

Tiskovina ■ Poština plačana pri postu 64290 Trzic

1

P. n.

Koroška osrednja knjižnica
"dr. France Sušnik"

Na gradu 1
2390-Ravne na Koroškem - SLO

SLOVENSKI VEŠTNIK, Tarvisiastr. 16, A-9020 Celovec

**SLOVENSKI
VEŠTNIK**

Celovec • petek • 20. december 2002

štev. 51-52 (3200-3201) • letnik 56 • cena 1,46 evra

51.

**SLOVENSKI
PLES**
4. 1. 2003

SOBOTA
20.00

Dom sindikatov Celovec
ÖGB-Haus Klagenfurt

**VESEL BOŽIČ
IN SREČNO
NOVO LETO**

Drage bralke, dragi bralci!

Pa je spet leto naokoli in najprej Vam zaželim vesele božične praznike, nekaj oddiha in družbe tistih, ki jih imate radi, za novo leto pa vse, kar si sami želite, predvsem pa zdravja, poklicnega zadovoljstva, sreče v ljubezni in v lotu, pa kulturnega udejstvovanja in ne nazadnje – veliko branja – jasno, da tudi v slovenščini.

Minulo leto je bilo vsaj s politične plati na videz precej razburkano, imeli smo volitve, ki pa očitno ne bodo spremenile kaj dosti v tej deželi avstrijski, v minulem letu je na primer tudi ustavno sodišče odločilo glede dvojezičnih krajevnih napisov, pa se ni doslej še nič zgodilo.

Zgodilo se je le, da bo celodnevni program za slovensko narodno skupnost moral utihniti, kajti država je trdno odločena, da ne bo dala manjšinam nič. Nasprotno, izsiljevanja se nadaljujejo, bolje rečeno, uresničitev groženj, ki so jih izrekli ob »pogajanjih« zaradi postavitve tabel: če ne boste plesali, kot mi hočemo, se bo to poznalo pri drugih subvencijah.

Pri tem je zaman vsako sklicevanje na pravno državo in lahko se pripravimo še na druge udarce po glavi.

Kot že veste, se pripravlja (menda) nov časopis, ki naj bi združil oba doslejšnja slovenska tednika Vestnik in Tednik v enega. Že spet (ali še vedno). Vas moram razočarati, kajti vse je še nejasno. Zanimivi pa so argumenti tako zagovornikov tega projekta kot tudi nasprotnikov. Pri eni od ostrešnih organizacij se je vnela vsaj razprava, pri drugi so vse požegnali (brez razprave). Zavedati pa se je treba, da bo to vsekakor velik poseg v medijski prostor manjšine. Argumentom, da na bi »združili« sile, stoji nasproti argument, daj bomo imeli pač spet nekaj manj, in sicer samo EN časopis namesto dveh.

No ja, kakorkoli že, tudi v drugem letu Vam želim branja, obvestil, polemik, kritik in podobnega v slovenskih časopisih; in po vsej verjetnosti Vam bosta ostala doslejša tednika še nekaj časa ohranjena.

Naj se na tem mestu zahvalim še vsem dopisnikom, brez katerih bi naše glasilo ne moglo obstajati. Upam, da bodo tudi v bodoče s peresom v roki ali računalnikom pred seboj pošiljali svoje prispevke!

Ne nazadnje pa se je treba zahvaliti predvsem Republiki Sloveniji, saj ravno njena finančna pomoč omogoča izhajanje našega časopisa.

zvečer ni mir radio AGORA 105.15 unrundfunk

želimo lepe božične praznike
z radiem AGORA

Slovenska prosvetna zveza in včlanjena društva

želijo vesele božične
praznike in srečno
novo leto 2003

Društvo Dvojezični zbor
Društvo Kulturni dom, Pliberk
Društvo Glasbena šola, Celovec
Društvo slovenskih pisateljev v Avstriji
GABRIEL – glasbeno gledališče, Celovec
Godba na pihala, Šmihel
Gledališče ob Dravi
KD Peter Markovič, Rožek
KD Pri Joklnu, Celovec
KD Šmarjeta-Apače
k & k, Šentjanž
KUMST, Žitara vas
MePZ Podjuna, Pliberk
MoPZ Kralj Matjaž, Libuče
Plesna šola Gregej Krištof
SAK, Celovec
Slovensko pevsko društvo Danica
SPD Bilka, Bilčovs
SPD Bisernica, Celovec
SPD Borovlje
SPD Danica, Šentprimož
SPD Dobrač, Brnca
SPD Drabosnjak, Kostanje
SPD Edinost, Pliberk
SPD Edinost, Škofiče
SPD Gorjanci, Kotmara vas
SPD Herman Velik, Sele
SPD Jepa-Baško jezero, Loče
SPD Malošče
SPD Peca, Šmihel
SPD Radiše
SPD Rož, Šentjakob
SPD Srce, Dobrla vas
SPD Svoboda, Loga vas
SPD Šentjanž
SPD Trta, Žitara vas
SPD Valentin Polanšek, Obirsko
SPD Vinko Poljanec, Škocjan
SPD Vrtača, Slovenji Plajberk
SPD Zarja, Železna Kapla
SPD Zila, Ziljska Bistrica
SPD Zvezda, Hodiše
UNIKUM, Celovec
Vaščana pojo, Zgornja Vesca

SLOVENSKI VESTNIK

Celovec • petek • 20. december 2002 štev. 51-52 (3200-3201) • letnik 57 • cena 0,73

Slovenija nepovratno na poti v Evropsko unijo

EU se je nepovratno podala na pot širitve in presejanja zgodovinskih hipotek. Širitveni vrh v danski prestolnici je po mnogih krčih in zastojih le bil uspešen. Evropska unija, zdajšnja petnajsterica, se bo v letu in pol razširila za deset novih članic na 25-članski krog držav zahodne, srednje, vzhodne in južne Evrope. Od 1. maja 2002 bo lok EU segal od Levante (Malta) do najsevernejših otočkov kontinenta, od Irske do Pribaltja. V doglednem času pa naj bi se uniji pridružili še Romunija in Bolgarija.

V Københavnu so v krog EU bile sprejeti Ciper, Slovenija, Madžarska, Slovaška, Češka, Poljska, Litva, Latvija, Estonija in Malta. V doglednem času bojo povsod referendumski pristopi.

Pristopno pogodbo k EU bojo nove članice podpisale 16. aprila 2003 v Hefajstovem templju v Athenah, ker bo tedaj Grčija predsedovala uniji.

Kajti preden se je v Københavnu zavsetila zelena luč razširitve, je bilo treba skozi puščavo trdih pogajanj. Članice so kandidatkam postavljale pogoje, ki jih le te niso mogle sprejeti, če naj doma ne bi veljale za kapitulantke. Predvsem Poljska, Češka in tudi Slovenija so se do zadnjega otepale nesprijemljivih zahtev in v bistvu tudi uspele.

Poljska, ki bo po pristopu v EU med velikani unije, bo v letih 2002 in 2006 dobila skupaj milijardo evrov proračunske pomoči, Slovenija pa si je za obdobje 2004-06 zagotovila skoraj 50 milijonov evrov dodatne pomoči, članarinar pa ji je bil znižana za 15 milijonov evrov. Slovenija je v Københavnu iztržila dobrih 65 milijonov evrov, kar za državo njene velikosti niso mačje solze.

Slovensko delegacijo na danskem vrhu EU je vodil premier v odstopu Janez Drnovšek. Najtrši oreh pristopnih pogajanj vrha v Københavnu je bilo kmetijstvo.

Avstrija pa je pozornost vrha obrnila na nerešeno tranzitno vprašanje. Glavni pogajalec je bil kancler Schüssel, ki je celo zagrozil, da bo Avstrija blokirala razširitev EU vse tako dolgo, dokler ne bo tranzitna problematika zadovoljivo reše-

na. Medtem je bil na ministrsko-diplomatski ravni dosežen kompromis, ki je za Avstrijo sprejemljiv.

Evropa pa je seveda več kot le klub petindvajseterih. Kdaj bojo ostale države, na primer Turčija, Belorusija, Rusija, Balkanski polotok, da o Kavkazju

ne govorimo, dejansko postale članice EU, pa je zapisano še v zvezdah. Za zdaj je znano samo to, da hočejo Hrvaška, Jugoslavija, Bosna in Hercegovina, Makedonija in Albanija poslati skupno pismo v Bruselj, v katerem izražajo svojo voljo do članstva. *Franc Wakounig*

Sklepni dan vrha v Københavnu, od leve: dr. Dimitrij Rupel, dr. Mojmir Mrak, dr. Janez Potočnik in Günter Verheugen

PREBLISK

■ Jezik je sredstvo sporazumevanja, pravijo – prav tako pogosto pa je tudi obratno, nesporezumevanja namreč.

Tako na primer zahtevamo na Koroškem dvojezične table. Avstrijski politiki so očitno to razumeli napačno in se pogajajo – z dvojnimi jeziki. Slovencem govorijo o odprtosti, Evropskem duhu, Heimatdienstu pa zagotavljajo, da lahko pristavlja svoj piskrček, vsebina tega piskrčka pa zastruplja vso jed.

Zahtevamo prisotnost slovensčine v javnosti. Lepo vas prosim, saj jo imamo! V Sloveniji – in kmalu na Karavankah ne bo več meje – je je na pretek!

Zahtevamo dvojezične ravnateljce za dvojezične šole. No in? Saj znajo tudi nekaj šolske angleščine, dva poznam, ki znata

celo po italijansko »pizza, mangiare, bella signorina«!

Za konec leta pa še malo za smeh: V parku stoji moški s pingvinom. Ga sreča znanec in vpraša: kaj pa delaš tukaj s pingvinom? – Ne vem, kar k meni je prišel in noče več stran!

Nesporazumi

– Predlagam ti, da ga pelješ v živalski vrt! – Ja, tako bom storil, odlična ideja!

Naslednjega dne zagleda znanec na cesti kolega s pingvinom: – Kaj ti nisem rekel, da ga pelji v živalski vrt? – Tam sva bila včeraj, danes ga peljem v kino.

Taki nesporazumi so bolj simpatični.

S. W.

51. SLOVENSKI PLES 4. 1. 2003

SOBOTA
20.00

Dom sindikatov Celovec
ÖGB-Haus Klagenfurt

Štajerskih 7
Alenka Vidrih
pevka šansonov

REPUBLIKA SLOVENIJA

Tone Rop novi šef vlade

Po predsedniških volitvah, ki jih je prepričljivo odločil zase Janez Drnovšek, predsednik slovenske vlade, je bilo treba izvoliti novega premiera. V sredo, 11. decembra, je slovenski parlament potrdil predlaganega kandidata Liberalno-demokratske stranke, finančnega ministra Toneta Ropa za novega in s tem sedmega premiera. Ta rošada v vrhu je seveda sprožila vrsto sprememb v vladi. Novi finančni minister je dr. Dušan Mramor, profesor na ljubljanski ekonomski fakulteti, Slavko Gaber pa se vrača na ministrstvo za šolstvo, kjer bo nasledil dr. Lucijo Čok. Sicer pa vsi ministri vladne kolicije LDS – SLS ostajajo v svojih funkcijah.

Kot novi predsednik vlade bo Tone Rop zaprisegel tik pred božičem in tako tudi formalno prevzel vodenje vlade od svojega predhodnika Drnovška, ki bo isti čas zaprisegel kot novi državni predsednik Republike Slovenije.

»Ta drumlca je zvomlana, ma knoče več zapeta.«

Lajko, srečno!

V petek, 20. decembra 2002, ob 20. uri se bomo v farni dvorani v Šentjakobu spomnili lepih ur, ki smo jih doživeli z našim Lajkom.

Prisrčno vabijo pevke in pevci Mešanega pevskega zbora »Rož«

Niko Kupper

KO PRIDE NOČ

v soboto, 21. 12., 16.00
v nedeljo, 22. 12., 16.00 (pon.)
pri Cingelcu na Trati

Naslednja številka SV bo izšla v četrtek, 9. januarja 2003

KOMENTAR

Evropski vrh državnih in vladnih voditeljev v Kopenhagenu je dokončno potrdil širitev Evropske unije. Slovenija bo torej definitivno članica EU, če se bodo državljanji Slovenije na referendumu za to tudi odločili. V pičlem desetletju je Slovenija opravila ogromno delo in sama ustvarila vse predpogoje za pristop k EU. Zato je treba vsem dejavnikom čestitati, od pozicije do opozicije, ki so v tem vprašanju delovali usklajeno.

Seveda EU še ne pomeni a priori blagostanje za vsakega. EU pomeni le več možnosti za tistega, ki je inovativen, hiter in prodoren. Prepričan sem, da bo Slovenija te nove možnosti tudi izkoristila. Seveda EU pomeni tudi uveljavljanje interesov in temu ustrezno povezovanje. Avstrija je na vrhu v Kopenhagenu v nekaterih vprašanih ostala poponoma osamljena. Iracionalna politika v zadevi Beneševih dekretov, Avnojskih sklepov in Temelina je Avstrijo pripeljala v določeno izolacijo. Kajti vsakemu poznavalcu je bilo jasno, da z vstopom v EU vsaka država prevzema evrop-

ski pravni red, ki ga določajo evropske pogodbe in nad katerimi bdi evropsko sodišče.

Torej, če bi bilo nekaj zgoraj omenjenimi vprašanji nejasno, se lahko sproži postopek pred evropskim sodiščem, ki zadeve preveri. Zato so bile vse grožnje z vetom in podobnim popolnoma neumestne in kontraproduktivne. Iz tega se bo

SLOVENIJA V EU

Majhne države se morajo povezati in sodelovati

treba nekaj naučiti. Predvsem to, da se morajo majhne države povezovati in sodelovati kot partnerji in da je vsaka prepotenciala odvečna. Včasih sem imel vtis, da se v Avstriji uveljavlja neka aroganca do kandidata za vstop v EU, ki izhaja iz stare avstro-ogrske imperialne mentalitete. Pravtako se je izkazalo, da je nemški nacionalizem slaba popotnica za procese evropske integracije. Ta je Avstriji samo škodoval.

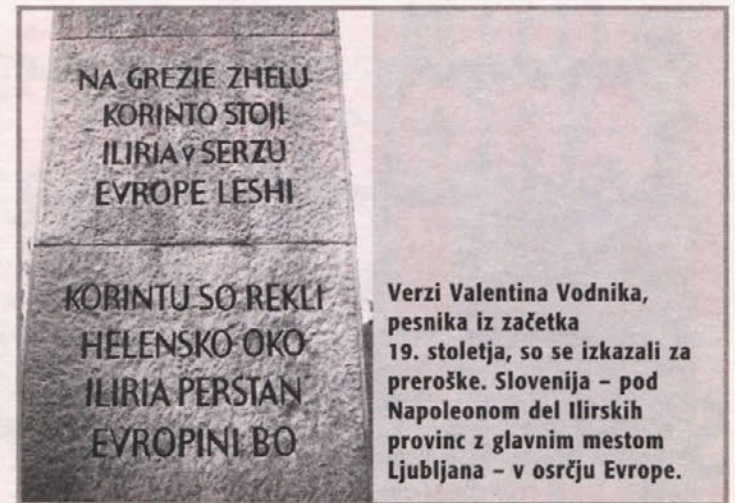
Evropa se bo povečala za

deset držav, med njimi je tudi Slovenija. Meje na Karavankah ne bo več. Moč nemškega nacionalizma je v zatonu, pa čeprav bo na Koroškem še nekaj časa škodoval predvsem deželi sami. Kajti v procesu evropske integracije ni uspešen tisti, ki v svojem fiktivnem nahrbtniku nosi iracionalne in kontraproduktivne miselne konstrukte iz devetnajstega stoletja. Uspešen bo tisti, ki bo znal vse kreativne sposobnosti usmeriti

v bodočnost in se ob tem posluževal tudi vse jezikovno-kulturne raznolikosti, ki jo premore.

To je pa tudi izziv za koroške Slovence, da več energij usmerijo v to evropsko bodočnost, v konstruktivnem in inovativnem sodelovanju v širšem prostoru, v katerem živimo. Še nikoli ni bilo tako lahko, izogniti se provokacijam nemško-nacionalnih krogov. Njihov čas se namreč izteka.

M. St.

Verzi Valentina Vodnika, pesnika iz začetka 19. stoletja, so se izkazali za preroške. Slovenija – pod Napoleonom del ilirskih provinc z glavnim mestom Ljubljana – v osrčju Evrope.

ŠOLSTVO

Kampanja proti dvojezičnemu šolstvu ima rasistične temelje

V zadnjem času sledimo zaostreni kampanji zoper dvojezično šolstvo na Koroškem. Sicer je zahteva po ločevanju po etničnih kriterijih stara, pa vendar se čudim, da določeni krogi to zahtevo postavljajo zdaj v času širših evropskih prelomov. Ne samo to, v preteklem letu je bila svetovna konferenca Združenih narodov o rasizmu, ki se je izrekla za vse-

stranska prizadevanja v boju zoper rasizem. Tudi v Evropi potekajo ustrezne kampanje zoper rasizem in ni naključje, da je Svet Evrope v svoji Okvirni konvenciji za zaščito narodnih manjšin, ki jo je ratificirala tudi Avstrija, poudaril medkulturno učenje kot temelj izobraževalnega sistema.

Zato se nekoliko čudim, da določene sile na Koroškem tako vehementno zagovarjajo rasistične principe izobraževanja, ki danes v Evropi nimajo več nobene veljave.

Sprememba šolske zakonodaje je v Avstriji možna le z dvotretinjsko večino v parlamentu. Taka večina je neverjetna. Ostane torej le namera, da določeni krogi hočejo ustvariti z rasistično kampanjo v zadevi dvojezičnega šolstva »primerno vzdušje« za naslednje volitve v deželi. To je očitno ozadje te kampanje.

Na to kampanjo bo treba odgovoriti z dokumenti in instrumenti Združenih narodov, Evropske unije in Sveta Evrope. Prepričan sem, da si avstrijska vlada, v katerikoli sestavi, ne more dovoliti, da bi bila soočena z očitki, da tolerira rasistično obarvano šolsko debato. M. St.

SloMedia je ustanovljena, pripravlja tudi že uresničitev koncepta slovenske medijske hiše. »Prav tako, naj namreč besedam sledijo dejanja«, bi rekli trije slovenski novinarji, ki smo sestavljali skupino, ki je pripravila osnutek za medijsko hišo koroških Slovencev. Pa vendar ostaja tudi v tem stavku tista pogojna besedica »bi«, ki jo nam nalaga že samo dejstvo, da se zdaj na ta osnutek sklicujejo tako eni kot drugi, torej tako tisti, ki so družbo že ustanovili, kot tisti, ki tako utemeljujejo potrebo po časovnem odlogu začetka izhajanja skupnega časopisa.

Zato kot avtorji osnutka za medijsko hišo ugotavljamo:

Naš nalog je bil, da izdelamo osnutek dejansko medijske hiše, ali bolj preprosto povedano, koncept za sodobno medijsko zastopnost koroških Slovencev. To v danih razmerah pomeni, da moramo izhajati iz spremenjenih potreb, ki jih še kako narekuje spremenjeni medijski trg. Zato je bilo za nas jasno, da ne gre samo za neke vrste združitev dveh časopisnih redakcij, temveč da je treba zagotoviti tudi prisotnost koroških Slovencev v internetu ter hitri stik tudi z nemškogovorečo javnostjo, torej da tudi koroški Slovenci potrebujemo to, kar bi lahko imenovali news-službo, ali pač enostavno hitro vez do raznih drugih virov informiranja javnosti (beri ali misli: medijev).

V tej zvezi je nujno tudi ugotoviti, da smo pri sestavitvi osnutka poudarili in osvetlili tudi prednosti sinergijskega pretakanja delovanja teh treh

ODPRTO PISMO

Od osnutka h konceptu?

stebrov medijske družbe, ob tem pa seveda tudi poudarili in izračunali, da bosta povzročili internetska in news-služba dodatni strošek, takega, ki bo presegel dosedanje izdatke za oba časopisa.

Ugotavljamo, da v trenutni razpravi o treh stebrih dejavnosti medijske družbe niti najmanj ni več govora, da gre že zgolj zato za odstopanje od izdelanega osnutka, oziroma enostavno tudi za preklic naloga, ki smo ga dobili, namreč sestaviti osnutek za celovito sodobno medijsko navzočnost koroških Slovencev.

Pri sestavljanju koncepta smo ocenili in razčlenili tudi potrebe za vsak posamezen segment delovanja medijske hiše, iz tega je nastal tudi opis profilov posameznih delovnih mest, ki bi bila potrebna za uresničitev koncepta posameznega segmenta. Sem sodi tudi vprašanje zdaj takomenovanih direktorjev ali poslovodij, pri čemer poudarjamo, da je tudi zanje bil izdelan konkreten profil, s pripombo vred, da bi moral biti redno, stalno zaposlen le informacijski direktor, gospodarski direktor pa bi lahko tudi s konzulentsko pogodbo vršil svojo nalogo ...

Tudi v tem oziru ugotavljamo, da se trenutne variante nikakor ne ujemajo več z osnutkom, kar pa ni povezano s konkretnimi osebami, temveč z načinom njihovega izbora: za vse profile, tako bi sledilo iz osnutka, bi morali delovno

mesto razpisati in jih izbrati na osnovi strokovne kompetence, ne pa nekako imenovati, po nejasnih kriterijih.

Dodatno tudi ugotavljamo, da tudi uredniška mesta še niso razpisana ustrezno potrebnim profilom, za primer lektorja/ice pa je npr. zavlada isti molk kot za internet- in news-službo.

Tudi ni naša naloga, da bi posegali v razpravo in odločitve o tem, kdo bo tiskal novi časopis, vendar pa je prav ob tem vprašanju tudi opazna splošna dilema SloMedia: k strokovnosti medijske hiše vsekakor sodi tudi gospodarnost, oziroma racionalna uporaba itak tesno odmerjenih finančnih sredstev. Zato bi moral tudi v tem oziru obveljati določeni strokovni pristop, se pravi princip razpisa potrebnih storitev in nato določitev neke vrste »tolerancne« meje za »lastne« tiskarne. Toda tudi ta odločitev je očitno padla zelo na hitro, celo tako hitro, da niti ni bilo mogoče misliti na razrešitev vprašanja, kakšen oblikovni format naj bi imel novi skupni časopis, niti ne, s katerim računalniškim programom naj bi ga oblikovali v uredništvu in ga v tiskarnah potem prevzemali, ... kaj šele, da bi imeli bodoči uredniki sami čas in priložnost, da se z njim seznanijo in ga obvladajo ...

Glede pravne oblike izdajateljske družbe se po nalogu naročnikov osnutka nismo imeli opredeljevati za pravno obliko družbe, temveč poskrbeti le za

mogoče variante. Drži, da je pravni svetovalec v svoji ekspertizi, ki je bila del osnutka, odprl (oziroma celo priporočil) možnost privatnih oseb, vendar tako ob naši predstavitvi osnutka kot tudi zdaj ne tajimo osebne prepričanja, da je za konkretne razmere (združitev slovenskih struktur ali interesov) v takem primeru zagotovo neobhodno potrebna čisto jasna notranja družabniška pogodba, ki te privatne družabnike takorekoč identificira kot predstavnike ali zastopnike obeh srednjih političnih organizacij. Za našo situacijo smo imeli v mislih vedno Koordinacijski odbor koroških Slovencev.

Skratka: ni naš namen, da bi se v razpravi zavzeli za to ali ono stran, za to ali ono osebo, temveč s svojim stališčem želimo opozoriti na to, da smo se pri izdelavi osnutka za medijsko hišo koroških Slovencev zavedali kompleksnosti materije, kopice vprašanj, ki jih bo deloma morda tudi težko razrešiti. In prav zato smo predlagali tudi strokoven pristop ob uresnitvi koncepta. To pa pomeni, da je treba določiti natančno in smiselno zastavljen časovni načrt, temu dodati tudi čas za strokovno določevanje in urjenje potrebnega kadra, hkrati pa poskrbeti za tako osnovo delovanja medijske hiše in njenih sodelavcev (z uredniškim statutom, jasno določenimi odgovornostmi, itd. vred), da se bo medijski nastop nove družbe dejansko tudi odražal po strokovnosti, objektivnosti in vzajemnosti družbenega in političnega življenja koroških Slovencev.

Avtorji osnutka: Ivan Lukan, Andrej Mohar, Hanzi Tomažič

SLOVENIJA TIK
PRED VRATI V EU

V Köbenhavnu po trdih pogajanjih le soglasje

EU se je nepovratno podala na pot širitve in preseganja zgodovinskih hipotek. Širitveni vrh v danski prestolnici je po mnogih krčih in zastojih, ki pa niso mogli preprečiti vlaka proti EU, bil uspešen. Evropska unija, zdajšnja petnajsterica, se bo v nekaj letih razširila za deset novih članic na 25 članski krog. V doglednem času pa mu bosta sledili še Romunija in Bolgarija. S Turčijo naj bi se leta 2007 pričela pridružitvena pogajanja, docela izven pridružitvenega sporreda pa so trenutno vse naslednice bivše Jugoslavije z izjemo Slovenije, Albanije ter Rusije.

RADIO

Podpisna akcija proti zapiranju radijskih postaj

Radio AGORA zbira podpise, s katerimi namerava vložiti protest proti ukrepom, ki jih je sprejel ORF oziroma za katere je odgovorna tudi zvezna vlada in ki pomenijo zaprtje radia 2 ozorima radia AGORA in Korotan. Tu lahko Z izrezkom iz časopisa, z direktnim pismom ali pa po internetu (www.agora.at) lahko prispevate k protestu. Podpise pošljite na naslov:

Radio AGORA,
9020 Klagenfurt/Celovec
Paracelsusgasse 14
podpisna akcija.

Sehr geehrter Herr Bundeskanzler/ Spoštovani gospod zvezni kancler dr. Schüssel!

Radijska programa, ki jih oddajata RADIO DVA in RADIO AGORA v slovenskem in slovensko-nemškem jeziku na skupni frekvenci 105,5 MHz, štejeta NEDVOMNO med najbolj pomembne dosežke koroške medijske scene. Prisotnost slovenščine kot jezika narodne skupnosti v javnem prostoru

zahteva posebno podporo in zaščito, saj številna majhnost narodnim manjšinam ne dopušča, da bi bile iz lastne moči prisotne na vseh področjih vsakdanjega življenja.

Obe radijski postaji zagotavljata navzočnost slovenskega jezika v dvojnem oziru: dvanajst ur dnevni oddaj je namenjenih neposredno slovenski narodni skupnosti. S tem je zagotovljeno nujnosti in zakonsko zagotovljeni pravici do lastnih medijev v maternem jeziku. V nadaljnjih dvanajstih urah se radio poslužuje v Evropi čedalje bolj priznane in zaželene dvojezičnosti kot izobraževalne vrednote in z oddajanjem slovensko-nemškega sporeda prispeva k večjemu medsebojnemu spoštovanju in upoštevanju obeh narodnih skupnosti na Koroškem.

Sporeda Radia dva in Radia Agora vrhu tega krepi družbeno povezanost, prispevata k boljšemu medsebojnemu razumevanju kultur, sta nosilca izobrazbe in izobraževanja in zagotavljata medijsko raznolikost in svobodno ter neodvisno izoblikovanje mnenj.

S svojim podpisom se izrekam za nadaljnji obstoj RADIA DVA in RADIA AGORA in Vas pozivam k hitri odločitvi, da se prepreči ukinitve obeh radijskih postaj z 31. decembrom 2002 in da se dolgoročno zagotovi njun nadaljnji obstoj.

PREDSTAVITEV KNJIGE

Niederlagen des Friedens (Porazi miru)

Thomas Schmidinger in Mary Kreuzer bosta prezentirala svojo knjigo in diskutirala. Moderirala bo Judith Götz.

Sobota,
21. december 2002,
ob 19. uri
Kraj: Interkulturelles Zentrum
Ljudski dom
Celovec, Südbahngürtel 24
tel. 0463/32 1 54
Prireditelj: IKUC

Decembra leta 1996 so v Guatemali po 36-ih letih krvave državljanske vojne podpisali mirovni sporazum med vlado in uporniško organizacijo URNG. V Salvadorju so gverilci položili orožje že leta 1992 in se od takrat naprej ukvarjajo z legalno politiko. Avtorja osvetljuje v svoji knjigi razne posledice konfliktov za družbo in politiko, ukvarjata se z aktualno krizo srednjeameriške levice in se kritično lotevata aspektov te krize kot so nacionalizem, slep antiamerikanizem, antisemitizem in rasizem. Camoch, na Dunaju živeči karikaturist iz Guatemale, je knjigo opremil s svojimi risbami.

PRI CINGELCU NA TRATI

Premiera otroške igralske skupine

»Ko pride noč« je naslov igrice, ki jo je spisal Niko Kupper, v soboto, 21. decembra 2002, pa bo z njo nastopila otroška igralska skupina SPD »Borovlje«. Premiera bo pri Cingelcu na Trati, pričetek je ob 16 uri (štirih popoldne). Niko Kupper, novinarski ko-

lega in pisec pravljic, v tej predstavi nastopa kot avtor in režiser. Svoj odrski krst je zelo uspešno doživel lani prav tako pri Cingelcu ter z domačo otroško skupino.

Igra »Ko pride noč« je namenjena vsem otrokom, ki, kot Jernej, ne marajo noči, teme senc in strahov noči, da od strahu ne morejo zaspiti. Najbolj se pa bojijo Sencarja, kralja vseh senc. Lucija, hčerka sonca in lune, pomaga Jerneju, da premaga strah in spozna, da sence niso drugega kot otroci luči in barve noči.

Na vajah je vselej bilo živahno in delavno.

RAZISKOVALNI PROJEKT INŠTITUTA ZA OBČNO IN PRIMERJALNO KNJIŽEVNOST UNIVERZE CELOVEC (VODJA PROJEKTA: JANEZ STRUTZ, SODELAVCA: ERWIN KÖSTLER IN ANDREJ LEBEN)

Literatura in odpor – odpor v literaturi

Raziskava je posvečena literaturi, pismenstvu in ustnemu izročilu koroških Slovencev, ki je nastalo med drugo svetovno vojno ali po njej in zadeva partizanski upor na Koroškem. Prosimo

bivše partizane, sodelavce OF, taboriščnike in izseljence

ter vse, ki jih je prizadel nacionalsocializem in hranijo doma še neobjavljene (literarne) tekste, dnevnik, pisma ipd., da se javijo pri Zvezi koroških partizanov, Zvezi slovenskih izseljencev ali Zvezi slovenskih žena (vsi: Tarviser Straße 16, A-9020 Klagenfurt/Celovec, tel. 0463/51 43 00-0).

Javijo naj se tudi tisti, ki lahko kaj povedo o tem, kakšne knjige so brali v letih vojne, kako so jih dobivali, skrivali in kaj jim je knjiga pomenila. Posebno zanimiva bi bila tudi pričevanja o tem, kakšne zgodbe so med vojno in po vojni krožile med koroškimi Slovenci o partizanih in OF.

ZKP (inž. Peter Kuchar), ZSI (Rado Janežič), ZSŽ (Milka Kokot) ter raziskovalna skupina

ime, naslov, podpis

ime, naslov, podpis

ime, naslov, podpis

ime, naslov, podpis

ime, naslov, podpis

ŠENTJANŽ

Ski racing shop UŽNIK

Pred božičem je odprl smučarski trener ŠD Šentjanž Erich Užnik (levo na sliki) v kletnih prostorih stanovanjske hiše v Šentjanžu 70

(blizu cerkve) trgovino smučarsko opremo. Strankam in kupcem so na voljo smuči svetovno zanih znamk Head, Elan, Fischer, Blizzard idr. Vsem smučarjem pa prav tako nudijo strokovno svetovanje in montažo vezi. Shop je odprt v popoldanskih urah in po dogovoru (tel. 0 42 28/20 23).

Foto: Štukelj

ARGENTINISCHER TANGO WELTWEIT

Globaler Tag des sozialen Ungehorsams

Am 20. Dezember jährt sich der Aufstand der argentinischen Bevölkerung. Diese Rebellion hält bis heute an und hat sich zu einer Bewegung entwickelt, die Alternativen der Selbstbestimmung hervorbringt (mehr unter: <http://www.indymedia.de/2001/12/12739.shtml>).

18. Dezember:

14.00 Uhr: Demo-Workshop im Jugendzentrum »Point« in Klagenfurt/Celovec mit anschließender Besprechung. Alle AktivistInnen herzlich eingeladen! Ende spätestens um 19.00 Uhr. Adresse des »Point«: Benediktinerplatz 10

19. Dezember:

Widerstands-Filmnacht im Interkulturellen Zentrum, Südbahngürtel 24, Klagenfurt/Celovec

20. Dezember:

16.00 Uhr: große Demonstration am Alten Platz, danach bis 17.00 RednerInnen, danach Demozug durch die Stadt (Demoroute: Alter Platz, Karfreitstraße, Dr. Arthur Lemisch-Platz, Burggasse, 8.-Mai-Straße, Bahnhofstraße, Viktringer Ring, 10. Oktober-Straße, dann rund um den neuen Platz wieder auf den Alten Platz)

16.00 bis 17.00 Uhr: Alter Platz – »Food not Bombs«-Aktion (<http://www.foodnotbombs.net/>)

18.30 Uhr: Konzert im Klagenfurter »Mozarthof« statt, das ebenfalls im Zeichen des Widerstands steht. Es spielen: »Lyrokz« (Trash-Band aus Klagenfurt/Celovec); »Scheissegal« (Deutschpunk aus Klagenfurt/Celovec); »Sinnlos« (Guitar-Pop aus Klagenfurt/Celovec); »ZMZ« (Punk aus Slowenien).

Mehr Infos zu weltweiten Aktionen am 20. Dezember finden sich hier: <http://www.december20.cjb.net>

POGREB LAJKA MILISAVLJEVIČA

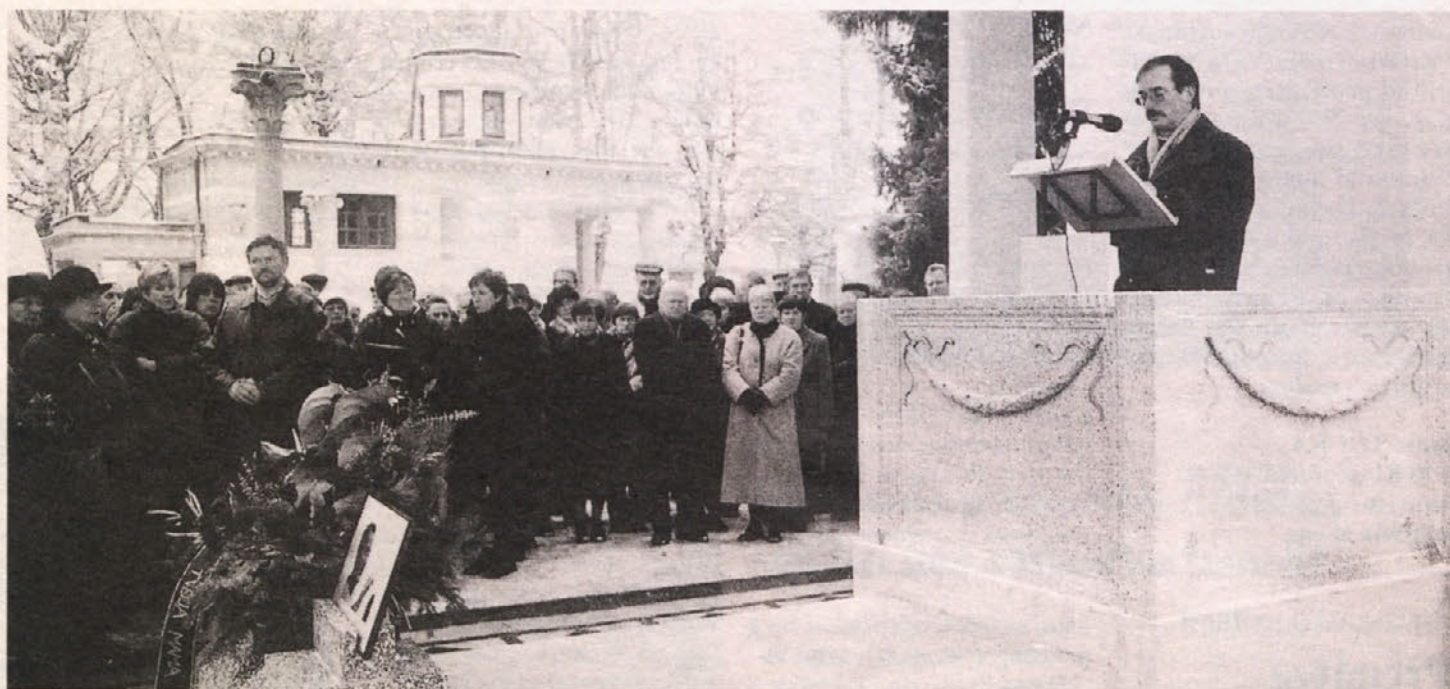
Žalostno je čez plan donela pesem

V četrtek, 12. decembra 2002 popoldne na ljubljanskih Žalah. Okoli mrtvaške vežice Sv. Jožefa, kjer sredi cvetja in spominskih vencev stoji žara s pepelom Lajka Milisavljeviča, se zgrinjajo v žalost odeti ljudje, med njimi mnogo Korošcev in bivši pevci legendarnega APZ »Tone Tomšič«. Prišli so, da bi se poslovili od prijatelja, znanca, pevca, vodje Mešanega pevskega zbora »Rož« in bivšega apezejevca, od sodelavca RTV Slovenija in neumornega zbiratelja in urejevalca slovenskega ljudskega izročila in sodelavca domala vseh slovenskih kulturnih ustanov na Koroškem. Vse to, in še mnogo več, naj omenim le njegovo svetovno popotništvo, je bil Lajko Milisavljevič, ki je postal žrtev prometne nesreče.

Pred impozantnim vhodnim portalom, ki je delo arhitekta Jožeta Plečnika, je bila poslovilna svečanost, odeta v pesem in petje zborov »Rož«, ki ga je vodil Karl Kravcar, bivših apezejevcev »Lipa zelenela je« pod vodstvom Marka Muniha in članov Ljubljanskega okteta, ki ga vodi Danilo Švara. Pesem Lajka ni spremljala in bogatila le na življenski poti, tudi zadnjo pot je opravil ob nje.

Predej so Lajkov pepel raztrosili po grobišču, so mu v zahvalo in slovo spregovorili predstavniki kulturnih ustanov koroških Slovencev, zbora »Rož« in bivših apezejevcev.

V imenu Slovenske prosvetne zveze in Krščanske kulturne zveze sta se Lajku za vse, kar je storil v prid slovenske kulture na Koroškem, predvsem pa na pevske in narodopisnem polju, zahvalila predsednika Gustav Brumnik in Janko Zerzer. Naštela sta projekte, pri katerih

Predsednik SPZ Gustav Brumnik se posavlja

Zadnji pevski pozdrav zborovodji: MePZ »Rož«

je sodeloval in jih vestno izvedel. Sem sodi zbiranje ljudskega blaga pri Zilji, koroških kolednic in obdelovanje raznih zapuščin. Predvsem pa sta poudarila njegovo delo kot zborovodja pri MePZ »Rož«, s katerim je zapustil svojo neizbrisno sled v koroški in vseslovenski

zborovski zgodovini, saj je z njim izvedel vrsto stilnih koncertov, ki bojo s svetlimi črkami zapisani v zgodovini zbora »Rož«. Vsebina stilnih koncertov je segala od ziljskih in rožanskih obrednih in ljudskih pesmi do psalmov štirih cerkva. Višek pa je nedvomno bil stilni koncert »Po-

nižani in razžaljeni«, v katerem je zdonela pesem zatiranih narodov na tem svetu. Lajko je zbor »Rož« soustanovil in ga vodil do bridkega konca, ko se je na poti na vajo ponesrečil. Pot iz Ljubljane na vaje v Šentjakob je v teku skoraj treh desetletij vzel nešteto pod

noge, najsi je to bilo s kolesom, busom, vlakom, avtoštopom ali pa z lastnim vozilom. Vselej je bil ob pravem času na vajah.

V imenu zbora »Rož«, ki mu je Lajko vtisnil svoj pečat, ki je bil »Lajkov zbor«, se je od pokojnega poslovil Marjan Sticker. Kot ostali je tudi ta govor zadel jedro in srž slovesa od človeka, ki se je razdal za slovensko pesem in kulturo. Marjan Sticker je ubral pot osebnega slovesa in poslavljanja, spomnil je na skupne podvige in ni zamolčal prizadetosti in ranljivosti pokojnega, če mu pevci za nalašč niso sledili.

Marjan je dejal, da je Lajko tako zelo postal eno z Rožem in njegovimi ljudmi, da se je naučil narečja in je z njimi šel na ceste, ko so demonstrirali za pravice koroških Slovencev. Prav zato je slovo v domačem narečju tako seglo do src.

S pesmijo so se pevci in vsi pogrebci poslovili od Lajka: ko je na Žalah bil raztrošen njegov pepel, je zdonela pesem »Lipa zelenela je«. Neizrečena pa je ostala misel: »Lajko, manjkal nam boš, in prav zato hvala za vse, kar si nam dal in da si bil med nami!«

Franc Wakounig

SPD »GORJANCI«
KOTMARA VAS

Odmeven adventni koncert

V soboto, 14. decembra 2002 zvečer je SPD »Gorjanci« v kotmirški farni cerkvi priredilo svoj prvi adventni koncert, ki je v vsakem oziru zelo uspel. Niz nastopajočih je pričela domača društvena vokalna skupina »Rožmarin«, ki jo večje vodita Danica Hanuna-Čertov in Jozi Pack mlajši.

Zatem so nastopili gostje iz Slovenjega Plajberka, in sicer moški zbor, dekliški zbor ter

trio Lausegger. Vse skupine vodi prof. Mirko Lausegger. Za pevski višek koncerta je poskrbela solistka Gudrun Thaler-Mahringer, ki je zapela dve božični pesmi. Na orglah jo je spremljal mag. Andrej Feinig, ki je iz kotmirških orgelj zares izvalil ves zvočni repertoar tega instrumenta in z njim napolnil cerkveni prostor ter očaral poslušalce.

Smiselno povezavo med posameznimi točkami in v obeh deželnih jezikih sta prevzela Sandra in Hanzli.

S skupno pesmijo, ki so jo zapeli vsi sodelujoči in poslušalci, je izzvenel prvi, a prepričani smo, da ne zadnji adventni koncert SPD »Gorjanci«.

F. Wakounig

Plajberška dekleta v kotmirški farni cerkvi

Pismo bralca

Keine Geld für Minderheitenradios, aber Förderungen für »Haus der Heimat«

Bereits im Herbst 2001 musste das burgenländische viersprachige Minderheitenradio ORA/Antenne 4 mangels öffentlicher Unterstützung durch die VP/FP-Regierung den Betrieb einstellen. Nun droht in Kärnten dem Minderheitenradio AGORA/Korotan das gleiche Schicksal. Der für Minderheitenförderung verantwortliche Bundeskanzler Schüssel hat die finanzielle Verantwortung für die Erhaltung der Minderheitensender in Kärnten im Rahmen der letzten ORF-Gesetznovelle an den Öffentlich-rechtlichen Rundfunk abgeschoben, der ORF will nun das dafür aufgebaute Kooperationsprojekt Radio DVA mit 31. 12. 2002 beenden.

Mit der Ermöglichung der Minderheitenradios MORA und AGORA/Korotan hatte sich Österreich 1998 endlich an den Europäischen

Standard für Minderheitenschutz im Medienbereich angenähert. In verschiedenen Europäischen Dokumenten hatte man sich seither mit der Schaffung der Österreichischen Minderheitenradios in Kärnten und im Burgenland geschmückt.

Der Verband Freier Radios Österreich fordert den Bundeskanzler auf, umgehend die Förderung der Minderheitenradios wieder aufzunehmen und damit die mediale Versorgung von vier der sechs österreichischen Volksgruppen auf europäischem Niveau zu garantieren. Verbandsobmann Helmut Peissl versteht nicht, warum die »Europapartei« ÖVP europäische Standards im Bereich der Volksgruppen nicht erfüllen will: »Sollte es aus wirtschaftlichen Gründen nun auch zur Schließung von AGORA/Korotan in Kärnten kommen, trägt Bundeskanzler Schüssel die volle Verantwortung.«

Umso absurder und fragwürdiger ist das derzeitige Verhalten von Bundeskanzler Schüssel, wenn man gleichzeitig von der astronomischen Bundesförderung (4 Mio ?) für ein

dubioses »Haus der Heimat« in Wien erfährt, dass in den vergangenen Jahren als Bühne für Rechtsextremisten diente. Mit einer vergleichbaren Summe konnten Minderheitenradios von 1998–2001 nicht rechnen, selbst das Budget für die Förderung aller sechs in Österreich anerkannten Volksgruppen nimmt sich dagegen bescheiden aus.

Der Verband Freier Radios engagiert sich entschieden für den Aufbau einer mehrsprachigen Medienlandschaft in Österreich. Sowohl autochtone als auch neue Minderheitensprachen müssen ihren festen Platz in der Öffentlichkeit und damit in den Medien haben. Zum Thema »Offene Medien für eine offene Gesellschaft – Mehrsprachigkeit und Integration« wird der Verband Freier Radios im Mai 2003 eine Europäische Tagung in Graz organisieren.

Helmut Peissl,
Bad Eisenkappel / Železna
Kapla, Lepena

V četrtek, 12. decembra 2002, se je v mali dvorani pri »Lotte« v Železni Kapli vršil redni občni zbor SPD »Zarja«. Za uvod so pod vodstvom Erharda Oschine zapeli mladi »Zarčki«, ki so pred kratkim presenetili s premiero »Čenčarije«.

Po izvolitvi zapisnikarja Občnega zbora Miho Travnika in predsednika Občnega zbora dr. Gustava Brumnika, je predsednik društva Willi Ošina med številnimi obiskovalci pozdravil tudi častne goste predsednika SPZ dr. G. Brumnika, župnika L. Zundra, predsednika SŠK Obir F. Osojnika, častnega predsednika inž. P. Kucharja in podžupana občine Železna Kapla F.J. Smrtnika.

V svojem uvodnem poročilu je predsednik povedal, da je Zarja v zadnji mandatni dobi organizirala kar 97 kulturnih, športnih ali pa družabnih prireditvev in med njimi omenil nekatere najbolj odmevne, kot so bile igra društvene dramske skupine »Antigona«, raziskovalna delavnica, literarni večer, prireditve ob avstrijskem državnem prazniku »Dober večer sosed«, prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku, uspele pol-etne noči in tudi kakovostne gledališke in plesne predstave gostujočih skupin. Po tajniškem in blagajniškem poročilu so sledila še poročila posameznih sekcij, ki delujejo v društvu. To pa so pevska sekcija, dramska sekcija, tamburaška skupina Tamika, folklorna skupina, otroška folklorna skupina, otroška skupina, športna sekcija in knjižnica, med katerimi so nekatere doživele prave podvige. Tamburaška skupina »Tamika« je npr. v tem obdobju izdala skupaj s šuškim okteto zgoščenko in imela kar 44 uspešnih nastopov.

Po poročilih je zapela mlada skupina »Klika« pod vodstvom Romana Kutschniga, ki je začela delovati šele pred kratkim in je posebno obetaven podmladek v kulturnem delovanju

ŽELEZNA KAPLA

Uspel občni zbor Slovenskega prosvetnega društva »Zarja«

»Klika« je zaspela in razveselila

Odbor SPD »Zarja«

društva. Začutili je bilo, da jim je petje v resnično v veselje in tako so tudi nastopili: samozavestno, ubrano, z nasmejanimi obrazi in optimistično.

Po tem kratkem intermezzu je sledila razprava o poročilih. Župnik Zunder je omenil iniciativo, da bo vsak mesec ena predstava lutkovnega gledališča kot neke vrste jezikovna šola, Peter Kuchar je orisal, kako težaven je bil začetek kulturnega delovanja po drugi svetovni vojni in kako raznoliko je delovanje sedaj. Podžupan F. J. Smrtnik je čestital društvu in izrazil svoje veliko zadovoljstvo, da v

občini deluje tako društvo kot je »Zarja«, ki velja na občini kot pravi kulturni »izvesek«. Poudaril je tudi velik pomen obvladanja slovenskega jezika, ki ga vidi kot veliko šanso in pozval vse, da se še bolj odločno zavzemamo za obstoj jezika tudi v javnih ustanovah in na vidnih mestih, kot so nenazadnje tudi dvojezični napisi.

Po kratkem poročilu pregledovalke računov Karoline Rozman in razrešnici, ki je bila soglasno sprejeta, so potekale volitve, na katerih je bil predlog odbora s tremi dodatnimi predlogi soglasno sprejet. Še naprej

ostajajo na vrhu društva Willi Ošina kot predsednik, Erhard Oschina kot podpredsednik in Marija Ošina kot podpredsednica. V ožjem odboru so še tajnica Zalika Smrtnik z namestnikoma Benjaminom in Francijem Smrtnikom in blagajnik Ciril Orasche z namestnicama Anko Hribar in Sonjo Maloveršnik.

V razširjenem odboru pa so Peter Kuchar ml., Tomi Ošina, Miha Travnik, Ludvig Tomaschitz, Barbara Novak, Roman Kutschnig, Dana Smrtnik, Leopold Zunder in Jože Blajs. Za pregledovalca računov pa sta bila izvoljena Karolina Rozman in Andi Ošina.

Za kontaktne osebe in vodje sekcij pa so bili izvoljeni: za pevske sekcije Silvia Orasche, Robert Kauer in Benjamin Smrtnik za mladinski zbor »Klika«, za dramsko sekcijo Pepi Oraže in Karolina Rozman, za folklorno sekcijo (ki trenutno miruje) Marjan Orasche, za otroško folklorno skupino Beti Oraže, Krista Malle in Traudi Uršic, za otroško skupino »Zarčki« predsednik Willi Ošina in podpredsednik Erhard Oschina, za tamburaško skupino »Tamika« Tatjana Sadolšek in Andrea Paul, za športno sekcijo Maloveršnik Manfred, Orasche Hanez in Rozman Albert, za knjižnico pa Haderlap Karla in Marija Travnik.

Predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Gustav Brumnik je po volitvah čestital staremu in novemu predsedniku ter odbornikom in izrazil zadovoljstvo nad delom v zadnjih štirih letih. Zahvalil se je vsem, ki so karkoli prispevali k temu. Poudaril je, da mora biti naša skupna skrb ohranitev jezika in kulture, ki smo ju prejeli od naših staršev in da smo ju dolžni dati naprej mlajšim. Povedal pa je tudi, da so pa problemi in izzivi na svetu tudi zato, da jih s skupnimi močmi rešujemo in smo jim kos!

Novoizvoljeni predsednik je v zaključnih besedah poudaril, da bo tudi v naslednji mandatni dobi skrb za slovenski jezik in kulturo, skrb za kulturno udejstvovanje mlajše generacije in skrb za dobrososedske odnose glavni cilj delovanja društva. Poudaril je še, da vlada v Železni Kapli atmosfera, v kateri je možno plodno delovanje. Pozval je vse, še predvsem pa mladino, da vnese svoje ideje in svoje predstave v kulturno delo društva in zaključil z vabilom na silvestrovanje, ki ga društvo prireja 31. 12. 2002 v hotelu Obir.

Občni zbor je z mlado pevsko skupino »Klika« izzvenel optimistično in obetavno kot se je pričel še z mlajšo otroško skupino »Zarčki«. (bj)

KNJIŽNI DAR SPZ 2003

Predstavljen v k & k centru

Avtorica Irena Destovnik v pogovoru z Majdi Blümlovo

Uspeli predstavitvi knjižnega daru SPZ v libuški galeriji Falke je sledila predstavitev v šentjanškem k & k centru. Izbirna je zavestno padla na Šentjanž v Rožu, saj je knjiga »Moč šibkih« avtorice Irene Destovnik nastala v osredju vasi in fare in je v njej podrobno obdelana vloga žensk v nekdanjem kmečkem svetu in življenju vasi in ljudi. Zato je bilo povsem pravilno in smiselno, da je Zveza slovenskih žena bila soprirediteljica večera in je njena predsednica Milka Kokot poudarila pomen takih razprav za boljše dojetje in spoznavanje vloge žensk v gospodarskem in družbenem, življenju in kontekstu preteklega časa.

Diplomska naloga, iz katere sta izšli zelo bogata razstava ter knjiga »Moč šibkih«, je nastajala na območju dveh vasi, Šentjanža in Šentjanških Rut. Avtorica Destovnikova je, če tako smemo reči, od župnijskega do škofijskega arhiva, od zapisov Marijine družbe do zasebnih spominov in fotografij dobesedno prebrskala vse razpoložljive in iz njih izluščila dokumentacijo, ki nam omogoča vpogled v socialno, ekonomsko, politično, pravno, versko in kulturno omrežje časa, ko je kmetijstvo bilo še glavna poklicna in življenska osnova ljudi. Ta knjiga je znanstvenoliterarni spomenik predvsem ženskam tistega časa. F. W.

LJUBLJANA

Saši Poljak študentska Prešernova nagrada

12. decembra 2002 so v prostorih ljubljanske Univerze študentom Filozofske fakultete podelili Prešernovo nagrado za leto 2002. Letošnjo Prešernovo nagrado je – od 42 kandidatov – prejelo 21 študentk in študentov. Med njimi je tudi Saša Poljak; Prešernovo nagrado pa so ji podelili za diplomsko nalogo z naslovom »Množični mediji koroških Slovencev«, ki jo je marca letos zagovarjala na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in jo je v začetku julija predstavila tudi na novinarski konferenci v Celovcu.

26-letna Saša Poljak, ki je trenutno zaposlena v Pokrajinskem muzeju v Kočevju, kjer je že pripravila svojo prvo razstavo, je na Koroško kot mentorica mladinske raziskovalne delavnice prvič prišla leta 2000. Ker je hkrati študirala tudi novinarstvo na Fakulteti za družbene vede, je leta 2001 v Celovcu skupaj z mladimi razisko-

vala množične medije koroških Slovencev. Tema jo je navdušila do te mere, da se je ponovno vrnila na Koroško in začeto delo razširila v obsežno in – kot to dokazuje tudi nagrada – kvalitetno diplomsko nalogo.

Saši Poljak in njenemu mentorju dr. Vitu Hazlerju iskreno čestitamo!

Irena Destovnik

NOV RAZISKOVALNI PROJEKT

Odpor v zrcalu literature

Leta 1941 do 1945 so na Koroškem zapustila globoke sledove, še posebno pri koroških Slovencih. Slovenščina je po napadu na Jugoslavijo povsem izginila iz javnega življenja. Kakor na Štajerskem in Gorenjskem je nacizem tudi Slovincem na Koroškem vzel še zadnje kulturne in gospodarske ustanove in zaostрил raznarodovalno in uničevalno politiko. Tudi Slovenci na območju nekdanje Avstrije so se začeli na različne načine močneje upirati nacizmu in vojni, tako s sodelovanjem v oboroženem uporu partizanov.

Posebno vlogo je v teh letih igrala slovenska beseda: kot agitacijsko sredstvo partizanskega gibanja, kot izraz upora

in vztrajanja, kot skrivno zatočišče. V partizanih, v organizacijah Osvobodilne fronte, med taboriščniki, pregnanci, izseljenci in Slovenci v nemški vojski so nastali razni spisi in dnevnik, pa tudi literarni tek-

sti, predvsem pesmi. Kar ni bilo natisnjeno v partizanskih glasilih, je bilo objavljeno šele po končani vojni ali pa tudi nikoli. Marsikaj se je izgubilo, nekaj je bilo zagotovo tudi uničeno.

Nimamo celovitega pregleda, kaj vse je bilo v letih vojne napisano, niti ni podrobneje raziskovano, kaj je posameznika, vseeno kje in na kateri strani se je znašel, v tako skrajnih okoliščinah spodbujalo k pisanju. O tem lahko izvirno pričajo le tisti, ki so vojno doživeli in se morda celo sami lotili pisanja. To so dragoceni dokumenti, ki lahko povedo marsikaj več kot zgodovinski prikazi ali zgolj podatki o nasilju.

Takoj po vojni se je iz različnih razlogov začelo zbiranje

spominov, življenjepisov in drugih pričevanj o usodi koroških Slovencev v dobi nacizma. Kmalu pa so se pokazale tudi povsem različne sodbe o vojnem in povojnem dogajanju, predvsem glede partizanstva, Osvobodilne fronte in vloge komunistov. Prav letos se je okoli znane filmske dokumentacije o koroških partizanih spet pokazalo, kako globoka so razhajanja v tem vprašanju. Tudi med koroškimi Slovenci so obstajali in obstajajo različni pogledi na dejstvo, pomen in posledice narodnoosvobodilnega boja. Nekateri bi ga najraje črtali iz (javne) zavesti in pozabili, drugi si prizadevajo, da bi ga znova in znova priklicali v spomin.

So deljeni pogledi na parti-

zanstvo tudi razlog za to, da se med koroškimi Slovenci iz oboroženega odpora niso razvili tako močni miti kakor o okoli Miklove Zale ali Kralja Matjaža? Ali je v delih slovensko, še bolj pa nemško pisočih avtorjev tudi zato sorazmerno malo stvaritev, ki konkretno navezujejo na partizanstvo in odpor? In kakšna je sploh podoba protifašističnega upora na Koroškem v literaturi, v spominu ljudi?

Takšna in podobna vprašanja želi projektna skupina razjasniti v okviru raziskave »Literatura in odpor – odpor v literaturi« in s tem tudi prispevati k boljšemu razumenju tega poglavja iz polpretekle zgodovine. *Andrej Leben*

SLOVENIJA

Obe Koroški v 15. knjigi slovenske enciklopedije

Velike enciklopedije, predvsem splošne, nedvomno spadajo med temeljna dela narodove kulture. Zanje skrbijo najvišje znanstvene ustanove praviloma s prispevki najvidnejših strokovnjakov za posamezna vsebinska področja. Enciklopedija Slovenije glede tega ni nobena izjema, kar nam potrjuje že dejstvo, da je bil prvi predsednik njenega glavnega uredniškega odbora dolgoletni predsednik Slovenske akademije Josp Vidmar, za katerega gotovo ni pretirano trditi, da je v slovenski kulturi bil njen zadnji enciklopedist. Prva od 15 knjig ES je izšla leta 1987 z Vidmarjevim uvodnikom, ključnega pomena je prav njegov poudarek na vsebinski celovitosti slovenskega duha.

S 15. knjigo konec leta 2001 je bila ta veličastna naloga po 15 letih rednega vsakoletnega izhajanja opravljena. Sprva je dejansko bilo napovedanih 15 knjig, vendar se je dopolnitev in dodatnih gesel (na dovolj številna sem glede Koroške v ocenah 13. in 14. opozarjal tudi sam) nabralo toliko, da je bil ob sprva zamišljenem zadnjem 15. zvezku naznanjen še dodatni 16. zvezek.

Vpogled med platnice obravnavanega zvezka nam pove, da se nam obetajo enote od Wiener, Pavel do Žveglič, Hieronim. Naključje ali ne, oba sta duhovnika, prvi luteranec in Trubarjev, drugi frančiškan in naš sodobnik. Vmes je polnih 391 strani, ki jih je uredništvo v dodatku obogatilo z natančnim Kronološkim pregledom na 24 straneh od okoli leta 30 000 pr. n. št. (najdišče Potočka zijalka) do 29. 6. 2001 (sklenjen sporazum o pravnem nasledstvu v okviru nekdanje Jugoslavije).

Pri preverjanju Koroške sem v enciklopediji že doslej dosledno upošteval njeno celovitost ne glede na državno mejo,

pač na osnovi dejstva, da se je je povsem zavedalo tudi uredništvo. Kakor v prejšnjih knjigah so tudi tu v geslovniku najpogosteje zastopane osebnosti, ki jih naštejemo 21. Med slovenskimi Koroški v Avstriji so to Wieserja (Feliks, politik, Lojze, založnik), Wutte/ja (Janecz – Luc, narodni delavec in partizan, Martin, zgodovinar, iznajditelj vindišarstva in s tem dejanski narodni odpadnik), časnikar in politik Rado Wuttej, Zablatnika (Pavel, urednik in šolnik, ustanovni ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu, Jože, od 1909 eden prvih slovenskih letalcev in izdelovalcev letal), jezikoslovec in univerzitetni učitelj na Dunaju Pavel Zdovec, še en pomemben šolnik in kulturnik Janko Zerzer, Zwitterji (Franci, politik, Mirt, gospodarstvenik, Vinko, profesor in urednik) ter zgodovinarica Dana Zwitter Tehovnik, šentjakijski bukovnik iz 18. stol. Matija Žegar in partizanski aktivist z Obirskega Ivan Johan Županc.

Preostane nam le še šest Korošcev z južne strani skupne meje. V prvem primeru – Windischgraetz dejansko gre za plemiško rodbino s koreninami v 13. stoletju, ki si je ime povzela po prvotni graščini pri Slovenjem Gradcu; do leta 1945 so imeli velika posestva v drugih predelih Slovenije. Ugledni slovenski glasboslovec Primož Kurret je pisec gesla o skladatelju Hugu Wolfu; poudarja, da so predniki obeh staršev slovenskega rodu in zapis končuje z navedkom iz sedanosti, da v Slovenjem Gradcu, umetnikovem rojstnem mestu, kulturno in znanstveno deluje po njem imenovano društvo. V istem mestu sta se rodila tudi naša sodobnika arhitekt Mirko Zdovec (doma uredil notranjost umetnostne galerije) in Anton Železnikar, univerzitetni profesor informatike

in računalništva. Naslednja dva znanstvenika v obravnavani enciklopediji pa sta iz iste vasi na skrajnem vzhodnem delu Koroške (Spodnja Kapla): rastlinoslovec Maks Wraber in jezikoslovka Zinka Zorko. Vsa imenska gesla so z dvema izjemama (A. Malle / tri članke in M. Linassi / geslo J. Wutte) napisali nekoroški sodelavci, največ sploh, sedem, pa J. Stergar. – Vidimo, da je koroški delež imen v tej knjigi sorazmerno skromen, vendar ne vidim ne vem kakšne množice, ki manjka. V mislih imam samo Bogdana Žolnirja, ustanovitelja in dolgoletnega ravnatelja slovenjegraškega (in s tem pokrajinskega) muzeja, ki je poleg tega ustvaril dovolj ugledno bibliografijo, da bi mogel biti vključen vsaj v naknadni zvezek.

Črki Z in Ž Korošcem še pri zemljepisnih imenih manj ustrežata in najdemo jih komaj kaj. Zagrad v Mežiški dolini je tu zastopan zgolj z arheološkega vidika; opisala ga je sodelavka Pokrajinskega muzeja Slovenj Gradec Saša D. Jelenko, ki je največji pomen pripisala Brančurnikovemu sarkofagu. Poseben vsebinski sklop predstavlja reka Zilja s samostojnimi opisi nje same ter z dodatnimi gesloma Ziljska dolina in okrog 100 km dolge Ziljske Alpe, vse tri pa je prispeval J. Zupančič kot tudi Železno Kaplo, vendar slednjo v sodelovanju z A. Mallejem in M. Linassijem (splošna in zgodovina NOB) ter I. Stoparja (umetnostni spomeniki), kot tudi zadnjega, Žihpolje, spet v sodelovanju z I. Stoparjem zaradi znamenite cerkve iz leta 927. Vmes je le še rudarsko naselje Žerjav s splošnim opisom V. Drozga in spet s pripisom o NOB M. Linassija. Večjega primanjkljaja niti tukaj ne opažam, morda pa bo z menoj vred kdo vseeno pogrešal Zelen Breg (nad Ravna-

mi, starejša oblika je Šelenperg) že zaradi nekaterih zapisov Prežihovega Voranca ter ohranjenega ljudskega stavbarstva in narodopisnega blaga.

Nikakor pa ne smemo spregledati zgodovinsko še posebno zanimivega kraja – Žabnic v Kanalski dolini, ki so bile do leta 1919 sestavni del Koroške, takrat pa so kot del izdajalskega vojnega plena skupaj z vso dolino in z drugimi obsežnimi, s Slovenci (ter z avstrijskimi Nemci in Hrvti, seveda) naseljenimi ozemlji, pripadle zmogoviti Italiji. Pisec gesla M. Bufon navaja, da je tu kar polovica prebivalcev (od blizu 850) Slovencev, torej Korošcev, ki tam živijo tudi skladno z odličnim Logarjevim zemljevidom slovenskih narečij. Razdelek Umetnostni spomeniki je prispeval E. Cevc zaradi krajevne cerkve iz sredine 15. stol., zgrajene v koroškem stavbnem slogu takratne dobe.

Nekaj je še samostojnih zgodovinskih člankov, npr. Zahodnokoroški partizanski odred, iz katerega je nastala Ziljska partizanska četa (oboje M. Pavlin); tamkajšnje partizansko gibanje je v prispevku Ziljsko okrožje strnjeno prikazal M. Linassi, z Zvezo koroških partizanov pa ga končuje J. Stergar. Med drugimi zvezami in društvi naj omenimo še Zgodovinsko društvo za Koroško iz leta 1843, Zvezo slovenskih zadrug iz leta 1907 s samostojnim dodatkom za tisto iz leta 1996 (oboje A. Malle), Zvezo slovenskih žena, ustanovljeno leta 1943, ter seveda med vsemi najobsežnejši prispevek J. Stergarja Zveza slovenskih organizacij, opredeljeno kot nestrankarsko združenje levo usmerjenih Slovencev na Koroškem.

Pomemben je delež Koroške še v nekaterih vsebinskih sklopih, kot sta zlasti npr. Zedinjena Slovenija ter Zamejsko slovstvo,

ki pa se veličastnega obsega snovi tako za Primorsko kakor Koroško lotevata zgolj z naštevanjem imen, kar je gotovo sila skromno, med omenjenimi književniki pa nisem uspel odkriti niti V. Ošlaka, čeprav (v veliki meri njegov) Celovski zvon tu vendarle je. Vsekakor moramo omeniti še tista redka splošna gesla, ki so s Koroško neposredno povezana. Sem se da uvrstiti Založbo Drava (leta 1953 jo je ustanovil F. Zwitter) ter Založbo Wieser (ustanovil L. Wieser leta 1987). Seveda najbolj izstopa geslo Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu z nekam nepreglednim prispevkom A. Malleja. S Koroške v državi Sloveniji v tem okviru najdemo le Železarno Ravne Karle Oder. Njen prispevek ima nedvomno več tiste preglednosti, ki sem jo pogrešal malo prej, a se tukaj moramo vprašati o nečem drugem: Po kakšnih uredniških merilih lahko vzemo npr. imena urednikov številnih malih glasil ter vodij še tako majhnih društev, kar je sicer v redu, na drugi strani pa moramo pogrešati imena ravnateljev oziroma direktorjev celo pri takšnih gospodarskih velikanih, kot je ravenska železarna, kar seveda ni prav.

Ob koncu še kratek vpogled v sklepni Kronološki pregled. Ker na splošno in očitno tudi v tem primeru še vedno velja, da je ravno Koroška zibelka najstarejše državne in v dobršni meri prav tako slovenske kulturne zgodovine, se nedvomno da ugotoviti, da je v tem dodatku vsebinsko in količinsko dokaj ustrezno zastopana. Za vzorec navajam, da je najstarejši zapis namenjen slovanski naselitvi zgornjega Podravja s pričetkom leta 587, najnovejši pa spopadu med slovensko in jugoslovansko vojsko na Holmcu 27. in 28. junija med osamosvojitveno vojno leta 1991.

Franček Lasbaher

SLOVENSKA GIMNAZIJA

Osmošolci tokrat v Kijevu

Komaj dobro smo se vrnili iz Bruslja in zadihali šolski zrak še pod vtisi evropske motropole, nas je presenetilo povabilo avstrijske UNESCO komisije na Dunaju, da se štirje maturanti naše ustanove – od 1998 naprej smo UNESCO šola – lahko udeležijo konference v ukrajinskem Kijevu od 21. do 24. novembra t. l. na temo »Vloga jezikov in kultur etničnih manjšin v sklopu demokratizacije in globalizacije«. Naš prispevek naj bi veljal temi »Mladinsko gibanje za lingvistični pluralizem«. Konferenco je sklicala stolica za mir in človekove pravice ter UNESCO klub na kijevski univerzi. Po kratkem posvetovanju z ravnateljem šole ter referentko pri UNESCO komisiji na Dunaju je odločitev padla. Take edinstvene prilike – prvi kontakt v ta del slovanskega sveta – naša šola ne sme spustiti iz rok – edina šola iz Avstrije ter, kot smo pozneje ugotovili, edina delegacija, ki ji je uspelo v tako kratkem času organizirati vizume in vse potrebno. Jezik konference je bil angleški in kot UNESCO referentka na naši šoli sem prevzela organizacijo. Potreben je bil pravi maratonski tek, saj je bil čas, odmerjen za vse priprave, res kratek. Za udeležbo na konferenci sta se odločila Simon Štukelj in Janez Schellander, ki sta v treh dneh pripravila referate na to tematično, ter Nadja Schellander in Jasmin Goritschnig.

En dan pred začetkom konference smo leteli s celovškega letališča najprej na Dunaj, in nato naprej v Kijev. Na Borispil (ukrajinsko) Borispol (rusko) letališču so nas pričakali mladi, simpatični Ukrajinci in nas popeljali v Hotel Kooperator, kjer smo odložili prtljago in nato takoj s Kristino – eno od naših spremljevalk – odšli na ogled centra Kijeva, potem ko smo zamenjali nekaj dolarjev v grivne, ukrajinsko valuto. Presenetile so nas široke, lepe ceste v večerni razsvetljavi, vzdolž katerih so se vrstile lepe trgovine, založene z luksuznimi artikli zapadnega sveta, z majhno hibo. Nakupovalci so bili res redki gostje, več ali manj ogledovalci. Na vsak korak so nas spremljali McDonalds, Benetton itd., mi smo pa hoteli prvi večer uživati v pristni ruski (vedno so nas opozarjali, da je to ukrajinsko!) atmosferi ter si privoščiti »Domaschnaya Kuchnya«, kar nam je deloma uspelo, mislim pa, da sta bila Simon in Janez ta večer kar precej lačna.

Naslednje jutro je po nas prišel nek študent in lepo smo se sprehodili do Filozofske fakultete. Ob 10h je bila otvoritev konference v eni izmed velikih predavalnic. Na željo UNESCO kluba sem tudi jaz pri otvoritvi kratko predstavila našo šolo ter poudarila pomen večjezičnosti in dobrega obvladanja tujih jezikov, saj to omogoča komuni-

Pred Pečersko Lavro

kacijo, ki je potrebna, če smo pripravljeni reševati globalna vprašanja. Poudarila sem, da problemi nikoli niso samo naši, treba je o njih govoriti. To nam omogoča dobro obvladanje jezika, le tedaj so možne rešitve. Izrazila sem upanje, da bo današnja mladina s svojim širokim obzorjem zmožna ustvariti boljši svet. Zato jim je tudi treba na široko odpirati vrata v svet, kjer se lahko srečujejo s svojimi sovrstniki in se o perečih problemih pogovarjajo ter jih na ta način rešujejo. Poudarila sem tudi pomen ruskega (ukrajinskega!) jezika v sklopu globalizacije in omenila, da naša šola namerava v naslednjem šolskem letu ponuditi spet ruščino kot učni predmet na višji stopnji.

Svoje razmišljanje sem končala z idejami nobelovega nagradjenca Josepha Stiglitz, ki trdi, da globalizacija ogroža

le manjšinski jezik, pa do časa, ko je ukrajinjčina postala enakopravna ruščini (1989) in do statusa državnega jezika, kot ga ima danes. Ugotovili smo, da je aktivna raba materinščine stvar dostojanstva, da se samo na ta način lahko vzdržuje kultura in njena zgodovina, in da je to bistveno važno za ukrajinsko identiteto kot tudi identiteto katekole etnične manjšine.

Ukvarjali smo se tudi z bolgarsko manjšino, ki je največja tu živeča in se bori s hudimi problemi pri izobraževanju ali z mediji. Vsepovsod manjka finančnih sredstev. Mimogrede naj omenim, da v Ukrajini živi 35 manjšin, iz česar je razvidno, kako kompleksna in brizantna je ta problematika.

Precejšnjo pozornost sta vzbudila tudi referata Simona in Janeza, saj sta precej kritično osvetlila avstrijsko politiko v zvezi z manjšinami, omenila sta

aspekti angleščine imajo opravka s tehničnim razvojem, n. pr. elektronska povezava, ki omogoča hitro komunikacijo v gospodarskem kot tudi v privatnem življenju.

V sklepnih resolucijah so udeleženci te konference izrazili vse svoje pomisleke in strah, da z ozirom na demokratizacijo in globalizacijo obstaja nevarnost pospešenega izumiranja posameznih jezikov, kar pomeni izgubo kulture in identitete. Poudarili so važnost takih organizacij kot je UNESCO in njeno podporo za zaščito etničnih jezikov. Istočasno pozivajo mladinska gibanja k močnejši aktivnosti v zvezi s temi problemi. Za to primerna bi bila poletna srečanja »campi«. Potrebna je finančna pomoč mladim raziskovalcem in aktivistom. »Dnevu materinščine« – proglašen od UNESCO – bi morali posvetiti več pozornosti.

valke so bile mlade študentke anglistike: Maša, Ksenija, Ženija, Marina in Kristina. Same mlade, inteligentne, šarmantne Ukrajinke, ki so se trudile, da bi nam ta obisk ostal v lepem spominu, kar jim je prav gotovo tudi uspelo. Popeljale so nas na ogled znanih cerkva, n. pr. sv. Miheala, pokazale spomenik Tarasa Žvečenka, največjega ukrajinskega pesnika, samostan Pečerske Lavre, res vredno obiska. V izredno lepi angleščini so nam ves čas razlagale zgodovino Kijeva, vmes pa smo zvedeli tudi o njihovem življenju, o tem, kako gre običajnim ljudem na podeželju, saj je revščina tam velika. Kljub temu si ti ljudje uredijo življenje po svoje. Ko smo bili v Narodnem gledališču na obisku predstave Ivana Franca »Karmen«, je bilo gledalšče nabito polno mladih ljudi, kar me je res presenetilo. Predstava sama je bila posebno

Naše spremljevalke

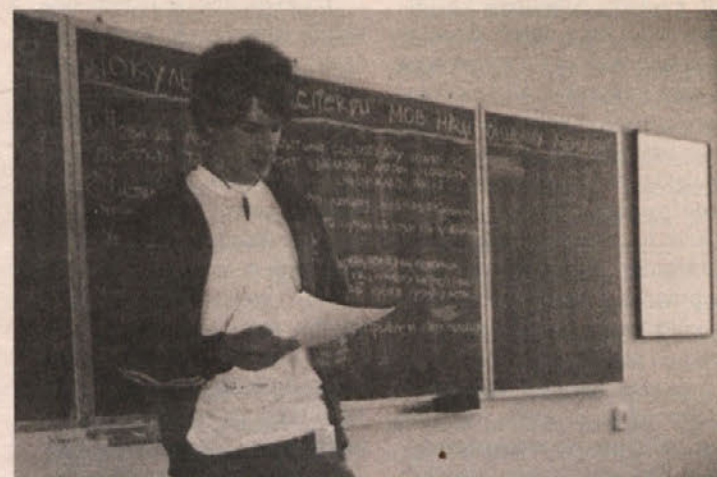
V plenumu

stabilnost obstoječih kultur. Dobra izobrazba ima bistven vpliv na razvoj neke dežele. Investicija v izobrazbo je investicija v prihodnost dežele. Joseph Stiglitz trdi, da globalizacija ne deluje, to pa pomeni, da se moramo s tem procesom res kritično ukvarjati. Tem bolj važno je, da senzibiliziramo za to našo mladino.

Po študentskem meniju (!) v opoldanskem odmoru smo se podali v plenum. Tu smo se ukvarjali s problematiko jezika v različnih funkcijah in seveda z ukrajinjčino in njenim statusom tja do 18. stoletja nazaj – od časa, ko je bila ukrajinjčina prepovedana, ko je bila uradno dovoljena le ruščina ali ko je bil to

tudi konflikt zaradi dvojezičnih krajevnih napisov. S tem sta podkrepila trditve, da uporaba jezika v vsakdanjem življenju krepi identiteto posameznih članov manjšine kot tudi samozavest celotne manjšine.

Močna diskusija se je razvila o vlogi, ki naj bi jo in jo igra angleščina v svetu. Zavedamo se, da je to neke vrste lingua franca, globalni jezik, da je pa vsaka glorifikacija tega jezika nevarna, ker ponižuje druge jezike. Zastavljala so se vprašanja, kako braniti druge jezike pred angleščino na političnem in tudi kulturnem področju. Na noben način ne sme angleščina biti neke vrste nadomestek za narodne jezike. Pozitivni

Simon Štukelj referira

Konferenca se je zaključila na običajen način z izmenjavo naslovov, z obljubo, da se bomo kmalu spet videli ter z dobrimi željami. Ti mladi Ukrajinci bi si radi ogledali naš svet, če bi imeli denar za vizo in polet. V Ukrajini je kljub procesu demokratizacije vse še zelo težko, a upanje na priključitev na naš svet je zelo močno. Vprašanje, ki mi ga je stavil mladi Ukrajinec v odmoru: »Ali mislite, da imamo možnost priključitve k EU?« Po pravici povedano, odgovor na to si vsak lahko da sam.

Naj napišem še nekaj besed o tem, kaj smo v Kijevu videli in doživeli izven našega obveznega programa. Naše spremlje-

doživetje, to je bila igra na temo »Karmen«, vložke francoskih in španskih šansonov so prepletali ukrajinski songi na harmoniko, kar je bilo res osvežujoče. Užitek posebne vrste. Tudi koncert komorne glasbe z operno pevko je bil lepo doživetje.

Naj zaključim, pa čeprav bi imela še marsikaj povedati. Veliko novega smo zvedeli, odkrili smo nov delček sveta – tokrat slovanskega. Veseli me, da so naši mladi šolarji imeli to priliko, veseli me, da sem jih jaz mogla spremljati ter jim na ta način spet odprla eno majhno okence v svet.

BLIŽA SE KONEC LETA:

Kako naprej v topografiji?

Pred dobrim letom dni je avstrijsko ustavno sodišče z razsodbo razveljavilo dotlej veljavna določila zakona o narodnih skupnostih o potrebnem procentnem deležu slovenskega prebivalstva za postavitev dvojezičnih krajevnih napisov. Ustavno sodišče je državi oz. zvezni vladi dalo do konca tega leta rok, da popravi zakon o narodnih skupnostih in ga prikroji sodiščni razsodbi.

Odmevi in gonja

Razsodba je sprožila neverjeten val soglasja in odklanjanja, koroški deželni glavar Haider in njegova svobodnjaška stranka pa sta skupno z nemškonalnacionalnimi organizacijami pričela pravcato gonjo proti razsodbi ustavnega sodišča in proti dvojezičnim napisom, s tem pa tudi proti slovenski narodni skupnosti in sožitju v deželi. Glavna tarča nekvalificiranih in pobalinskih napadov deželnega glavarja je bil predsednik ustavnega sodišča dr. Ludwig Adamovich. Haider se šel tako daleč, da se je posmehoval iz njegovega imena in vprašal, ali ima Adamovich sploh veljavno bivanjsko pravico. Ko pa je nato v Beljaku prišlo do neposredne konfrontacije med Adamovichem in deželnim glavarjem, je Haider moral spoznati, da v pravnih zadevah predsedniku ustavnega sodišča seže komaj do prislovnih gležnjev.

Zvezni kancler Wolfgang Schüssel pa je aprila letos prvič vabil predsednika obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev in predstavnike deželnozborskih ter državnoborskih strank na tako imenovano »konsezualno konferenco«, ki naj bi prinesla rešitev v vprašanju dvojezične topografije. Konsezualna konferenca se je prav zaradi nesprejemljivih pogojev, ki so jih vladni in strankarski pogajalci postavili predsednikom ZSO in NSKS, slednjič zrušila in vse do danes se v tem vprašanju nič ni premaknilo z mrtve točke.

S kostmi vred

Trezni politični analitiki so po konferenci ugotovili, da so vlada in stranke hoteli Slovence požreti s kostmi vred in tako enkrat za vselej pomesti in spraviti manjšinsko vprašanje s pogajalske mize. To pa jim je spodletelo prav zaradi stanovitnosti slovenskih pogajalcev.

Razsodba ustavnega sodišča je bila tudi povod za zelo odmeven in kvaliteten niz predavanj v tinskem Domu sodalitete.

To razsodbo je izzval odvetnik Rudi Vouk, ki se je na osnovi prometne kazni pritožil na ustavno sodišče zaradi manjkajoče dvojezične topografije v Škocijanu. Zategadelj je Rudi Vouk kar nekaj časa slovel kot »glavni sovražnik dežele«, da o drugih pridevkih ne govorimo.

Do konca leta je le še nekaj dni, torej je skrajni čas, da vlada končno reparira Zakon o narodnih skupnostih iz leta 1976 tako, da bo ustrezal razsodbi ustavnega sodišča. O tozadevnih ukrepih zvezne vlade ni ne duha ne sluha. Zato smo prosili oba predsednika slovenskih političnih organizacij, dr. Marjana Sturma in Bernarda Sadovnika ter vložitelja pritožbe na ustavno sodišče, mag. Rudija Vouka, za pogovor, kako naprej v topografiji. Pogovarjal se je urednik Franc Wakounig.

Od predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev, Bernarda Sadovnika, kljub obljubi, da je pripravljen za izjavo, v končni konsekvenci in kljub telefonski urgenciji nismo dobili stališča in izjave, za kar nam je v smislu celovitosti informacije in glede na aktualnost tematike zelo žal.

INTERVJU

Marjan Sturm, predsednik ZSO

INTERVJU

Odvetnik Rudi Vouk

S koncem leta se izteče rok ustavnega sodišča, da mora avstrijska zvezna vlada v točki dvojezične topografije popraviti Zakon o narodnih skupnostih. Tega očitno ne bo. Kje so vzroki vladne ignorance ali pa je morda bil rok prekratek?

Rok ni bil prekratek, kvečjemu predolg. V bistvu ni nobene težave, da se upošteva odločitev ustavnega sodišča. Vlada tudi nima izgovora, da ni bilo pogovora s slovenskimi organizacijami, ko gre za spoštovanje avstrijske ustave. Spoštovanje ustave ne more odviseti od strinjanja ali nesoglasja koroških Slovencev. Vlada bi pač morala izpeljati, kar je po njenem mnenju treba narediti.

Vlada tega torej ni hotela?

Izhajati smemo iz tega, da vlada tega čisto enostavno ni hotela, ker bi morala v zadevi škocijanskega krajevnega napisa nekaj ukreniti. Ta napis je od 1. januarja 2003 naprej neveljaven.

Ilegalen?

Da, praktično illegalen. Vlada, na konsenzualni konferenci je bilo rečeno, kaj je treba narediti, meni, da za kraje, ki imajo manj kot 30 ljudi, ni treba kaj napraviti. Je pa vlada predložila listo s 156 kraji, ki bi po njeni oceni prišli v poštev. Dobro, potem pa bi morala postaviti teh 156 tabel in obenem povedati, da to po njenem mnenju zadostuje. Slovenci so zahtevali 394 krajev, kar je po mnenju vlade pretira-

S koncem leta se konča rok ustavnega sodišča, da zvezna vlada popravi Zakon o narodnih skupnostih v smislu razsodbe ustavnega sodišča. Do zdaj se v tej smeri nič ni zgodilo. Kdo nosi odgovornost oz. ali je to politična volja te vlade, ki pač čaka, da bo vsa zadeva že nekako zvođenela?

Formalno pravno je popolnoma jasno, da je odgovornost za to zamujanje pri vladi, ki bi morala narediti uredbo, odobriti pa bi jo moral še glavni odbor avstrijskega parlamenta. Tega ni storila, zato je odgovorna, da bo s 1. 1. 2003 nastala sledeča situacija: tisti del zakona, kjer se imenujejo kraji v okraju Velikovec, ki dobijo dvojezični krajevni napis, je črtan, razveljaven. In dejanska veljavna zakonodaja je od 1. 1. 2003 takšna, da v celotnem okraju Velikovec neposredno velja člen 7 Avstrijske državne pogodbe. To se pravi, da morajo v okraju Velikovec dobiti na podlagi člena 7 ADP vsi kraji dvojezične krajevne napise. Vsaka oblast, od okrajnega glavarstva do občine, mora sama odločiti, ali mora na podlagi člena 7 ADP postaviti dvojezičen krajevni napis. Na drugi strani imajo pa vsi tisti, ki izhajajo iz

no. Dobro, pa bi počakali, če ta nova ureditev zdrži ponovno preverbo pred ustavnim sodiščem ali pa je ne zdrži.

Če bi zdržala, je stvar končana. Če ne, bi pač morali iskati drugo ureditev. Ne gre pa, da enostavno ničesar ne naredijo, ker to je dejansko zavestna zloraba uradnega položaja. Zloraba položaja ni samo to, če nekaj naredim, kar ni v skladu z zakoni in s tem nekoga oškodujem na pravicah, zloraba uradnega položaja je tudi to, če sem dolžan nekaj storiti, pa to opustim.

Potem bi morda bilo prav, če bi spodkopavanje pravne države vsaj simbolično tako prekinili, da bi samo nemškemu škocijanskemu krajevnemu napisu dodali tudi slovensko ime kraja?

Proti tistemu, ki bi to storil, bi verjetno zelo hitro naperili kazenski postopek zaradi neupravičenega prilaščanja oblastniških pravic (Amtsanmassung). Jaz tega dejanja ne bi priporočal, je pa razumljivo, če bi ga kdo storil.

Kdo je sedaj na potezi, da ukrepa: država, subsidiarni uradi kot okrajna glavarstva in občine, ali pa državljani in slovenske organizacije?

Na vrsti so pravzaprav vsi. Začniva pri zvezni vladi na Dunaju, ki bi morala spomeniti uredbo o topografiji. Če tega ne naredi, pač velja člen 7 ADP neposredno. Vsaj v eni točki pa bi morali spremeniti uredbo: namreč v točki, ki urejuje določanje slovenskih krajevnih imen. Za to je pristojen Dunaj.

tega, da je člen 7 podlaga za to pravico, možnost, da sprožijo ponoven postopek pri ustavnem sodišču.

Kaj pa je po Vaši oceni najbolj verjetna varianta: postopki zasebnikov pri ustavnem sodišču ali pa da vse ostane pri starem?

Osebnost vidim dve možnosti: prvič, da se bo vlada v novem sestavu ponovno lotila tega vprašanja, da bo prišlo do novih razgovorov glede uveljavitve razzsodbe ustavnega sodišča. Jaz dejansko upam, da bo nova vlada spoznala potrebo takšnih razgovorov.

Drugič: to je odločitev posameznikov v posameznih krajih in vaseh, da sprožijo postopek za postavitev dvojezičnih krajevnih napisov. Najprej morajo od občine in od okrajnega glavarstva zahtevati, da to vprašanje pozitivno uredita in postavita dvojezični krajevni napis. Če pa to ne uspe, potem pa sprožijo postopek pri ustavnem sodišču.

Postopki pri ustavnem sodišču so povezani s stroški. Za svojo hojo po pravico bojo tisti koroški Slovenci, ki se bojo obrnili na ustavno sodišče, morali torej še

seči v lasten žep. Ali jih bosta osrednji organizaciji pri tem podprli ali pa se osrednji organizaciji ne bosta udeležili diskusije in zahtev po postavitvi dvojezičnih krajevnih napisov?

Tu ne gre zato, kaj osrednji organizaciji hočeta ali ne! Tu gre za načelo pravne države in na teh podlagah je treba urediti in rešiti vprašanje dvojezične topografije. Da ponovim: a) ali bo vlada tako uvidevna in bo ponovno sprožila pogovor o tem vprašanju, b) ali bojo posamezne občine in okrajno glavarstvo samostojno ravnali in c) če se vse to ne bo zgodilo, je pričakovati, da se bojo občani teh krajev odločili za pravno pot in na tej poti jih bomo seveda podprli.

Kaj pa organizaciji sami od sebe? Ali bosta zahtevali uresničitev razzsodbe?

To smo delali doslej in ni nikakršnih znakov, da tega v prihodnje ne bomo storili.

Ali razmišljate o možnosti internacionalizacije?

Mi smo v procesu evropske integracije in internacionalizacija poteka tako rekoč sama od sebe, kajti Svet Evrope to vprašanje spremlja in v poroči-

lu njegove ekspertne komisije je zelo intenzivno obdelano. Svet Evrope bo prihodnji januar razpravljaj o poročilu ekspertne komisije. Te stvari torej itak tečejo, pa najsi hočemo ali ne. V Evropski uniji delujejo mehanizmi integracije sami po sebi in intervencije z naše strani sploh niso več potrebne, kajti Avstrija je ratificirala mednarodno pravne dokumente.

Mi pa imamo to navado, da novo zvezno vlado vselej soočimo z našimi težnjami in zahtevami in to vprašanje bo prav gotovo bistven element pisma, ki ga bomo novi vladi pisali.

Nova vlada bo pismo sprejela, se zanj prijazno zahvalila in rekla, »da bomo skušali nekaj ukreniti«. To pa menda res ni rešitev problema! Kajti brez odločnega in trajnega pritiska slovenskih političnih struktur se stvari ne bojo premaknile na boljše.

Pritisk je pravna država, pritisk je dejstvo, da Svet Evrope to diskutira in pritisk je v zadnji konsekvenci to, da v nekaterih krajih prebivalci zahtevajo dvojezično topografijo. Pri tem jih bomo podprli.

Pot do ustavnega sodišča je slejkoprej odprta?

Seveda. V Avstriji velja individualno načelo. Tudi če bi se osrednji organizaciji odpovedali hoji do ustavnega sodišča in bi bili proti, nihče ne more in ne sme preprečiti posamezniku, da svojo pravico išče pri vrhovnem sodišču. To je zajamčena pravica vsakega posameznika, če misli, da so ustavne pravice ogrožene ali pa tratene.

Da povem jasno: naloga osrednjih organizacij je, da v primeru, če odpovedo vse ostale možnosti za doseg pravic, podprejo pot do ustavnega sodišča.

Hvala za pogovor!

Po mojem niti tega ne bi bilo treba, a vlada sama argumentira s tem, da je treba upoštevati to uredbo. Vsaj v primeru označbe Škocijan, ki je že odločena, bi uredbo morali dopolniti.

Menim pa, da vladina argumentacija ni pravilna, ker je tudi novi predsednik ustavnega sodišča dr. Korinek jasno povedal, če vlada nič ne naredi, velja člen 7 neposredno. V tem primeru so na potezi okrajna glavarstva za deželne ceste in pa župani za občinske ceste.

Če pa ti nič ne bojo naredili? Če nič ne bojo naredili, in tudi ne kaže, da bi kaj ukrenili, se stavita dve vprašanji. Najprej vprašanje odgovornosti, konec koncev gre za kazensko pravno odgovornost za osebe, ki nič ne naredijo, druga stvar pa je, da so koroški Slovenci in osrednji organizaciji sami na potezi.

Katero okrajno glavarstvo in župani občin katerega okraja so zdaj zadolženi?

V bistvu vsi v velikovškem okraju, to je jasno. Za napise z modrim robom je pristojno okrajno glavarstvo.

Kaj pa deželna vlada. Deželni glavar je najbolj mešal župo, pa kot kaže, za nič ni pristojen?

Deželni glavar je pristojen v toliko, da je dolžan dati okrajnemu glavarstvu nalog, da mora izdati primerne uredbe o postavitvi dvojezičnih krajevnih napisov, če okrajno glavarstvo samo od sebe tega ni storilo. Po drugi strani pa ima tudi možnost, da okrajnemu glavarstvu ukaže, da tega ne sme storiti. Potem bi se-

veda celotna odgovornost bila pri deželnem glavarju.

Kje so možnosti za poseg slovenskih osrednjih organizacij in pa zasebnikov, ki zahtevajo dvojezične napise za svoje kraje: Osrednji organizaciji se sklicujeta na individualno pravico posameznika, ki jo predvideva avstrijska zakonodaja?

Čisto tako ni, če bi tako bilo, bi morali ugotoviti, da osrednji organizaciji itak nikjer nimata neposrednih ingerenc in potem ju tudi ne potrebujemo. Ker nikjer v nobenem zakonu ali nobeni uredbi ne piše, da Narodni svet ali pa ZSO smeta to narediti ali pa imata te in te kompetence. Oni si enostavno jemljeta pristojnost kot politično zastopstvo naše narodne skupnosti in to je tudi prav tako. Tudi v primeru topografije bi si morali enostavno vzeti pristojnosti.

Osrednji organizaciji pravi-ta, da nimata mandata za skupinsko zastopstvo narodne skupnosti, torej ne moreta zastopati skupine zasebnikov, ki zahtevajo dvojezično topografijo za svoje vasi. V tem sklopu se torej postavlja vprašanje, ali pravni osebki, in to sta osrednji organizaciji nedvomno, more vložiti pritožbo pri ustavnem sodišču?

Seveda jo lahko vložijo, saj tudi pravni osebki velja kot individuum. Pojasniti je treba edinole vprašanje legitimacije, da govorita v imenu slovenske narodne skupnosti. A to vprašanje je že zdavnaj razčiščeno. Najkasneje od spomenice leta 1955

naprej osrednji organizaciji sami zase trdita, da sta legitimni zastopniki koroških Slovencev in tudi avstrijska republika to upošteva in jemlje na znanje. Poskus skupinskega zastopstva koroških Slovencev bi se po moji oceni splačal. Seveda pa ga je treba narediti.

Mi vemo, kako bi bilo možno vložiti nadaljne pritožbe, da se po vaseh zbere zadosti velika skupina ljudi ...

... s tem pa smo pri občanih. Drži, a nekdo mora zbrati te pritožbe ...

... ne more jih pa zastopati ...

Lahko se seveda osrednji organizaciji brez nadaljnega priključita vsaki pritožbi. V bistvu bi bila naloga organizatoričnega in političnega značaja. Doslej se je vse premalo storilo, da bi šli v medijsko ofenzivo, o kateri je bilo toliko govora. Seveda od osrednjih organizacij pričakujemo, da bosta v primernih krajih pomagali organizirati in zbrati zadostno število ljudi, da ta korak storijo, da jih v tem podpirata in da prevzameta financiranje potrebnih ukrepov. To je delo osrednjih organizacij.

Kaj pa lahko storijo državljani, občani, ki zahtevajo dvojezično topografijo za svoje vasi?

Oni pa lahko naredijo čisto isto, kar so storili Libučani. Zberejo zadostno število ljudi in dajo

nalog, da se izdelajo in vložijo primerne pritožbe. Mislim, da bi bil napačen vtis, če bi Libučani s tem korakom ostali sami. To bi samo podprlo nasprotno propagando, da med Slovenci itak ni zadostnega zanimanja za dvojezične krajevne napise.

Seveda pa še zmeraj ostaja pot, ki sem jo sam šel in ki traja dolgo: če bi kdo slučajno dobil kakšen kazenski listek, je pot odprta, da argumentira tako kot jaz. Vendar tega koraka nikomur ne priporočam.

Kako ocenjujete Vi celoten razvoj tega vprašanja tudi v luči personalnih sprememb v ustavnem sodišču?

Te spremembe nimajo bogvekoliko vpliva. Gre za strokovnjake, ki ocenjujejo pravo, ne pa strankarsko politiko. Slej ko prej sem prepričan, da je samo vprašanje časa, da bojo postavili dvojezične napise. Pred občinskimi volitvami tega koraka ni pričakovati, mislim pa, da bojo navrh vsaj tu ali tam nekaj naredili, ker si Avstrija dolgoročno ne bo hotela privoščiti slovesa, da na tem področju ni pravna država.

Ali ne bi tudi v zadevi ohranitve Radia AGORA in Radia 2 bila smiselna pritožba na ustavno sodišče, saj končno gre tu za ohranitev standarda, ki ga zdaj hočejo črtati. Avstrija pa se je tako

v ustavnem določilu kot tudi v mednarodnih konvencijah obvezala, da standarda zaščite in podpore manjšinam ne bo zoževala in črtala?

Tudi tu bi bile možnosti. Poskusiti je pač treba. V tem primeru bi šlo za tožbo proti republiki Avstriji za financiranje privatnega radia, da se tako ohrani že doseženi standard, oz. kar se pa menda itak pripravlja, pritožba na Zvezni komunikacijski senat proti ORF v primeru, da ORF po grozeči ukinitvi Radia AGORA in Radia 2 ne bi razširil svoje slovenske oddaje. ORF ima po lastnem zakonu nalogo, da v ustreznih meri oskrbuje prebivalstvo z oddajami tudi v jezikih manjšin. Pri tem pa se ORF svoje naloge lahko vsaj deloma razbremeni tako, da gre v kooperaciji s privatnimi ponudniki. Ko je zakon o ORF-u nastajal, je takšna kooperacija že obstajala, in če zdaj to kooperacijo ukinejo, je jasno, da mora ORF razširiti svoje lastne programe, da bo ustregel za-konskim zahtevam.

Po mojem bi bile šanse zelo dobre, da uspemo. In če bi ORF dobil črno na belem, da mora zaradi ukinitve Radia AGORA in Radia 2 na Komškem radiu pač namesto ene ure ponujati dve uri dnevnega slovenskega spreda, bi bil zelo hitro pripravljen nadaljevati kooperacijo.

Hvala za pogovor!

KOROŠKI LOVCI PRI PRIJATELJIH BRICIH

Lovski uspeh nad pričakovanji

V nedeljo, 8. decembra 2002, je Lovska družina Dobrovo v Goriških Brdih vabila na koroški dan, ki se ga je seveda udeležila močna delegacija Kluba prijateljev lova. Na sporedu je bil pogon na divje prašiče in srnjad ter ostalo nizko divjad. V lovišču, ki meri 6450 ha, imajo tudi nekaj jelenov in gamsov, ki pa jih tokrat niso lovili, ker je bil odstrelni načrt že izpolnjen. Nimajo pa v lovišču medveda in volka.

Po prisrčnem pozdravu v lovski koči na Koradi, dobrodošlico sta izrekla predsednik Lovske družine (LD) Dobrovo, Rajko Peršolja, in predsednik Zveze lovskih družin (ZLD) Nova Gorica, Edi Krašna, so se lovci razporedili po obširnem

Tone Jop pred svojima ščetinarjema

lovišču in čakali razpleta. Kaj kmalu so gonjaci z izvrstnimi istrskimi goniči, to je avtohtona slovenska pasja pasma, zbezali ščetinarje, kot divjim prašičem tudi pravijo, iz robidovja in jih prignali pred cevi lovcev. Kljub burji, ki je brila čez briško višavje, je lovski uspeh presegel pričakovanja.

Posebej pa se je tokrat lovska sreča nasmehnila Toniju Jopu iz Nonče vasi. V kratkem presledku je položil kar dva prašiča na kosmato stran. Navzoči lovci so se z njim vred iskreno veselili lovskega uspeha. Seveda pa mora pri lovu vse imeti red. Tonej Jop je svoj uspeh plačal z lovskim krstom. Z njim je bil sprejet med tiste članke zelene bratovščine, ki so uplenili visoko divjad. Stroga in mednarodna komisija, saj so v njej sodelovali lovci iz Slovenije, Avstrije in Italije, ga je zaradi »prekrška« obsodila na primerno kazen, ki jo je Tonej Jop po krajšem premisleku potrdil.

Koroški dan v Brdih je bil prava priložnost za strokovni pomenek in izmenjavo izkušenj med lovci Slovenije, Koroške

in Furlanije-Julijske krajine. Srečanja sta se poleg predstavnikov kluba Doberdob, ki je stanovsko zastopstvo slovenskih lovcev v italijanskem zamejstvu, udeležila tudi pristojni državni sekretar za lovstvo Janez Stele in bivši predsednik Lovske zveze Slovenije Jug. Domačine in goste iz zamejstva sta informirala o novi lovski zakonodaji, ki jo bo Slovenija tudi z ozirom na skorajšnji pristop k EU sprejela v doglednem času. Navzočim je spregovoril tudi župan iz Števerjana, Korsič.

Predsednik Kluba prijateljev lova Fric Kumer je navzoče seznanil z veljavno koroško lovsko zakonodajo in s spremembami, ki bojo zastopniški organizaciji lovcev prinesle več pristojnosti. Bricem se je zahvalil za gostoljubje, saj je Klub prijateljev lova tesno povezan z Lovskima družinama Dobrovo in Sabotin, ter poudaril pomen prekomejnega sodelovanja. »Lovci smo bili med prvimi, ki smo se odločili za sodelovanje in tako začeli preseirati meje«, je dejal Kumer.

Franc Wakounig

ZLATARSTVO EINSPIELER*

Unikaten nakit namesto poceni kiča

V celovški Renngasse 7, ki vidilčno povezuje Kramarjevo ulico s hotelom Moser-Verdino, leži zlatarstvo Einspieler* – Die Schmuckwerkstatt. Lastnik in izdelovalec ekskluzivnega nakita je Mitja Einspieler, ki mu je zibel tekla na Sramsicah pri Bilčovsu.

Prav advent oz. predbožični čas pomenita velik kreativni in delavni izziv za priznanega in uveljavljenega zlatarja, ki se ravna po željah in naročilih kupcev in strank. Zlatar in nakitar Mitja Einspieler ne ubira izhopenih poti brezdušnega komerca in poceni kiča. Vsakemu posameznemu delu nakita, ki ga izdeluje, skuša vtisniti poseben pečat umetniškega izraza. Vsak nakit, ki nastaja med prsti Mitje Einspieler, je unikaten,

Mitja Einspieler pri delu

neponovljiv. Prav zato so izdelki Mitje Einspielerja tudi tako vževčni in priznani.

Med nakitnimi eksponati, ki si jih lahko ogledate v izložbi trgovine in delavnice »EINSPIELER* – Die Schmuckwerkstatt«, je tudi pričujoči prstan v delu, ki je seveda lastna kreacija mojstra Mitje. Prstan je iz zlata, briljanti na kroni pa so

uokvirjeni v platini. Prstan ve-lja 1,02 ct (karatov).

Ogrlica, prav tako ekskluzivna kreacija mojstra Mitje, je iz 18 karatnega zlata z enim briljantom 0,25 karata.

Če bi radi poklonili nakit z osebnostjo, boste pri mojstru Mitji v celovški Renngasse 7 gotovo našli nekaj primernega.

Franc Wakounig

OBČNI ZBOR
KLUBA SLOVENSKIH
ŠTUDENTK IN ŠTUDENTOV
V GRADCU

Pomlajeni odbor z novo energijo

Novi predsednik KSŠŠG Simon Oblak

V ponedeljek, 9. decembra, je bil v graškem Klubu občni zbor. V začetnih poročilih je bilo pozitivno reflektirano delovanje poslavljaljočega se odbora. »Stari« predsednik Boris Gallob je ugotovil, da uvedba študijskega prispevka vpliva na delovanje negativno, kajti klubašnje in klubaši imajo zaradi tega manj časa za udejstvovanje v Klubu. Blagajničarka Marija Breifuss je nakazala, da je Klub, kljub neenakomernem izplačevanju podpor in njihovi skromni višini, še naredil »najboljše«. Preglednika sta opazila

manjše probleme pri knjigovodstvu in dala naslednjemu blagajniku nekaj napotkov. Tajnik, športni referent in medijski referent so razložili delovanje kluba. To je bilo vsebinsko osredotočeno na prirejanje prireditvev kot literarna branja, gledališko predstavo, razstav, koncertov, praznovanj in sodelovanje na študentskih oz. športnih srečanjih. Po diskusiji o delovanju društva je občni zbor z veliko večino dal staremu odboru razrešnico.

Sledila je izvolitev novega, močno spremenjenega in pomlajenega odbora. Za predsednika je bil izvoljen Simon Ošlak, njegova namestnica je Natalja Pinter. Za finance bosta skrbela Grega Krevs in Alojzija Gomez. Funkcijo tajnika bo izvajal Damjan Olip, njegova namestnica pa je Darja Olip. Kot odborniki so bili izvoljeni Milena Hartmann, Marco Kargl, Mateja Kerbitz, Roman Krajger, Štefan Pečnik in Eva Ramšak. Za preglednike so bili potrjeni Marko Jernej, Barbara Jop in Emerich Kelih.

Častna gosta Študentske organizacije Maribor sta čestitala novemu odboru in želela dobro sodelovanje. Predsednik Simon Ošlak se je zahvalil pri navzočih za izvolitev in si želel po eni strani nadaljevanje obstoječega, po drugi strani pa razširjenje aktivitet KSŠŠG.

Boris Gallob

TINJE - DOM SODALITAS

Razstava del Lovrenca Krauta

V prostorih Doma Sodalitas v Tinjah je trenutno na ogled razstava Lovrenca Krauta z Bistrice. Bivši pedagog, poučeval je na globaški ljudski šoli, se je v novem življenjskem obdobju posvetil likovnemu izražanju in ima za seboj že celo rajdo odmevnih razstav. Pri razstavi v Tinjah se je absolvent slovenske gimnazije docela odločil za motive iz svoje bližje in dalnje okolice, pri tem pa so ga predvsem prevzele zgradbe in poslopja. Kraut ljubi zelo žive,

Strokovni pogovor pozornih gledalcev

ploskovno učinkovite in vtisno izrazne barvne odtenke, ki na platno ujete objekte skorajda uokvirjajo. Razstava pri gostih

in obiskovalcih Doma v Tinjah prav zaradi toplih barv zbuja zanimanje in povpraševanje po delih.

walra

DIAPREDAVANJE
HANZIJA WEISSA

Odstrte lepote prostrane Mongolije

Beseda Mongolija za mnoge še zmeraj zveni kot prislovična podoba skrivne in bajne dežele tam nekje za daljnimi gorami in vodami. Kar o njej in njenih prebivalcih vemo, se v nas, in to zaradi svojevrstnega pouka zgodovine, zgošča v imenu »Džingis Kan« in morda še »Marco Polo«. Več pa o Mongoliji in Mongolih običajno ne vemo, razen še to, da jezdijo na konjih in imajo poševne oči, pa tudi ena genetska okvara je poljudnoznanstveno in nepravilno imenovana po njih.

To enodimenzionalno sliko te dežele in njenega naroda, ki sta danes interesno in geopolitično vpeta med Rusijo oz. bivšo Sovjetsko zvezo ter Kitajsko, je minulo sredo, 11. decembra 2002 zvečer skušal v k&k centru v Šentjanžu popraviti Hanzi Weiss z zanimivim predavanjem. Vsakemu priporočam, da si ob prvi priložnosti ogleda ta slikovni potopis, saj nudi zelo zgoščen, torej informativen in zanimiv pogled na deželo med Altajem, puščavo Gobi in Sibirijo, slike so pa tako lepe, da gledalec v mislih kar pohiti, oz. pojzdi po prikazanih brezmejnih daljavah.

Predavatelj, izkušen svetovni popotnik, je letos poleti v družbi Magde Kropivnik, Rudiya Benetika in na žalost že pokojnega Lajka Milisavljeviča obiskal Mongolijo in jo v nekaj tednih kar dodobra prekriziral. S seboj je prinesel veliko diapozitivov, neizbrisne vtise in izkušnje, predvsem pa navdušenje nad deželo, ki ga je vsega očarala. In to navdušenje je znal med predavanjem posre-

O lepotah in čarih Mongolije je govoril Hanzi Weiss številnemu občinstvu.

dovati številnim gledalcem v predavalnici k & k centra.

Po kratkem zgodovinskem uvodu, kjer seveda ni manjkala podoba najslavnejšega Mongola Džingis Kana, ki je v 13. stoletju zgradil doslej največjo državo na svetu in v zgodovini, so se zvrstile slike in podobe o ljudeh, običajih, lamaizmu - veri Mongolov in o njihovem načinu življenja. O Džingis Kanovi državi le to, da je »pax mongolica« desetletja veljala od Visle in Labe do Tihega oceana, od perzijskih nižin do sibirskih step, od Kitajske do Egipta. Vse to so Mongoli, ki so jim takrat na zahodu strahospoštljivo pravili tudi »šiba božja«, zavojevali na hrbtih svojih hitrih konj.

Večina Mongolov še danes živi nomadski vsakdan, če pa je priložnost, pa ta narod zna seveda primerno popraznovati. Običajni dom je jurta, Mongoli ji pravijo »ger«. To je s klobučevino (loden) pokrit premičen dom, nekakšen okrogel

šotor, ki ga po potrebi postavijo tam, kjer je dovolj pašne za govedo, konje, kamele in drobnico (koze in ovce).

Mongolija je danes še revna država, glavna izvozna roba je bakrova ruda. Pokrajina, kjer ni cest, a veliko spomenikov iz pradavnih kultur, je pa pravi raj za živali in rastlinstvo, za lovce in ribiče. Zadnje čase pa je Mongolija prav zaradi ponovne naselitve tako imenovanih thakijev vse bolj v središču svetovne pozornosti. Thakiji ali Prževalskijevi konji so divji konji, ki so preživeli samo v živalskih vrtovih. Doma so bili docela iztrebljeni. Prževalski je bil poljski naravoslovec, ki je po nalogu ruskega carja v 19. stoletju prerajal Mongolijo oz. vzhodno Sibirijo in pri tem odkril te konje, ki so po njem imenovani. Pri njihovi ponovni naselitvi v pradomovini je merodajno sodeloval in soudeležen tudi živalski vrt Hellbrunn v Salzburgu. *Franc Wakounig*

DRAVOGRAD
LITERARNA ČAJANKA

Civilizacije med zapovedmi in grehi

Nedavno je obiskal tukajšnje, že skoraj tradicionalno občinstvo na čajankah, mladi znanstvenik, predavatelj na Medicinski fakulteti, literat, esejist in publicist dr. Alojz Ihan (1961). Pogovor je bil usmerjen

Dr. Alojz Ihan v Dravogradu

na zbirko esejev Deset božjih zapovedi, kjer podaja svoje videnje splošno znanih pravil, ki urejajo življenje civilizacij na eni strani, ter tako imenovanih smrtnih grehov (interesov posameznikov), kot psiholoških stanj, ki se človek vanje ujame, na drugi. Ob razlagah vzrokov in vsebine izhaja avtor pogosto iz šole psihoanalitikov.

Deset zapovedi je pleme Izraela potrebovalo, da se je obdržal duh skupnosti, da skupnost kljub interesom posameznikov ni razpadla; religije so pozneje ta pravila posplošile. Na primer - zapoved veruj v enega boga; člani rabijo ideal, ki jih presega, je pomembnejši od vsakodnevnih težav, in za kar se je vredno boriti proti drugim plemenom, tudi dati življenje. Na vprašanje, zakaj je zapoved ne ubijaj tako pogosto

kršena, smo slišali, da se to nanaša na člane skupnosti in ne velja za tiste zunaj nje; grešnika pa so lahko ubili, ker je bil prej izobčen. Zapovedi ne kradi in ne želi žene svojega bližnjega lahko razumemo kot zaščito lastnine, ki je temelj židovske uspešnosti. Ne prešuštvuj, ta zapoved je urejala spolne odnose ob kultih devic in potomstva. Ne želi, pomeni, da si določenih stvari ne smeš niti želeti, ker bi lahko ogrozilo skupnost; imeli so hude kazni s ciljem, da bi že v podzavesti izginjevale

želje zaradi strahu, preden bi se porajale v zavesti. Ker se želje nabirajo v podzavesti, so ljudem potrebni ventili, njihovo praznjenje pa usmerja oblast.

Sedem smrtnih grehov so iznašli menihi v srednjem veku, in je ena prvih psihoanalitičnih teorij o tem, kako zaidemo sebi v škodo. Najhujši greh je menihom predstavljal napuh kot prepričanje v lastno večvrednost, saj je le bog najvišja avtoriteta. Lenoba je osebna nezahvalnost, nastopi kadar človek ne najde interesa, ker se ne ceni. Pohota spada med odvisnosti, ko skušamo preglasiti kar nam škriplje; spolnost postane beg od obveznosti, namesto načina ustvarjanja partnerskih odnosov. Požrešnost se pojavlja kot obnavljanje zadovoljstva, ki ga je kot otrok ob hranjenju z materjo (dojka) nekdo doživljal, gre za asociacije. Pohlep je posledica napačnega pojmovanja, da je denar dovolj za srečo, žal ga pri tem vzpodbuja tudi skupnost. Ljudje v tej dirki zane-marjajo številne odnose in dejanja, kar jih končno onesreči. Zavist nastopi, kadar človek sebe sprojecira v drugega in mu zameri, ker ga je izzval, da je spoznal kaj mu manjka oz. kaj je njegova lastna želja. Slabo je, če tega človeka obsoja, saj mu na ta način ni treba želje priznati, dobro pa, ker spozna svoje želje.

Med drugim je bila zanimiva razlaga o religiji kot sklopu obredov združenih, ki dajejo dobro počutje ljudem in kadar so v stresu, se vračajo y to zanje pomirjajoče okolje.

Dr. Ihan je ob koncu prebiral verze svoje zadnje pesniške zbirke Salsa (po istoimenskem plesu), ki izide februarja 2003.

5. 5.

PLIBERK

Užitek z domačimi skupinami

Predbožični koncert treh domačih glasbenih skupin je bil preteklo soboto v nabito polni dvorani KD popoln uspeh. Predvsem mlajša publika, med njimi so seveda tudi bili starejši semestri širom južne Koroške, so bili razgreti ob vročih ritmičnih glasbenih akterjev na odrskih deskah.

Glasbeni večer je otvorila pliberška skupina »Final exit«, ki tudi že pripravlja izdajo prve zgoščenke. Prijetno pa je presenetila nova formacija »St. Louis sound project« s pevko Simono Krajger, ki je navdušila z

Skupina »St. Louis sound project« s pevko Simono Krajger je navdušila mlado in staro

elementi big band sounda, džez, bluesa in rock glasbe. Njihova glasba in petje, vse je zvenelo zelo sveže, duhovito in ritmično. Višek večera pa je bil nastop rock skupine »Bališ« z

Obirske, ki ima v svojem repertoarju poleg znanih rock in pop melodij celo vrsto lastnih skladb v slovenskem narečju.

Navdušena publika se je odlično zabavala pozno v noč.

Foto: Štukelj

Koncert pa je razodel pisanost, raznolikost in tudi priljubljenost glasbene scene v Podjunu. Pri vseh nastopajočih skupinah pa sodelujejo tudi koroški Slovenci. *M. Š.*

V sklopu simpozija »30 Jahre Ortstafelsturm in Kärnten« je Avstrijska študentska organizacija celovske univerze (ÖH) v soboto 30. novembra 2002, odkrila dvojezični napis – Universität Klagenfurt / Univerza v Celovcu.

Kot iniciator in sponzor te akcije je ÖH posebno ponosna, da se je ta namera po dolgem boju tudi uresničila.

Walter Prutej, predsednik študentske organizacije, in Peter Putzer, glavni referent za politične in izobraževalne zadeve sta mnenja, da je prišel čas, da tudi celovška univerza postavi jasen znak medsebojnega sožitja. V skupnem pogovoru sta Walter Prutej in Peter Putzer pojasnila, kako je prišlo do odkritja dvojezične oznake celovške univerze.

»Kot del generacije, ki bo odločilno oblikovala bodočnost Evrope, smo že dolgo premišljevali, kako bi lahko pojasnili dejstvo, da živimo v okolici, kjer obstaja bogastvo dveh kultur. Koroška je lahko zelo ponosna, da ima dva jezika ter dve kulturi. To dejstvo nam odpira popolnoma nove možnosti ter izzive za našo skupno prihodnost.

Avstrijska študentska organizacija nikoli ni videla te tematike kot problem, kakor jo vidijo mogoče nekateri iz starejše generacije, ki imajo očitno še vedno velike težave s prebavljanjem preteklosti. Prav zaradi tega je nastala iniciativa, s kate-

UNIVERZA

V novo leto z dvojezičnim napisom

Tri generacije: vicerektor univ. prof. Martin Hitz in sin ter Janko Messner

ro smo hoteli pokazati, da je za nas samoumevno v deželi, kjer

obstajata dve kulturi in dva jezika, da označimo našo skupno

GOVOR WALTERJA PRUTEJA

Diese Tafel die hier heute enthüllt wird, bringen viele mit einem schon allzu lange andauernden politischen Konflikt in Verbindung. Für uns aber steht diese Tafel für ein gelebtes Miteinander und für Toleranz in einem Land, das Stolz auf seine zwei Sprachen, Seine zwei Kulturen und seine Bürger sein kann. Diese Tafel soll nicht Menschen, die Nachbarn, Verwandte, Bekannte sind, trennen, nein, sie soll sie

zusammenbringen. Sie steht für das tägliche Leben in diesem Land, wo Menschen täglich aufeinander zugehen und miteinander in Frieden leben.

Wir stehen am Beginn des 21. Jahrhunderts. In gut einem Jahr kommt es zur Erweiterung der Europäischen Union. Grenzen werden fallen. Menschen, Sprachen und Kulturen werden noch näher zusammenrücken. Sprachen werden für das tägliche Leben

univerzo z dvojezičnim napisom. Po resnici povedano je bil Philipp Plucher tisti, ki je po nekem vigrednem sestanku, v katerem smo razpravljali prav o dvojezičnosti ter konkretno tudi o dvojezični oznaki celovške univerze, enostavno naročil brez večjih pomislekov dvojezično tablo.

Seveda je vse to spročilo resne diskusije pri vodstvu univerze, predvsem ker je za dokončno postavitve potrebno dovoljenje rektorata.

Sicer je bila prvotna ideja, da se vse napise na univerzi označi dvojezično, toda vodstvo univerze še ni pripravljeno za ta »prevelik« korak skupnosti.

Kljub večinoma pozitivnim odmevom se je dokončna postavitve – iz večinoma birokratskih težav – tudi relativno zavlekla. V okviru simpozija »30 Jahre Ortstafelsturm in Kärnten« se nam je odprla lepa priložnost javno odkriti omenjeno dvojezično tablo. Za nas postavljanje dvojezičnih napisov nikoli ni bila provokacija in prav tako naša akcija naj ne bi bila provokacija, temveč neka samoumevnost za vse javne institucije oz. deželo, kjer se nahajata dva jezika oz. dve kulturi. Posebna prioriteta pa leži v obveščanju javnosti, ki z našo argumentacijo prav gotovo pozitivno sprejme tovrstne iniciative.

Nemškogovoreči predsednik študentske organizacije Walter Prutej je ob tej slovesnosti pripravil govor v obeh deželnih jezikih. *Dunja Wutte*

immer wichtiger und was liegt näher, als die Sprache des Nachbarn zu sprechen? So bieten wir, die ÖH, im nächsten Jahr für unsere Mitarbeiter zwei Sprachkurse, Slowenisch und Italienisch, an. Wir sehen in einer grenzüberschreitenden Kooperation mit den Studierenden in Slowenien und Italien viele großartige Chancen. Wir wollen nach dem Vorbild der Kärntner Wirtschaft neue Möglichkeiten nutzen und neue Erfahrungen sammeln

und ich hoffe, dass die Politik in Kärnten das auch so sieht!

Ich bin stolz in einem Land zu leben, das auf eine Vielfalt von Sprachen und Kulturen zurückgreifen kann. Ich bin stolz in einem Land zu leben das sich nicht nur demokratisch nennt, sondern auch Demokratie lebt. Am stolzesten aber bin ich auf die Tatsache, dass ich in einem Land lebe, wo sich die Mehrheit der Bevölkerung für die Minderheit des Landes einsetzt.

VINSKA TRTA – DRAGOCENA KULTURA

Vino je živa stvar

Vinska trta je naravna dediščina, vinogradi so del kulturne krajine, vinogradništvo in vinarstvo sta pomembni gospodarski panogi, vino pa je pijača, ki ima mnogo pomenov in učinkov. Zaradi vsebnosti alkohola in v primeru čezmernega uživanja pa lahko postane človeku nevarno. Odgovorno ravnanje z vinom pa bo človeku v užitek in veselje.

Kratka zgodovina

Vino, nekoč pijača bogov v Starem Egiptu, dandanes osvaja vse družbene plasti širom sveta. Divja vinska trta je po oceni paleontologov stara okoli 100 do 135 milijonov let, za pradomovino vina pa velja po starejši literaturi južni Kavkaz. Vinska trta pa naj bi se razširila od tam v Egipt, Malo Azijo, egejski prostor, Grčijo, Rim, Sredozemlje in alpske dežele. V starem Rimu so vino tudi že uporabljali v kulinariki. Stari narodi pa so imeli oziroma častili celo vrsto vinskih bogov. »Danes Bakhus velja za nekakšen simbol vina in razigranosti, ki je posledica sproščenega vedenja, ki ga povzroči alkohol« piše Drago Medved v knjigi »Sto resnic o vinu«. Bakhusa pa je upodobil tudi slavni kipar Michelangelo. »Vinska trta v vinogradu pomeni posebno, bio-

Igor Simčič pri degustaciji vina

Foto: Stukelj

loško, agronomsko, ekonomsko in še kakšno vsebino, vino pa pijačo, ki si je v tisočletjih razvoja izborilo naziv najbolj zlahkne med alkoholnimi pijačami«.

Goriška brda – odlični klimatski in talni pogoji

Slovenija je mala vinorodna dežela in ima okoli 26.000 hektarov (Avstrija ima v primerjavi 55.000 hektarov in 40.000 vinarjev) obdelovalne površine v treh vinorodnih pokrajinah: Primorje, Posavje in Podravje. Goriška brda, kjer se bavijo bratje Simčič z vinarstvom, šteje med najzlahknejše vinorodne okoliše rdečega vina v Sloveni-

ji. Tu uspevajo domače trte merlot, barbera, cabernet franc, cabernet sauvignon, refošk, rebula, beli pinot idr.

Na sejmu kulinarike v Ljubljani aprila letos, kjer je razstavljal svoje pridelke tudi Igor Simčič, se je z njim pogovarjal Mirko Štukelj.

Gospod Simčič, predstavite se na kratko našim bralcem in bralkam ...

Sem s kmetije Simčič, kjer se bavimo z vinarstvom že nekaj generacij. Nahajamo se na Humu, v Goriških brdih, to je odlična lokacija za pridelovanje grozdja oziroma vina. Mejimo na Alpe, ki nas branijo pred mrzlimi severnimi tokovi, od Sredozemlja pa dobivamo topli zrak. Vse to nam nudi odlične pogoje za kultiviranje trte, tako bele kot rdeče. Skupno imamo približno 23 hektarov obdelovalne površine. Pridelujemo pa 70 do 75 odstotkov rdečega vina. Glavne sorte so refošk, cabernet sauvignon, merlot, modri pinot, barbera, bele sorte pa so beli pinot, avtohtona briška sorta rebula, chardonnay itd. Pridelamo pa približno 1.500 hektolitrov vina letno.

Močno ste prisotni na slovenskem trgu. Imate tudi načrt osvojiti tuja tržišča?

Sanje, želje so, da bi prodrli tudi na tuja tržišča izven Slovenije. Delamo na tem, da bi določen odstotek v prihodnje namenili temu.

Kako poteka promocija v Sloveniji? Je to prepuščeno producentu posamezniku ali pa to delate skupno s stanovskim zastopstvom?

Zaenkrat to še ni močno razvito. So nekateri ljudje z vlade, ministrstva, ki to opravljajo namensko za vinogradnike. Nekateri gredo sami na tuja tržišča. Je pač treba založiti veliko financ. Nekaj obljubljam, da bi naredili skupen projekt, da bi se predstavili v Italiji, Franciji, Avstriji ...

Ste sami že poskusili oziroma ste že navezovali stike na raznih mednarodnih sejnih, s hotelirji, vinotekami in gostilničarji?

Zaenkrat še nismo delali na tem. Imeli pa smo ponudbo oziroma povpraševanje s Švedske po naših vinih. Cene pa so bile nemogoče, količina je bila v redu. Mi imamo težak teren, zato je pridelava tudi dražja. Z nizko ceno ne moremo nikamor.

Avstrijci popijejo na osebo 35 litrov vina letno. In pri vas?

Verjetno je količina pri nas malo višja kot v Avstriji. Pri nas je kar precej privatnikov, ki imajo lastne zidanice, niso pa prijavljene. Na prebivalca bi bilo med 40 in 50 litrov letno.

Koliko kmetov se v Goriških brdih bavi z vinarstvom?

Nas je približno 160 kmetov, ki tudi stekleničimo, nekateri pa tudi prodajajo odprto vino na trgu, potem je še približno 700 kooperantov pri vinski zadrugi.

Vaše vino je zelo cenjeno v Sloveniji, ste prejeli tudi že kakšne medalje?

Smo ponosni na odlikovanja, je pač neke vrste loterija, enkrat dobiš, drugič pa ne ... Vino je živa stvar, kot smo pač ljudje. Najbolj smo zadovoljni, če nas kupci in stranke pohvalijo. To je več vredno kot pa medalja.

Rdeča vina so v trendu. Kako vi vplivate oziroma kako se odzivate na te trende?

Rdeča vina so v porastu, ker tudi pozitivno vplivajo na človeško zdravje. S fermentacijo se izluščijo antioksidanti, ki dobro učinkujejo na organizem. Rdečih vin se popije vedno več tudi pri nas, opaziti je premik v korist rdečih oziroma črnih suhih vin. Smo zelo zadovoljni, da so ta vina tako dobro sprejeta.

Subjektivne izkušnje s slovenščino

Pomembnost, veljava, uporaba, ohranitev in perspektive slovenščine kot manjšinskega jezika bodo po vsej verjetnosti tudi v prihodnosti ostala osrednja vprašanja koroških Slovencev in njihove družbene reprezentacije. Tako morejo biti tudi trenutna razmišljanja o položaju in perspektivah slovenskega jezika na Koroškem samo neko trenutno preverjanje tistega, kar doživljamo kot uporabniki slovenskega jezika, njegovi govorci in nosilci. To preverjanje dojemajo nekateri pozitivno, drugi manj, tretji morda povsem negativno. Vsekakor je vrednotenje slovenščine tesno povezano s tem, kar nam jezik subjektivno pomeni in kar z njim osebno povezujemo in pogojujemo. Pomen slovenskega jezika merimo s konkretnimi izkušnjami, ki jih imamo v svojem vsakdanjem življenju – doma, na uradih, na cesti, pri nakupih, javnih razpravah, v medijih itd. Iz pogovorov z različnimi ljudmi je sklepato, da so izkušnje iz otroštva in mladosti za uporabo slovenščine osrednjega pomena. Ni jih malo, za katere so bili določeni dogodki, povezani s slovenščino, v zgodnji mladosti prave travme, ker so bili zaradi slovenske govornice zasramovani, verbalno in fizično ogroženi. Takšne travme imajo različne posledice: v nekaterih zrasteta odpor in politična zavest, drugi spet skušajo razviti strategije, kako bi se podobnim situacijam izognili. Na vsak način pa je napačno, prvo pot heroizirati in jo povzdigovati kot edino pravo, medtem ko se drug način reševanja konflikta omalovažuje in se ga morda označi kot izdajstvo in strahopetnost.

Pomen in vrednotenje slovenščine sta v veliki meri odvisna od tega, kako jezik pojmuje: je samo nekakšen komunikacijski medij, ki omogoča sporazumevanje in povezovanje med ljudmi, ali pa je tudi dejavnik, ki tvori in ustvarja zavest skupnosti in posreduje občutek pripadnosti in vključenosti. Zato so pomeni jezika in njegovo vrednotenje zelo subjektivni in so odsev različnih posameznih izkušenj. Zavedam se, da so tudi moja razmišljanja o tej temi subjektivna in so odvisna od mojih pogledov, znanstvenega področja, s katerim se ukvarjam, predvsem pa z lastnimi konkretnimi izkušnjami, ki jih imam s slovenščino oziroma dvojezičnostjo v svojem zasebnem, poklicnem in politično-javnem vsakdanu. Ne želim ostati nepristranski in neopredeljen, ker nepristranskost v neenakih političnih in družbenih razmerah ostaja brez moči in interesa, da bi odpravila neenakost in dominantnost razmerij. Vsak poskus povzpeti se nad druge in s tem demonstrirati lastno nedostopnost in neranjivost bi koristil le tistim tendencam, ki položaj slovenščine latentno, a vendar učinko-

vito slabšajo. Stvari, na katere bi rad opozoril, ne morejo zaobseči celotne problematike v zvezi s slovenščino v javnosti in tega bi niti ne želel. Pokazati hočem na določen razvoj in pojave, ki jih je treba v prihodnje zaustaviti, če hočemo dati slovenščini na Koroškem drug pomen in jo dvigniti iz čedalje močnejšega privatiziranja.

Ob razpravi o družbenem pomenu dvojezičnosti in njenem uveljavljanju v javnosti se mnenja hudo krešejo. Tema je in bo ostala ena najbolj perečih in politično najbolj »vročih«, saj se dotika osnovne naravnosti konkretne družbe do vsega, kar se razlikuje od večine in njenega pojmovanja normalnosti. Pri tem gre za strpnost, odprtost in pripravljenost na novo razmisliti razmerje med večino in manjšino ter izboljšati vse, kar spodkopava in slabi javno zaznavanje manjšine. Čeprav so

PROTI MINIMALIZIRANJU SLOVENŠČINE OZIROMA DVOJEZIČNOSTI NA KOROŠKEM

Uporaba slovenščine – rdeča nit skozi zgodovino

za razmerje med manjšino in večino na prvi pogled odgovorni tisti, ki imajo politično oblast in so na politično vplivnih mestih, pa to ne pomeni, da je posameznik v svojem ravnanju neomejen in brez vsakega vpliva.

Oblike jezikovnega imperializma

Kar se trenutno dogaja v Avstriji na področju jezikovne politike oziroma uveljavljanja manjšinskih jezikov, bi lahko umestili med oblike jezikovnega imperializma. Tudi državna oblast prispeva k slabemu manjšinskih jezikov, s čimer prihaja do še večje veljave večinskega jezika. Sociolingvistika imenuje take fenomene lingvicizem. O lingvicizmu govorimo takrat, kadar se skuša neenakost med jeziki opravičiti z ideologijami in strukturami in s tem utrditi hierarhijo med jeziki. Taki pojavi služijo temu, da določeni jeziki ostanejo vedno v podrejenem položaju, medtem ko večinski jezik ali jezik oblasti postaja še uglednejši, pomembnejši, bolj funkcionalen in dobi va še večjo veljavo. Lingvicizem je oblika jezikovnega imperializma, ki ima namen, da

družbeno šibkejšim jezikom odvzame vse možnosti in pogoje večje družbene veljave. Za ideologijami lingvicizma se skrivajo trditve, da je večinski jezik kot močnejši jezik edini, ki lahko ohrani integriteto neke države, in da je edinole večinski jezik sposoben integrirati posamezne interese in jih podrediti državnim. Iz sociolingvistike je znano, da se oblike lingvicizma oziroma jezikovnega imperializma pojavljajo posebno takrat, kadar manjšinski jeziki odkrijejo niše, kjer bi lahko razvili svoj pomen in svojo veljavo. Po mojem mnenju se na Koroškem dogaja nekaj podobnega, kar lahko opišemo z lingvicizmom. Naj tu navedem samo tri primere: odločitev ustavnega sodišča o dvojezični topografiji in razpad konferenčne soglasja, napoved o ukinitvi celodnevnega Radia 2 in gonja proti prijavam k dvojezičnemu

ce slovenskega jezika in slovenske kulture na tem prostoru. Prepovedovanje dvojezičnih napisov je v zadnji instanci tudi boj proti zblizevanju jezikov in kultur na obeh straneh državne meje.

Ukinitvev Radia 2 je več kot samo administrativni akt. Je v prvi politični akt, izraz javne avstrijske jezikovne politike. Ukinitvev celodnevne radia je hkrati uničenje nastalih medijskih struktur, ki so s svojim delovanjem polagoma osvojile javni prostor, v katerem sta bili slovenščina oziroma dvo- in večjezičnost nespregledani stalnici. Javni medijski prostor ni bil več namenjen samo enemu jeziku, torej nemščini, temveč se je prepletal tudi z drugimi, do sedaj prikrajšanimi in marginaliziranimi jeziki. Ukinitvev Radia 2 je prav zaradi tega hud udarec uveljavljanju manjšinskega jezika. Radio 2 je hkrati projekt, ki je usposabljal dvojezični kader za dvojezično regijo, v čemer je bil najbolj pomemben, kajti zblizevanje držav in regij bo v veliki meri odvisno od ljudi, ki bodo jezikovno, kulturno in politično usposobljeni za tak proces. Za ukinitvev Radia 2 so se odločili tisti koroški in avstrijski politiki, ki se najbolj upirajo širjenju Evropske unije na vzhod. Širitev namreč odpira možnosti večje regionalne in meddržavne uveljavitve manjšinskih jezikov. Namen prenehanja oddajanja celodnevne radia je, da se slovenščini »pravočasno« odzamejo pomembne institucionalne strukture, ki bi bile v procesu integracije in zblizevanja pomembni dejavniki.

Ukinitvev Radia 2 ima še poseben pomen v povezavi z ORF. Ukinitvev finančnih sredstev monopolista ORF ni naključna, temveč politično taktično dobro premišljena. Vse skupaj se namreč dogaja leto dni pred verjetnim pristopom Slovenije k Evropski uniji, s čimer naj bi ukinitvev ne dobila prizvoka negativne geste do Slovenije. Kljub temu je ukinitvev subvencij klasičen primer medijske nadvlade. ORF-u gre za obvladovanje celotnega javnega medijskega prostora in to predvsem z načrtno jezikovno politiko. Aroganca ORF-a je v tem, da kot zastopnik večinske kulture in večinskega jezika naredi vse, da se vpliv večine ne bi zmanjšal. Podpora manjšinskim radijem bi pomenila, da se odpove delu nadzora in podpre razvoj samostojnega medijskega diskursa in delovanja. Z odvzemanjem subvencij pa avstrijska radiotelevizija preprečuje, da bi se v manjšinskih radijskih strukturah razvila lastna, opozicijska in morda celo do ORF-a kritična javnost. V zameno za celodnevni radio pa naj bi splošni program na ravni oddaje »srečno – servus – ciao« ponujal nekaj večjezičnih vložkov. Ponuja se toliko, da se na zunaj dokumentira odprtost do večjezičnosti in do jezika manjšine. Tako ravnanje je odraz kolonialističnega vladanja, ki je

vladanim vedno prepustil vsaj toliko »prostosti«, da niso povsem izgubili stika z lastnimi kulturnimi simboli.

Pomanjkanje koncepta jezikovne politike

Kdor nekoliko pazljiveje sledi razpravam o slovenščini v javnosti, bo ugotovil, da slovenski narodni skupnosti primanjkuje zavestna jezikovna politika, znano pa je, da tudi Avstrija za svoje manjšine nima koncepta jezikovne politike. V tem se bistveno razlikuje na primer od Švice. Če uradna Avstrija v prihodnosti ne bo na tem področju ničesar ukrenila, se bodo manjšinske organizacije prisiljene dokopati do osnovnih strategij za ohranitev in podporo jezika, da bo našel pot iz zasebnosti tudi v javnost.

Nedvomno je slovenska narodna skupnost pri jezikovni politiki uspela doseči določene uspehe predvsem s pomočjo avstrijskega ustavnega sodišča: ustanovitev javne dvojezične šole v Celovcu, razširitev dvojezičnega pouka na četrto stopnjo ljudskih šol, dodatna dvojezična topografija. Kljub omenjenim dosežkom je treba reči, da do tega ni prišlo na podlagi daljnoročnega koncepta jezikovne politike. Pritožbe na ustavno sodišče so bile predvsem spontane odločitve posameznikov, ki so bili pripravljene z velikim osebnim naporom in usposobljenostjo pritožbo vložiti in argumentirati. Pozitivne odločitve ustavnega sodišča niso vedno naletele na dobrohotne reakcije znotraj narodne skupnosti. Te so bile – predvsem pri obeh osrednjih organizacijah – vedno deljene, kar pa nikakor ni smiselnotno in napredne jezikovne politike. Dokler bo prisotna takšna razdvojenost glede odločitev ustavnega sodišča, vse dotlej slovenska narodna skupnost ne bo resen in trden opozicijski partner koroški in avstrijski oblasti. Z razdvojenostjo se ne da pristopiti k načrtovanju in izvajanju jezikovne politike.

Prav ob zadnjih dveh odločitvah ustavnega sodišča o topografiji in uporabi slovenščine pri uradih se je najbolj pokazala neenotnost političnih zastopnikov in funkcionarjev. Koncept lastne jezikovne politike bi bil strateška osnova za uveljavitev slovenščine v javnem prostoru. Koncept jezikovne politike in jezikovnega načrtovanja za ohranitev slovenščine bo moral zajeti vse za to odgovorne strukture. Trenutno manjka neke vrste memorandum jezikovne politike, ki ne bi vseboval samo pragmatičnih korakov, temveč predvsem vizije za dvo- in večjezičnost. Koncept jezikovne politike mora imeti jasno zasnovo antilingvicizma, s katerim se je mogoče braniti proti političnim poskusom omalovaževanja slovenščine.

Vladimir Wakounig
asistenčni profesor na Inštitutu za
pedagogiko in izobraževanje
Univerze v Celovcu

Preživetje vsake manjšine, velike ali majhne, je odvisno od številnih elementov, katerih skupni imenovalec pa je seveda jezik. Ta se kot rdeča nit prepleta skozi vse pore manjšinskih dejavnosti, ki se začnejo v vrtcu, nadaljujejo v šoli, v domačem okolju, v društvih, v javnem življenju. Pomembno vlogo pri ohranjanju jezika imata pisana in govorjena beseda. Ne samo literatura, temveč tudi mediji. Slovenska manjšina na Koroškem je s strani države medijsko slabo preskrbljena in je v primerjavi z EU in sosednjimi državami na dnu razpredelnice.

Vse do leta 1998 je manjšina shajala le s 50 minutami dnevnega radijskega programa in s polurno tedensko televizijsko oddajo »Dober dan Koroška«, ki je luč sveta ugledala aprila leta 1989. ORF je začel svoje zakonske obveznosti nekoliko resneje izpolnjevati šele z lanskim julijem, ko je sklenil koooperacijsko pogodbo s privatnim manjšinskim »Radiom dva«. V tej pogodbi se je ORF obvezal, da bo pilotni program, ki stane na mesec 73.000 evrov, financiral do konca leta. Pilotni po uradni verziji zato, ker takrat novi zakon ORF še ni bil sprejet. Po njegovem sprejetju letošnjega januarja pa je najprej prišlo do trimesečnega podaljšanja in potem še do drugega, ki se bo kot izgleda nepreklicno izteklo 31. decembra.

Marjan Pipp, poslovodja družbe Korotan opozarja, da bo ORF na ta način kršil svoj lastni zakon, deloval pa bo tudi v nasprotju z evropsko listino o zaščiti manjšinskih jezikov, katero je Avstrija že ratificirala, čeprav samo delno. V listini je zapisano, da so manjšine povsod tam, kjer sta radio in televizija javno pravni ustanovi upravičene do celodnevnega radijskega spreda.

Prizadevanja za več slovenske besede segajo že v začetke devetdesetih let. Obe osrednji organizaciji, tako ZSO (Zveza slovenskih organizacij) kot NSKS (Narodni svet koroških Slovencev) sta najprej predlagali razširitev programov v okviru ORF-a. Ta predlog je ostal legitim tudi v času, ko se je rodila ideja o privatnem radiju in ko je družba Korotan po sprejetju zakona o privatnih radijskih postajah zaprosila za regionalno licenco. Ker ji je bila odbita, so se pritožili pri ustavnem sodišču in spor dobili. V naslednjem krogu sta tokrat za lokalno frekvenco zaprosili obe družbi Korotan in Agora, ki pa sta se domenili, da si bosta licenco delili. Leta 1989 je s precejšno notranjo napetostjo 26. oktobra začel oddajati prvi slovenski privatni radio. Da je šlo bolj za prisilno sodelovanje, pričča tudi dejstvo, da je program tekkel iz dveh lokacij in iz dveh študijev. Popolnoma različni pa sta bili tudi programski shemi. Radio Korotan je bil komercialno obarvan, Agora pa je ponujal multikulturni in alternativni program, oddajni čas pa je bil razdeljen na štiriurne pasuse.

POLOŽAJ MANJŠINSKIH MEDIJEV

Komu zvoní ali komu so šteti dnevi?

Na žalost pa se je prva, sprva uspešna zgodba začela kmalu nagibati h koncu. Urad zveznega kanclerja je prvi dve leti obema programoma namenjal po pet milijov šilingov oz. 364.000 evrov, zadnje leto pa je sredstva skrčil za tretjino, tako da je vsak dobil samo še po 240.000 evrov na leto. To je pomenilo začetek konca, saj so bile te subvencije edini pravi finančni vir. Ideje o komercialni uspešnosti so se namreč že kmalu razblinile. Takrat tozadevno zelo optimistični in danes na realna tla postavljeni direktor Pipp pravi, da »prihodki od reklam niso bili omembe vredni in da manjšinski radio ne more komercialno preživeti, saj bi za kaj takega potrebovali 7 do 8 % poslušanost. Nas sicer poslušamo preko 40 % pripadnikov manjšine, kar pa je komaj 1 % celotnega koroškega prebivalstva«.

Ko je torej leta 2000 že kazalo, da bo slovenski radio zaradi denarnih težav utihnil, se je z novim zakonom ORF pokazala možnost kooperiranja. Odločilna pika na i pa je bila še 80. obletnica plebiscita. To je bil čas, ko je bila Avstrija pod sankcijami EU in deželni glavar Haider pod močnim mednarodnim pritiskom, kar je bil povod, da je z manjšino začel teči drugačen, plodnejši dialog. Iz obljub se je potem rodil »Radio dva« z istima družabnikoma, se pravi z družbo Agora in družbo Korotan. Edina razlika je v tem, da radio Korotan, ki je obdržal komercialno shemo, po novem pokriva dnevni program, od šestih zjutraj do šestih zvečer, radio Agora, ki je ostal zvest svoji alternativni shemi, pa ostalih 12 ur programa.

Toda že drugič v štirih letih slovenskemu radiu grozi tišina. Nova generalna direktorica Monika Lindnerjeva je v začetku leta sicer še optimistično zatrjevala, da se bodo že dogovorili, vendar je potem tako v osebnem pogovoru kot v pisni obliki meseca oktobra družbi obvestila, da ORF iz finančnih razlogov s koncem leta prekinja pogodbo. Konkretno je v igri 872.000 evrov, ki jih na leto porabi slovenski radio. Samo za primerjavo naj povem, da bi ORF za dodatno uro slovenskega programa brez infrastrukturnih stroškov na leto porabil 472.000 evrov, se pravi več kot polovico sredstev, ki jih privatni radio porabi za 24 urni program.

Seveda pa vsega le ne gre pospraviti pod gospodarsko-varčevalni plašč. Res je sicer, da je ORF-u po novem zakonu prikrajšana več kot 43,6 milijonov evrov na leto (izguba državnih povračil za vse, ki so oproščeni naročnine in poostrejni reklamni zakon), vendar je tudi res, da so domovinska društva in Haider že kmalu začeli izvajati politični pritisk. Najprej so v zameno za slovenski radio, ki nikoli ni imel

zagotovila za dolgoročneje financiranje, hoteli ukiniti 50-minutni slovenski spored, ki za razliko od Radia dve poteka na regionalni frekvenci. Po lanski razsodbi ustavnega sodišča pa je pod udar prišel tudi radio sam. Haider je manjšini ob vsaki »politični napetosti« zagrozil, da bo radio ukinit, javno je govoril, da ni pripravljen finančno podpirati »sovražnikov«, poskrbel pa je tudi, da je dežela kot uradni tožnik vložila kazensko ovadbo, v kateri vodstvu radia očita nezakonito poslovanje. Marjan Pipp je deželnega glavarja zaradi blatenja dobrega imena že tožil. »Dobro pri vsej stvari pa je«, pravi Marjan Pipp, »da meni ne bo treba dokazovati nedolžnosti, ampak bo moral on dokazovati svoje obtožbe«.

Tudi kancler Schüssel se na zadnji julijski neuspešni konsenzualni konferenci ni mogel ubraniti izsiljevanju. Vsem je dal vedeti, da bi s podpisom nesprejemljive rešitve v zvezi z dvojezično topografijo rešili tudi Radio dva. Na ta način je od slavnostnih in vzhičenih izjav ob lanskem startu Radia dva, da gre za zgodovinski pilotni projekt in po Haiderju za odgovor vsem, ki niso verjeli v uspešna pogajanja med večino in manjšino, ostalo bore malo. Rezime celotne zgodbe je, da bo moral Radio dva, ki pokriva 72 % dvojezičnega področja in ga dnevno poslušata 42 % pripadnikov manjšine, s koncem leta prekiniti oddajanje, če v zadnjem trenutku ne bo prišlo do rešilne ponudbe. Zaradi napete situacije so v družbi Korotan vsem zaposlenim že razposlali odpovedi, v družbi Agora pa z njimi še čakajo. Precej upanja je manjšina polagala v volitve, ki pa jim, vsaj trenutno, tudi ne obetajo dosti boljših časov. Pomoč jim je, kot je bilo slišati, odtegnila tudi matična Slovenija, ki bo koroški manjšini proti pričakovanjem za 200.000 evrov znižala proračun za prihodnje leto. Nekaj upanja jim sedaj daje poročilo komisije sveta Evrope, ki ugotavlja dobre strani novega zakona ORF, vendar opozarja, da drugačni načini financiranja ne smejo ogroziti obstoječih programov. NSKS sedaj pričakuje, da bo vlada sledila priporočilu komisije in pa soglasno sprejeti resoluciji sveta publike ORF, ki se zavzema za ohranitev slovenskega radija. Pravno formalno jim potem ostajajo še sodne poti pred avstrijskim in evropskim sodiščem, kratkoročno, za tri mesece, pa bi jih lahko rešil tudi ustanovni svet ORF-a. Ta bo v začetku meseca decembra obravnaval dva slična primera.

Zaradi varčevanja naj bi bila ukinjena tudi internacionalni radio ter radijski simfonični orkester. Zaradi močnih odporov znotraj hiše naj bi ukinitve pre-

ložili za tri mesece. Ob ustreznem lobiranju bi na ta način lahko agonijo podaljšali tudi slovenskemu radiju.

Tudi pisni mediji se ubadajo s težavami, vendar so te drugačne narave. Zadnji septemberski dan so zaposleni pri tedniku Slovenski vestnik, ki izhaja že od leta 1946 in zaposleni pri Našem tedniku, ki je tri leta mlajši, dobili pismo obvestilo, da bosta oba tednika s koncem letošnjega leta prenehala izhajati in da se vsem stalno in pogodbeno zaposlenim s koncem leta prekinja delovno razmerje.

Oba tednika naj bi nadomestil nov skupni časopis, ki naj bi po prvotnih načrtih začel izhajati s 1. januarjem prihodnjega leta, izdajala pa naj bi ga nova medijska družba SloMedia.

Obvestilo je izzvalo precejšnje razburjenje, saj so do omenjenega pisma o novem časopisu krožile zgolj govorice. Res je sicer, da sta obe organizaciji pred dobrim letom sprejeli načelni sklep o novem časopisu oz. družbi in res je, da je bil lanskega junija vsem sodelavcem pokazan okvirni koncept te družbe, vendar pa je bilo to tudi vse. Šele prve dni oktobra je postalo znano, da je bila nova medijska družba SloMedia ustanovljena že meseca aprila in v register firm vpisana meseca maja, da so družabniki privatne osebe, ki so firmo ustanovile na ta način iz, kot je pojasnil predsednik ZSO Marjan Sturm, pravno formalnih razlogov. Uradni ustanovitelji sta tako oba predsednika, Marjan Sturm (ZSO) in Bernard Sadovnik (NSKS) ter Peter Wieser in Joachim Lesjak. Ustanovitelji so pri notarju sicer sklenili fiducialno pogodbo, v kateri se obvezujejo, da so v vsakem trenutku pripravljene delni ali celotni delež takoj odstopiti organizacijama, vendar so pojasnila kapljala tako počasi, da je v manjšinski javnosti nastal vtis, da se želi določene stvari prikriti, namigovalo se je na »osebne interese«, na divjo privatizacijo, na »torpediranje« predsednika NSKS. V takem vzdušju razlage, da je skupni časopis že dolgoletna želja manjšine (Sadovnik) in da reforme ne morejo izvajati isti ljudje (Sturm), niso več padle na plodna tla.

Več odkritega nezadovoljstva so pokazali pri Narodnem svetu, kjer naj bi o vseh važnejših zadevah odločal Zbor narodnih predstavnikov (ZNP), ki velja za njihov parlament. Ker člani ZNP o celotnem projektu niso bili obveščeni, so zahtevali izredno sejo zbora, devet članov pa je že pred sejo v Našem tedniku objavilo odprto pismo, ki so ga opremili z naslovom »Skupni časopis – da, privatizacija in povoženje odbornikov – ne«. Podpisani obtožujejo predsednika NSKS Bernarda Sadovnika, da niti ZNP niti predsed-

stvo NSKS nista bila obveščena o projektu pred 30. 9. 2002, ko so prišle odpovedi. Poleg tega je devet podpisanih odbornikov mnenja, da predsednik NS nima pravice sam in brez soodločanja ustreznih organov odločati o ukinitvi Našega tednika. Zapisali so tudi, da o prihodnjem časopisu ne morejo odločati zgolj štiri privatne osebe, da pogrešajo poizkusno številko, da bi radi izvedeli, kje se bo časopis tiskal, kdo ga bo financiral in kdo bo glavni urednik. Pismo so zaključili z ugotovitvijo, da NSKS ni osebna lastnina, s katero se lahko razpolaga po mili volji, ampak da je to skupna zadeva. Povedati je še treba, da sta bili zaradi nestrinjanja dve številki Našega tednika tudi cenzurirani.

Po javnem obračunavanju v Našem tedniku je bila sklicana izredna seja ZNP, katere pa se predsednik NS Bernard Sadovnik ni udeležil. Na tej seji so po večurni burni razpravi sklenili, da se takoj preključeta cenzura in odpovedi in da se izdaja novega časopisa preloži za tri mesece. Ker so v začetku meseca marca prihodnjega leta občinske volitve, je upravni odbor ZSO sklenil, da podpre predlog ZNP in je na ta način nekoliko pomiril duhove. Zadnja seja ZNP konec novembra je pokazala, da je veliko pogovorov na štiri oči zgladilo vsaj nekaj nesporazumov. Predsednik NSKS, ki je seji tokrat prisostvoval, je predložil izhodišča in načrte za novi časopis ter finančni predlog in obljubil, da bodo akterji novega časopisa na prihodnji seji odgovarjali na vsa odprta vprašanja.

Obema tednikoma so tako nedvomno šteti dnevi. Slovenski Vestnik, kjer je naklada tajni podatek (lahko bi služil za preštevanje manjšine), je v zadnjem desetletju prebrodil kar nekaj težav. Sredi devetdesetih let je dožvljal močne politične pritiske s strani Slovenije, ki je hotela s finančnim izsiljevanjem Vestnik in tudi organizacijo ukiniti. Zaradi hudih finančnih težav so imeli že od leta 1991 samo dva redno zaposlena ter od leta 1999 le še enega redno in enega pogodbeno zaposlenega novinarja, dva do trije zunanji sodelavci pa so občasno pomagali oblikovati tednik, ki mora shajati s 145.000 evri na leto. Denar prihaja v večini iz subvencij urada zveznega kanclerja in Slovenije, približno 8000 evrov na leto pa znaša subvencija za pospeševanje tiska. Naš tednik z naklado 2500 izvodov in 1700 abonenti političnih pritiskov ni doživljal, saj je bil na pravi strani, ubadal pa se je, tako kot Vestnik, z denarnimi težavami. Zaradi pomanjkanja sredstev so leta 1997 skrčili obseg z 20 na 16 strani, se odpovedali barvnemu tisku in znižali plače za 25 %. Že drugo leto pa imajo samo enega stalno zaposlenega urednika in dva pogodbeno, približno 15 pa je zunanjih sodelavcev, ki večinoma delajo zastoj.

Zdenka Varga-Novljan

V mladosti prebrane knjige o azijskih deželah so mi o Kitajski zapustile določene predstave. V spominu imam džunke, opij, roparje, množice drugačnih ljudi, čaj, riž, svilo, zmaje povsod, nam tuja oblačila in navade, drugačne zgradbe, doživetja Benečana Marca Pola, rikše in kot veliko čudo – mogočni kitajski zid.

Februarja sem držal v roki prospekt razpisanega desetdnevnega potovanja. 23. marca sva z ženo Slavko sedela v letalu za Frankfurt. Nato je šlo dalje preko Sankt Petersburga, Urala na severu, preko Sibirije mimo Bajkalskega jezera, v Mongoliji čez puščavo Gobi in čez Kitajsko do Šanghaja ob morju.

Velikosti Kitajske si ne znam predstavljati. Nekako gre, ko pogledam na zemljevid Evrope, ker vem, da je velikost Kitajske skoraj enaka velikosti Evrope. Pri številu prebivalcev, 1,3 do 1,5 milijarde Kitajcev, točno menda ne vedo, koliko jih je, mi gre podobno. Si predstavljati tako množico ljudi malo pomaga videti vrvež v 15-milijonskem mestu Šanghaju, v 14-milijonskem mestu Pekingu ter kolesarjev brez števila.

Položaj posameznika

Življenjske razmere poprečnega posameznika v neki državi lahko služijo kot merilo za primerjavo življenjskega standarda, osebnih svobodoščin, gospodarske razvitosti, socialnih razmer in drugega med ljudmi iz različnih držav.

Naš glavni vodič potovanja, domačin, jurist iz Šanghaja, nam je marsikaj pojasnil ter zelo odkrito-kritično odgovarjal na naša vprašanja. Včasih nam je tako mimogrede kaj povedal. Npr. si je želel pred 35-imi leti poprečni prebivalec Kitajske pridobiti 3 stvari plus 1: kolo, šivalni stroj, radio in uro. Naštete stvari so pomenile majhno bogastvo, ki ga večina ni posedovala. Danes se dobi vse, v mestih v trgovinah, ki niso manjše od naših največjih.

Vendar, pred 35-imi leti je imel vsakdo za »vse« svoje življenje od države dnevno zagotovljeno skodelico riža in zdravstvene ter druge storitve, česar danes ni več.

Na tak enostaven način so izpovedane velike spremembe v državi in za posameznika, posebno po letu 1990. Malo me že spominja na trend pri nas, ko se hoče država znebiti čim več obveznosti.

Do 1970 je vladal na Kitajskem strog komunistični režim, ki je posameznika v vsakem oziru podredil skupnosti. Vse oblike življenja so potekale v okviru različnih skupnosti. Počasno sproščanje popolne kontrole posameznika po državi je potekalo do 1990. Od takrat naprej nastajajo na vseh področjih pomembne spremembe: mnogo več prostosti za posameznika, možnost privatne lastnine in ustvarjanja manjših podjetij, nakup stanovanj, privatna potovanja v tuje države, puščanje tujega kapitala v državo ...

Šanghaj – novi okraj Pudong

VTISI S POPOTOVANJA

Šanghaj, Guilin, Xian in Beijing (Peking)

Zaradi bistvenih sprememb v kitajski družbi in mogočnih dosežkov v gospodarstvu je treba spremeniti pogled na KITAJSKO

Državo še naprej centralistično vodi komunistična partija, ki nadzoruje vse dogajanje v državni upravi, vojski, eksekutivi, ustanovah, šolstvu, velikih podjetjih, delno tudi v turizmu.

Vse pomembnejše pozicije zasedajo člani partije. Kdor hoče svoj življenjski standard dvigniti nad poprečje in nima visoke pozicije v gospodarstvu ali upravi, potrebuje dodatni zaslužek. Teh je več vrst. Uradniki so zelo iznajdljivi. Ljudje se sprašujejo: So naši komunisti še komunisti?

Večina prebivalstva se še vedno preživlja s kmetijstvom. Od bogatega vzhodnega dela države proti zahodu obstaja velik padec življenjskega standarda za posameznika.

Vpliv države seže daleč

Do leta 1980 je bila družina lahko številna. Za Mao Tsetunga je bil vsak otrok dodatna delovna sila pri gradnji lepše bodočnosti. Po letu 1980 se je pričela brutalna kontrola rojstev, ker nov zakon dovoli družinam le enega otroka. Le, če je prvi otrok deklica, lahko starši pri oblasti zaprosijo za dovoljenje rojstva še enega otroka. Na kmetih, ki se vzdržujejo sami, se to ne upošteva vedno. Vsi, ki so odvisni od služb, posebno državnih, se morajo predpisa držati, ker so sicer posledice neizprosne: denarna kazen, izključitev iz vrta, razno drugo zapostavljanje, odpust iz službe. Vzrok za brutalno kontrolo rojstev je bila hitra rast prebivalstva. Leta 1953 so našli 583 milijonov Kitajcev, danes jih je 1.500 milijonov.

Slavka in Franc Kukovica

Zemlja je državna last ali last kmečkih združenj. Hiše so lahko last kmetov ali drugih oseb. Zemlja v državni lasti je vzrok, da pri rasti mest, gradnji cest, železniških prog, ni nobenih problemov.

Posebno v Šanghaju in Pekingu, domačini mesto imenujejo Beijing, kar pomeni severna prestolnica, smo opazovali iz avtobusa velikanska gradbišča. Po več 100 metrov dolžine je bila sredi mesta cesta ob strani zaplankana. Zopet je bil vodič na vrsti: V zelo velikih mestih gradijo nove predele mesta tako, da preselijo vse prebivalce v hiše v ravnokar zgrajeni četrti. Prebivalstvu, posebno starejšim, zapovedano preseljevanje ne ugaja, ker morajo iz znane okolja z nizkimi hišami in ulicami, kjer so poznali vsak kotiček, kjer so posedali in se srečavali s prijatelji in znanci, v nove brezosebne stolpnice, kjer se ne počutijo doma. Ko je preseljevanje končano, podrejo vse. Napravijo na novo vso infrastrukturo in hiše, kakršne so

načrtovane za ta predel mesta. Stari mestni predeli popolnoma izginejo. V par desetletjih nastane nova mestna četrt s hišami, podobnimi tistim v naših mestih.

V Šanghaju so na tak način zgradili na novo mestno četrt v starem stilu z značilnimi strehami in okraski. Tam je na ulicah zelo živahno, polno restavracij in trgovin. Očividno poleg tujcev tudi domačini radi prihajajo sem.

V Šanghaju

Na šanghajskem letališču smo stopili na kitajska tla. Že med vožnjo v in po mestu sem moral spremeniti

predstave o Kitajski. V pristanišču ladje vseh velikosti iz različnih držav, ulice in stavbe v centru pri nas navajenega videza, mnogo stolpnice, deloma zelo visokih in najrazličnejših oblik, nikjer nobene rikše na ulicah, a veliko število taksijev, nobenih po Mao Tsetung-ško oblečenih ljudi ni opaziti. Teh tudi v naslednjih dneh ni bilo videti, le na večer se je tu in tam kdo sprehajal tako oblečen.

Večerni sprehod po na novo zgrajenem »starem« delu mesta Nanshi, kar pomeni kitajsko mesto, je zapustil lepe spomine. Posebna znamenitost je park s čajnico mandarina Yu, Huxiuting. Čajnica je bila zgrajena leta 1559 na malem umetnem jezercu, pozneje večkrat obnovljena. Do nje prideš po kamnitih mostovih z več strani. Mostovi te pripeljejo do čajnice v cikcaku, kar pomeni, da noben zli duh ne more do čajnice. Morda zaradi tega, ker je preveč pravokotnih vogalov in se zaletiš v kamnito ograjo, kot sem se jaz, le da zli duh pade v vodo.

Za zaužitje posebnega čaja, s tem povezane ceremonije in polurne sprostitve v pravljici notranjosti čajnice, žal, kot je to običajno pri skupnih ogledih mesta, ni bilo časa.

Od srednjega veka dalje so imeli Kitajci s tujci vedno težave. Vrstili so se zasvojevalci od Džingis Kana do Angležev, Francozov, Amerikancev, Rusov, Japoncev.

V začetku 19. stoletja je bilo pristanišče Šanghaj za Evropejce zelo pomembno. Mesto je raslo, tujci so si gradili lastne mestne četrti. Tako so si Angleži in Amerikanci ob izlivu reke Huangpu v morje skupaj zgradili celo konjsko dirkališče (1860) in naokoli čudovit park. Ob vstopu na zemljišče je bila pritrjena tabla z žaljivim napisom »Za Kitajce in pse prepovedano«. Danes je tam park in na bližnji široki promenadni obalni cesti banke, hoteli, palače, trgovine. Tam in še v mnogih parkih v zgodnjih jutranjih urah še danes mnogi, navadno starejši Šanghajci ustrezajo svoječasnemu Mao Tsetungovemu naročilu po mnogo gibanja v svežem zraku zaradi krepitev telesa in zdravja – plešejo, telovadijo, posamezniki se ukvarjajo s Tai-chi, boksanjem senc, kar je videti kot pustna šala.

Vera in ljudje

Obstaja veliko število verskih skupnosti. Za vse vzhodnoazijske religije je značilno, da se močno razlikujejo od krščanske in muslimanske vere, ki predpisuje čaščenje in verovanje v enega boga. Religija je vedno bila privatna zadeva posameznika. Navadno poznajo verske skupnosti več bogov in bogovom podobnih bitij, specializiranih na posamezna življenjska področja. Ustanovitelji neke religije se pogosto častijo kot modri možje. Menda obdaja versko življenje na Kitajskem atmosfera tolerance. To velja za razmere med verskimi skupnostmi, ne pa za obnašanje države do teh v preteklih 50-tih letih. Člani partije ne smejo biti člani verskih skupnosti.

Največ prebivalcev pripada budizem. Budizem je dosegel Kitajsko preko ceste svile sredi 1. stoletja, se hitro širil po deželi in prilagodil kitajskim razmeram.

V Šanghaju smo obiskali tempel, kjer stoji bude iz žada, cenjenega okrasnega in uporabnega kamna zelene barve. Na dvorišču so nekakšna korita s streho. Tja postavijo verniki, ko so se poprej poklonili bogovom in njihovim spremljevalcem, tanke in dolge kadilne sveče, da tam tlijo naprej. Na strehah templja so vsi konci streh zaviti proti nebu. Tam so pritrjene majhne živalske figure. Hišo ščitijo pred zli duhovi. Ob vstopu v stavbo te sprejmejo približno 2 metra visoke figure najrazličnejših oblik: s strah vlivajočimi obrazi, osmimi rokami, z mečem v roki, – varujejo sveetišče. Tempel so zgradili zaradi dveh buda kipov, vsak izklesan iz enega kosa žada. Sedeči je 2

metra visok. Najdragocenejši, ker je posebno natančno izdelan, je visok 96 centimetrov. Oba je »prinesel« sem leta 1881 menih Huigen iz Burme in podaril tukajšnjemu samostanu.

Domači zvrsti religije sta konfucianizem in daoizem.

Konfucianizem urejuje družbeno življenje v petih skupinah, vedno nadrejeni in podrejeni, le med prijatelji vlada enakovrednost. Konfucianizem so nekatere vladajoče dinastije povzdignile v državno doktrino. Človeka ne sodi po njegovi vrednosti, pač pa po njegovi poziciji in ženske vrednosti nizko.

Daoizem izhaja iz iskanja pravega razmerja človeka do okolja, drugih ljudi in narave. Človek ne sme živeti v protislovju z okoljem. Posebno umetniki in zdravniki so se oprijeli te življenjske filozofije. Daoizem zavzame med religijami drugo mesto. Koliko ljudi pripada različnim religioznim skupinam, ni znano.

Trgovsko središče

Predeli blizu izliva reke Huangpu v morje so postali najbolj pomembni okraji mesta za povezavo Kitajske s svetom. Najbolj znane banke in trgovske družbe iz vsega sveta imajo tu svoje sedeže za Azijo. Največje kitajsko pristanišče torej ni pomembno le za Kitajsko, to pa je močan impulz za hitrejši razvoj mesta.

Na desnem bregu reke Huangpu, v mestnem okraju Pudong, je nastal eden najpomembnejših trgovskih centrov Kitajske in sveta. Množica raznovrstnih novih nebotičnikov daje mestu že daleč z morja videz velemesta, podobno kot v New Yorku. Mesto nenehno raste in se spreminja. Po številu prebivalcev je Šanghaj že presegel Beijing. Vedno več je stikov z ostalim svetom. Obiski politikov iz evropskih dežel in njim priključenih delegacij gospodarskih združenj se kar vrstijo. Kitajska je postala tudi za Evropo pomemben in zaželjen trgovski partner. Avstrija se trudi izvažati na kitajski trg. Še-podpredsednica vlade Ries-Passer je bila pred nedavnim na Kitajskem.

Po dveh dneh Šanghaja smo odleteli proti jugozahodu v notranjost dežele, v Guilin.

Guilin

Mesto leži ob reki Li in je malo večje od Dunaja. Velik del pokrajine, kjer teče reka Li, je ravnina skoraj brez padca. Reka teče mirno, skoraj brez valov. V vseh obdobjih je inspirirala umetnike, posebno pesnike in slikarje, k nastajanju umetnin.

Pred 300 milijoni let je odteklo morje in pustilo za seboj ravnino posebne vrste. Danes je to pokrajina riževih in drugih polj, nasadov sadja, cimetovih dreves in različnih zdravilnih rastlin. V pokrajini so tovarne pafuma, esenc in predelovanja zdravilnih rastlin. Ob reki in potokih raste mnogo bambusa.

Pokrajini dajejo pečat številne stolpate gore, visoke poprečno 100 do 200 metrov. So iz školj-

kastega apnenca in nekatere dobesedno navpično štrlijo posamič ali v skupinah, kakor nizko gorovje, proti nebu. In to preko vse ravnine, kakor bi jih kdo tja postavil. Erozijska je poskrbela za njihov poseben videz. Nastale so številne votline. Ljudska domišljija jim je dala imena in jih vključila v pripovedke in pravljice ter svoje verske potrebe.

Sredi mesta se dviga stolpast, 150 metrov visok hrib. Nekateri smo se po 300 stopnicah povzpeli na vrh Duxiufenga in uživali pogled na pokrajino in mesto, ki je bilo za časa Ming-dinastije kratko tudi glavno mesto. Blizu Guilina je par hribov, kjer so v skalo vklesane figure Bude, templji, podzemne jame s kapniki in drugimi posebnostmi. Ali je oblika hriba bila vzrok za nastanek pripovedke? Tako je bil hrib Šiangbisha slon-velikan, ki je prišel z nebes na zemljo pomagat ljudem pri delu, kar nebeškemu kralju ni bilo pogodu. Prišel je z nebes, zasačil slona pri pitju vode iz reke Li in ga zabodel. Slon je okamenel in še danes »pije« vodo iz reke. Na hrbtu, na mestu, kjer naj bi ga nebeški kralj zabodel, stoji danes pagoda.

Z ladjo po reki Li

Vožnjo po reki Li so nam vsi opisovali kot doživetje. Po zelo izdatnem zajtrku v hotelu smo se odpeljali z avtobusom k pristanišču rečnih ladij izven mesta. Kakih 50 rečnih ladij je bilo tam zasidranih. Malo je pršilo, nad reko in pokrajino je ležala megla. Reka je široka, komaj se je videlo, da teče. Vkrkali smo se. Odkazali so nam najlepši zaprt prostor na ladji, naokoli velika zasteklena panoramska okna, znotraj mize in stoli – salon. Na ladji nas je bilo kakih 100 potnikov. Nekaj ladij je že odplulo v medsebojni razdalji par sto metrov. Zunaj je bilo še vedno mnogo ljudi, večinoma domačinov. Napolnili so druge ladje ob pomolu. Reka je nekaj sto kilometrov plovna in služi za potovanje v kraje, ki drugače niso tako dobro dosegljivi. Že vedno je bila reka Li zelo važna prometna pot.

Zapluli smo, morda kot deseta ladja. Rečna voda je videti čista. Povodnji pa so ponekod na obeh bregovih, tam, kjer je grmovje, zapustile sledove novega časa, plastične vrečke vseh velikosti. Kjer sta bila bregova poraščena z bambusom, in tega je zelo veliko, ali kjer si je reka utrla pot med navpičnimi skalami stožčastih hribov, je vse čisto.

Vedno spet smo videli na vodi v malem zalivu veliko število rac. Blizu je vedno sedel možki, pastir. Kadar smo pluli mimo naselja, so bili na bregu zasidrani tudi kakih pet metrov dolgi ribiški čolni, napravljeni iz najmanj 10 centimetrov debelega bambusa, na obeh koncih zapognjenega navzgor – tradicionalni ribiški čolni na reki Li.

Na nekaterih čolnih so bili privezani ptiči, dresirani odrasli kormorani. Nav večjih čolnih sem jih videl tudi deset. Spijo in čakajo večera, ko pride gospo-

dar-ribič in zavesla po reki na kraj, kjer ve, da je mnogo rib. Nato prižge svetilko, zaveže kormoranom dolgi vrat toliko, da lahko pogoltno le majhno ribico in ptice odveže. Kormorani odlete za ribiča lovit ribe. Male pogoltno, ko pa se jim večja in debelejša riba zatakne v vratu, prilete na čoln. Ribič potegne iz kljuna štrlečo ribo, jo vrže v košaro, kormoran je »rešen« in odleti. To se ponavlja ves večer. Čimbolj lačni so kormorani, tem bolj pridno lovijo. Ribičevi kormorani so se zvalili v ujetništvo, ribič jih od mladega dresira za ribolov. Odkar ljudje pomnijo, je na reki Li takšen ribolov – tako so nam rekli. Zame je bilo vse to novo.

Pred poldnevom je nehalo rosiť in megla se je zavlekla višje. Stal sem na palubi in si ogledoval prečudovito, slikovito naravo naokoli. Vseposod ravnina, vmes stolpasti hribovi, 100 metrov in več visoki, mnogokrat navpično štrleči proti nebu, le deloma poraščeni z grmovjem. Na večino hribov ni steze in nihče ne pleza nanje. Poleti tam menda mrgoli kač, tudi strupenih. Po zlahka dostopnih hribovih domačini lovijo kače in jih prodajajo, kar je zelo dober zaslužek. Kače, pripravljene za jed, so posebno draga delikatesa in se dobe le v nekaterih restavracijah in včasih v najboljših hotelih.

Reka Li teče zares skoraj da brez valovanja in dela po ravnini velike ovinke, navadno okoli skalnatih hribov. Prav zaje se v skale in apnenec močno izpira. Pogosto so na obeh straneh visoke skale. Takrat je vidno delo erozije, ter marsikatera votlina. Za vsakim ovinkom ostane pokrajina sicer že poznana ravnina, a ker je skalnatih hribov brez števila, se pogled nanjo tako močno spreminja, da se ti odpira vedno spet nov pravljicni svet, kar je bilo opaziti in slišati pri opazovalcih: aaaaah, kako lepo.

Ni čuda, da je pokrajina vsa stoletja privlačila umetnike, ki so jo opisovali in opevali ter naslikali in narisali v najrazličnejših tehnikah. Lepota narave ob reki Li ti ostane neizbrisno v spominu. Po štirih urah smo stopili z ladje, za nas je bilo potovanja po reki Li konec.

Na kmetih v majhni vasici

Na kopno smo stopili v za kitajske pojme malem mestu. Pešpot do trga, kjer stoje motorne rikše in čakajo na goste, nas je vodila mimo trga, kjer prodajajo kmetje svoje pridelke. Par večjih košar z mladimi psi je stalo ob cesti. Psi, naprodaj za rejo, da nazadnje končajo kot draga delikatesa na krožnikih v najboljših restavracijah po Kitajski. Taka je navada.

Dvosedežne motorne rikše, napravljene za drobne Kitajce, so nas popeljale v notranjost dežele, v kmečko vas z le nekaj hišami. Med polurno vožnjo smo opazovali riževa polja, namakalni sistem, oranje polj z bivoli, bivole na paši, ljudi na polju, račjo farmo, polja z različnimi pridelki, nasade južnega

sadja, tudi banan. Vse to na ravnini med v nebo štrlečimi stožčastimi skalnatimi hriboi, kar je dajalo pokrajini nenaraven, bolj pravljicni videz.

Kmečka hiša nam je bila odprta za ogled: majhna, mali prostri opremljeni z najpotrebnejšo opremo, stola npr. nisem videl, le pručke, v eni od obeh spalnic pred posteljo na tleh slama, kjer je ležalo ali lezlo šest zelo majhnih psičkov, še premladih za prodajo. To mi je šele objasnilo, kako dragoceni so psi – nanje je treba zelo dobro paziti. Družina je bila za trenutne kitajske razmere številna, na širokem hodniku, ki služi kot kuhinja, so na pručkih sedeli trije fantje pri malici.

Videli smo prejo svile na kmetih. Poleg stare hiše je stala nova v surovem stanju, malo večja. Dokaj pozno smo se vrnili v hotel. Po dveh dneh ogledov smo naslednje jutro odleteli proti severu v Xian.

Xian

Mesto leži na najstarejšem naselitvenem območju Kitajske. Mimo je vodila »svilena cesta« iz Indije. V bližini so našli do 5.000 let stara naselja. Najdbe

Pokrajina ob reki Li

pričajo o pomenu te trgovske poti. V mestu živi 6 milijonov prebivalcev. Ker je v okolici mnogo bombaža, se je močno razvila tekstilna industrija. Nedaleč teče Rumena reka. Zemlja je zelo rodovitna.

V letih 230 do 220 pred našim štetjem je Quin Shihuangdi nasilno zedinil sosednja kraljestva in se oklical za prvega cesarja. Njegova prestolnica je bila blizu Xiana. Na tem območju je bilo več kraljevih in poznejših cesarjevih mest. Vsaka dinastija si je zgradila svoje. Cesar je zapovedal porušiti obstoječe obrambne nasipe med osvojenimi kraljestvi, pustil je le njihove dele proti severu in jih dal povezati. Nastal je prvi kitajski zid! V gradnjo utrjenih nasipov, infrastrukture, novih mest in palač je vključil več milijonov vojakov, delavcev in sužnjeve.

Ko je zaveladala Sui-dinastija, si je do leta 582 zgradila prestolnico na mestu današnjega Xiana. Mesto je bilo geometrično načrtovano, vse ulice so se stikale pravokotno. Še danes je tako. V mestu je bilo 108 četrti, vsaka s prebivalci istega sloja ali poklica in vsaka četrtdana z obzidjem. Vse mesto je ščitil mogočen nasip s 17 vrati. Mesto je moralo biti kozmopolit-

sko in naseljeno s številnimi tujci v lastnih četrtih, z lastnimi cerkvami in templji, kar poudarja pomen ceste svile. Velikost mesta ocenjujejo na 1 milijon prebivalcev in je bilo takrat verjetno največje mesto sveta.

Okoli leta 1000 je dinastija Song zaradi vpadov iz Mongolije prestavila svojo prestolnico na jug države. Severni del države je postal bojno področje, kjer zavladajo tuji vladarji. Mesto začena propadati in zgubi na pomenu. Šele po letu 1368 zavladala v državi za nekaj stoletij zopet domača dinastija Ming.

Obnovijo šestino mesta Xian, ga obdajo z novim obzidjem, popravijo templje, hiše in palače. Sredi mesta zgradijo »stolp bobna«, kamor ob potrebi sklicujejo prebivalce, da jim naznanijo posebne novice in pozneje (1582) še 36 metrov visok »stolp zvona«, kjer bijejo čas. Vendar Xian prejšnje pomembnosti ni več dosegel. Danes je pomembno industrijsko in turistično mesto, posebno po letu 1974 zahaja sem zaradi najdbe takozvane »armade iz terakote« vedno več tujcev. 600 let staro mestno obzidje je obnovljeno in vabi na sprehod ter ogled mesta od zgo-

raj, ravno tako so obnovljene vse pomembne zgradbe. V okolici nekaj deset kilometrov se nahajajo pomembna najdbišča dogajanja izpred 2.000 in več let.

Armada iz terakote, del cesarjevega grobišča

Prvi cesar Quin Shihuangdi je pokopan kakih 50 kilometrov od Xiana blizu termalnega kopalnišča Huaping, kjer so se kralji zabavali že pred 2800 leti. Njegov grob je v 47 metrov visokem nasutem hribčku in še ni bil odprt. Grob je le majhen del podzemnega grobišča, ki ga je zapovedal graditi takoj po nastopu vladavine na več kvadratnih kilometrih ozemlja. Menda je tam delalo 70.000 ljudi, ki so ob njegovi smrti vsi morali umreti. Tako je bila zagotovljena tajnost razsežnosti in notranjosti raznih predelov podzemnega grobišča.

Leta 1974 so pri vrtanju za vodo naleteli na enega takih predelov grobišča. Koliko jih je še, se ne ve točno. Z modernimi aparati so pa menda ugotovili, da obstajajo. Zaradi kompliciranega in dragega izkopavanja se do sedaj še niso lotili dela. Odkopali so le 1974 leta najdeni del.

Kar smo tam videli, učinkuje po svoji razsežnosti, ideji, izgo-

tovitvi, oblikovni raznovrstnosti in izvedbi kot čudo. Razumljivo, da se je vest o najdbi kot blisk širila po svetu. Je pa tudi izpoved za čas, ko so vladarji lahko počeli vse, kar so si izmislili in so bili neomejeni gospodarji brezpravnega ljudstva.

Od 1974 do danes so odkopali vse štiri povsem samostojne, a med seboj povezane predele. Prvi, v izmeri 230 metrov krat 62 metrov, vsebuje veliko število vojakov v bojni opremi, postrojenih za bitko. Vse figure, vojaki in konji iz žgane glinice so naravne velikosti. Stojijo pred in v enajstih hodnikih, ki

je začela pronicati v podzemeljske prostore in prinašala s seboj prst. Tu in tam je prst napolnila prostor med figurami in jih zavarovala. Ves les je zgnil in močno poškodoval večino figur, posebno če se je udrlo. Po 2.000 letih je prišlo vse na dan in večinoma zlepljene figure stoje zopet na prejšnjem mestu, množice domačih in tujih obiskovalcev pa jih hodijo občudovat. Škoda, da so vse barve na njih zbledle.

Nekaj 100 metrov od tu so blizu 47 metrov visokega hriba, kjer je v notranjosti cesarjev grob, našli dva voza, pomanjša-

gačna, kot sem je navajen doma, a zelo dobra. Večina nas je jedla s paličicami, nobenih problemov ni bilo in čaja vedno dovolj. Navadno smo sedeli pri večjih, okroglih mizah. V sredini je bila okrogla, vrtljiva steklena plošča z vsemi jedmi, ki jih brez vrtenja plošče sicer ne bi dosegel. Okrogla miza tudi zato, ker si pravi Kitajci nikoli ne sedijo nasproti, bolj drug ob drugem. Sedeti nasproti velja za nevljudno, kar je deloma versko pogojeno. Da ne bi kak zli duh švignil v drugega, zane-se naj ga mimo osebe.

Življenjski standard prebivalstva

Minimalni zaslužek delavca je 800 jenov (1 evro = 7 jenov), učitelja 1.200 jenov, profesorja 1.500 jenov in univerzitetnega profesorja 2.000 jenov. Brez dodatnih zaslužkov ne gre. Socialne varnosti za vsakogar po letu 1990 ni več. Delavec npr. dobi mesečno 100 jenov k plači za potrebe v primeru bolezni. Bolnišnico plača vsak sam, podjetje mu povrne 85 % izdatkov. Samostojni kmetje nimajo možnosti povračila izdatkov. Državni uslužbenci so boljše zaščiteni.

ni prispevek 10.000 jenov. Vsi študentje morajo stanovati v domovih, v sobah za več oseb, kar je za mnoge družine velik izdatek. Sponzorji so iskani.

V vojsko vstopijo samo prostovoljci. Teh je menda toliko, da vseh vzeti ne morejo. Za vojsko se odločajo večinoma fantje z dežele. Po končanem vojaškem roku jim je zagotovljena državna služba – boljše življenje.

Dinastija Ming je vladala 300 let

13 od 16 cesarjev dinastije počiva v »dolini grobov« 50 kilometrov od Bejinga, s treh strani jo obdaja gorovje. Njihovi grobovi so v umetno ustvarjenih hribovskih, samo grob enega cesarja so odprli. Težka marmorna vrata so zapirala vhod v 84 metrov dolg hodnik, predeljen v kamre, v katerih so bile najrazličnejše stvari, v zadnji trije prestoli. Kamra s krsto cesarja in krstama dveh cesaric je nameščena prečno k obokastemu hodniku. Pred hribom-grobom je velika in visoka hiša-tempelj v cesarjevih barvah (rjavkasto-rdeče), kjer so na stenah napisi in figure, na podstavku na hodniku kip cesarja. Vsi grobovi so

veti z razcvetom znanosti, kulture, zdravstva, izpopolnjevanja pisave, pridelovanja svile, ... Ta dinastija je dala tudi 6.300 kilometrov dolgemu Velikemu zidu zadnjo podobo.

Veliki zid pri Badalingu

Veliki zid poteka na severu države od Jiayugana proti vzhodu nad Bejingom do morja. Tretji in zadnji kitajski zid so v 14. in 15. stoletju gradili 150 let. Nikoli ni bil meja države, zadržal naj bi le vpade barbarov s severa. Prelaze so posebno dobro utrдили, zgradili vzporedne zidove in utrdbe. Višina zidu je odvisna od terena. Kjer smo hodili, je bil poprečno 6 do 8 metrov visok in zgoraj širok 4 do 6 metrov, po straneh in na vrhu obzidan z velikimi kamnitimi kvadri. V notranjosti najrazličnejši material, tudi prst. Vsakih 150 do 200 metrov so do 12 metrov visoki stolpi. Služili so kot vojašnice. Prvi kitajski zidovi so bili nasipi iz zemlje in kamenja, stolpi leseni. Od leta 166 pred našim štetjem je izročena uporaba akustičnega in optičnega signala. Znan je signalni kod za uporabo ognja ali dima.

Topel sončen dan nas je sprejel v Badalingu (hrib in prelaz), 90 kilometrov od Bejinga, kjer se Veliki zid dvigne 800 metrov visoko. Kakih 8 kilometrov je obnovljenega. Na najnižji točki obnovljenega dela, pri trdnjavi, je možen dostop na zid na dve strani. Sonce je osvetljevalo zid na desni strani. Zaradi fotografiranja in lepšega razgleda z najvišje točke smo nekateri takoj zavili na levo. Bil sem na mestu otroških sanj, tam, kjer je Džingis Kan imel svoj tabor (13. stoletje), preden je napadel Bejing, kjer je morda hodil Marco Polo, na zidu, ki je viden celo z lune, kar so nam sporočili astronomi. Pa ne samo mene je ob izpolnitvi desetletja stare, tihe, neizrečene želje, na katero izpolnitev si misliti nisem upal, obšel občutek posebne vrste. Stopili smo na »cesto« na zidu, hodili hitro, postali in si ogledovali okolico, zopet šli in obstali za ogled stolpa, dokler po približno treh kilometrih nismo bili pri stolpu na vrhu. Naprej ni šlo več, konec obnovljenega dela zidu. Vendar čudovit razgled po hriboviti pokrajini na desetine kilometrov Velikega zidu na obe strani. Z daljnogledom sem si približal v daljavi komaj še viden del zidu in ogledoval razpadajoče čudo, delo stotisočih človeških rok.

Na pol poti nazaj sva se pomudila pri mlademu umetniku, ki je na centimeter debele in 9 krat 15 centimetrov velike marmornate plošče klesal del zidu s stolpi. Ena teh stoji v dnevni sobi in mi je drag spomin na Veliki zid pri Badalingu. Pozneje sem ugotovil, da so nama tudi fotografije ob lepem vremenu zelo dobro uspele.

Še marsikaj, kar smo v treh dneh Bejinga videli in doživeli, je bil lep in nepozaben zaključek potovanja po Kitaj-

Kmetica prede svilo

Šanghaj – čajnica mandarina Yu

so predeljeni z dva in pol metra debelimi zidovi. Čeznje so bili položeni tramovi, ki so jih držali še dodatno leseni podporni koli. Počez slamnate pletenjače, 30 centimetrov malte in 3 metre zemlje, tako da je bil ves predel do 2 metra dvignjen nad okoliško ravnino.

Drugi predel je ravno tak, le manjši. Tretji predel je drugačen, v pravokotnih prostorih so vojaške figure obrnjene navznoter, drugače razporejene so in nosijo ceremonialno orožje. Na koncu je bojni voz s konji, kočijažem, dvema vojakoma in oficirjem. Četrty predel je prazen. Verjetno je nedokončan, ker je cesar prekmalu umrl.

Vseh žganih glinastih figur in vozil je bilo preko 7.000. Izdelovalo jih je 85 mojstrov (našli so pečate z njihovimi imeni) in najmanj 1.000 pomočnikov. Obstaja osem različnih modelov glinastih človeških glav. Preden so jih žgali pri 1.000 C, so vsako glavo še posebej obdelali. Šele potem so jih nasadili na trup in celega »človeka« pestro pobarvali. Videti je, kot da je vsaka glava drugačna. Vojaki so držali v rokah sulice iz lesa in bronaste konice. Lesenega dela ni več, le konice so našli. Voda

na v merilu 1:2, vsak sestavljen iz 3.000 bronastih delov, s kočijažem in spredaj po štirimi konji. Eden je cesarjev potovalni voz s streho kot dežnik, drugi zaprt potovalni voz, ki je služil kot spalnica. Oba smo občudovali v bližnjem muzeju. Vera je »predpisovala«, da mora cesar, ko pride v nebesa, imeti vse, kar je imel na zemlji. To mu tam zagotovi enakovredno življenje. Zato takšna grobišča.

Povsem zagotovo čaka še marsikatero grobišče na svoje odkritje. V Xianjangu, v okolici Xiana, so izkopali armado 3.000 vojakov iz groba nekega Han-generala (2. stoletje pred našim štetjem). Figure so velike 50 centimetrov in postavljene v muzeju.

Drugega dne bivanja v Xianu smo ob petih popoldan stopili na vlak, se namestili v zelo čiste spalne oddelke vagona in odpotovali proti Bejingu (Peking), kamor smo prispeli ob sedmih zjutraj.

Prvi vtisi iz Bejinga (Peking)

Zopet so nas namestili v zelo velikem in modernem hotelu. Hrana raznolika in izvrstna, samopostrežba. Kosilo smo zaužili vedno na poti, v restavraciji, sprejemljivi za tujce. Hrana je bila sicer povsem dru-

XIAN: terakota – armada cesarja Quina, 210 pred našim štetjem

Stanovanja je do 1980 dodeljevala izključno državna oblast, minimalno 4 kvadratne metre stanovanjske površine na osebo, sedaj 10 kvadratnih metrov na osebo. Po 1990 se stanovanja lahko kupijo, a so zelo draga. Za dodeljena majhna trosobna stanovanja znaša mesečna najemina 200 jenov, za stanovanja s prostega trga 1.000 jenov.

Vodilni v nekaterih panogah gospodarstva zelo dobro služijo in se bogatijo. Njih število se ocenjuje na 5 % vsega prebivalstva, kar je najmanj 60 milijonov ljudi. Torej pripada tistih 60.000 Kitajcev, ki so letos obiskali Avstrijo, posebno Dunaj, temu sloju prebivalstva. Ni čuda, da se avstrijska turistična industrija trudi za kitajske goste, ki so podobno kot Japonci navdušeni nad dunajskim valčkom, Straubovo in Mozartovo glasbo.

Šolstvo doživlja po letu 1990 ravno tako velike spremembe. Šolska obveznost je 9 let, a v državi je še 200 milijonov nepismenih. Obvezna šola ni brezplačna, v različnih pokrajinah letno plačujejo različno visoke vsote. Knjige, hrana v šoli in vse šolske potrebščine so dodatni strošek. Na univerzah znaša let-

napravljeni na tak način. Raztreseni so po dolini na več kvadratnih kilometrov površine. Vhod v dolino je »zaprt«. Zidu ni več, le različne stavbe in par 100 metrov dolga, kakih 8 metrov široka tlakovana pot v smer grobov. Ob strani so drevesa in številne do tri metre visoke kamnite živalske in človeške figure. Na nasprotni strani figure je postavljena vedno tej enaka. Vsem je skupno, da gledajo strogo, mračno in ustrahujoče – branijo in varujejo vstop v dolino grobov.

Za časa dinastije Ming je bilo v Bejingu zgrajenih mnogo templjev, palač, trg »nebeškega miru«, kamor menda lahko postaviš milijon ljudi, in palače naokoli, »prepovedano mesto« kot podaljšek trga, kjer je bila cesarjeva rezidenca. Tam je živelo par tisoč izbranih ljudi in ljudstvo ni imelo dostopa. Povsod tudi zmaji različnih oblik in materialov. Na Kitajskem imajo zmaji povsem drugo vlogo kakor pri nas, kjer so hudobne in nevarne živali. Tu so varovalci narave, hiš, cesarja, a le cesarjevi zmaji so smeli biti upodobljeni s petimi kremplji, vsi ostali s štirimi. Takrat so Kitajci Bejing pojmovali kot središče sveta. Obdobje se isto-

PRIREDITVE

PETEK, 20. 12.

ŠENTJAKOB, v farni dvorani – MePZ »Rož«

20.00 »Ta drumlca je zvomlana, ma knoče več zapeta Lajko adijo!« Spomnili se bomo lepih ur, ki smo jih doživeli z našim Lajkom

SOBOTA, 21. 12.

BOROVlje, pri Cingelcu na Trati – SPD Borovlje

16.00 Premiera gledališke predstave »Ko pride noč«. Nastopa otroška gledališka skupina SPD Borovlje, režija Niko Kupper

ROŽEK, farna cerkev – Farni svet in KD Peter Markovič

18.00 Adventni koncert. Nastopa Oktet Suha

SLOVENJI PLAJBBERK, v farni cerkvi – Fara Slovenji Plajberk

18.00 Adventno petje in adventni bazar. Nastopajo: domače skupine in kvintet Foltej Hartmann iz Pliberka

ŠENTILJ, v farni cerkvi

18.30 Šentiljski advent. Sodelujejo: Šentiljski cerkveni pevci, ljudska šola Šentilj, otroška skupina Šentilj, dekliska skupina Ascolti, MGv St. Egyden, Vaščani pojo

ŠMIHEL, farna dvorana – KPD Šmihel

20.00 JazzChristmas. Nastopajo Stefan Thaler & Caroline de Rooy & Band

OBIRSKO, pri Kovaču – SPD Valentin Polanšek

20.00 Božičnica. Nastopajo domače skupine

NEDELJA, 22. 12.

VELIKOVEC, v dvorani šolskih sester v Šentrupertu – PD Lipa

14.00 Premiera igre »Preden pride luna«. Nastopa otroška skupina Lipov cvet; režija Gordana Schmidt

BOROVlje, pri Cingelcu na Trati – SPD Borovlje

16.00 Ponovitev gledališke predstave »Ko pride noč«. Nastopa otroška gledališka skupina SPD Borovlje, režija Niko Kupper

ŽELEZNA KAPLA, v farni cerkvi

18.00 Adventni koncert. Nastopajo domače skupine

BISTRICA V ROŽU, kulturna dvorana – Projekt Beton

19.00 Singing Christmas – koncert s skupino Projekt Beton (Tonč Feinig, Michael Erian, Stefan Thaler, Thorsten Grau, posebna gostja Caroline de Rooij, vocal)

PONEDELJEK, 23. 12.

CELOVEC, Künstlerhaus

20.30 X-massing-up – Michael Erian(sax), Primus Sitter (guit); Daniel Nösig (tp), Stefan

Gferrer (bass), Emil Kristof (perc)

ČETRTEK, 26. 12.

ŠTEBEN PRI GLOBASNICI, pred farno cerkvijo – Fara Šteben

11.00 Blagoslovitev konjev

SELE, farni dom – KPD Planina Sele

17.00 Premiera drame »Kaplan Martin Čedermac«. Nastopa gledališka skupina KPD Planina Sele, režija Franci Končan

SOBOTA, 28. 12.

SELE, farni dom – KPD Planina Sele

19.00 Ponovitev drame »Kaplan Martin Čedermac«. Nastopa gledališka skupina KPD Planina Sele, režija Franci Končan

PLIBERK, kulturni dom – MePZ Podjuna Pliberk

20.00 Ples Podjune. Igra Trio Pavlič

NEDELJA, 29. 12.

ŠMIHEL, farna dvorana – KPD Šmihel

11.00 Premiera lutkovne predstave »Jajce«. Nastopa otroška lutkovna skupina KPD Šmihel

TOREK, 31. 12.

ŽELEZNA KAPLA, v hotelu Obir – SPD Zarja

20.00 Silvestrovanje. Za ples igrajo »Fantje treh dolin«

PLIBERK, gostišče DOM

20.00 Galavečer na silvestrovo. Prosimo za rezervacijo miz tel. 0 42 35/26 72

SOBOTA, 4. 1.

CELOVEC, v domu sindikatov – SPZ

20.00 51. Slovenski ples. Za ples igra »Stajerskih 7« in Alenka Vidrih, pevka šansonov

NEDELJA, 5. 1.

ŠENTILJ, v farni cerkvi – SPZ, cerkveni pevci Šentilj

10.00 (po maši). Božični koncert s Slovenskim oktetom

ŠMIHEL, farna dvorana – KPD Šmihel

18.00 Ponovitev lutkovne predstave »Jajce«. Nastopa otroška lutkovna skupina KPD Šmihel

ŠENTPRIMOŽ, kulturni dom – SPD Danica

14.30 Novoletni koncert. Sodelujejo: otroški zbor SPD Danica, zbor »Korenine Danice«, MePZ SPD Danica in MePZ SPD Radiše

SOBOTA, 11. 1.

GLOBASNICA, pri Šoštarju – SKD Globasnica

20.00 Podjanski ples. Za ples igra ansambel Gašperji

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE – teletext 299

ČE 19. 12. ■ 18.10 Rož – Podjuna – Zilja

PE 20. 12. ■ 18.10 Utrip kulture

SO 21. 12. ■ 18.10 Od pesmi do pesmi, ...

NE 22. 12. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! ■ 18.00 Glasbena

PO 23. 12. ■ 18.10 Božične sladkarije pri naših sosedih ob Moravskega do Tržaškega Zaliva.

TO 24. 12. ■ 16.00 »Radio božiček« – dvojezični božični spored

SR 25. 12. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! ■ 18.00 Praznična ■ 21.03 Osredni koncert SPZ

ČE 26. 12. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! ■ 18.00 Glasbena

PE 27. 12. ■ 18.10 Utrip kulture – bilančni pogovor

SO 28. 12. ■ 18.00 Od pesmi do pesmi, ...

NE 29. 12. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! ■ 18.00 Glasbena

PO 30. 12. ■ 18.10 Kratki stik – bilančni pogovor (politiki)

TO 31. 12. ■ 16.04–1.00 »Silvesterski klub« – dvojezični spored

SR 1. 1. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! ■ 18.00 Srečno novo leto ■ 21.03 Večerni spored

ČE 2. 1. ■ 18.10 Rož – Podjuna – Zila

PE 3. 1. ■ 18.10 Utrip kulture

SO 4. 1. ■ 18.00 Od pesmi do pesmi, ...

NE 5. 1. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! ■ 18.00 Glasbena

PO 6. 1. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! ■ 18.00 Praznična

KOŠ vabi na

KOŠARKO za rekreativce

kraj: vsak ponedeljek in četrtek od 18. do 19. 30 ure kraj: Zvezna gimnazija za Slovence

Slovensko planinsko društvo Celovec razpisuje natečaj

Planine v sliki

Kot vsako leto tudi letos vabimo vse, planince – fotografe k sodelovanju. – Slike s planinskimi motivi naj bi imele velikost 30 x 40 cm. Vsak udeleženec lahko odda 3 slike. Vsaki sliki je treba dati geslo; slike pa pošljite do 20. 1. 2003 na: Slovensko planinsko društvo, Tarviser Str. 16; A-9020 Celovec/Klagenfurt

Slovenski vestnik – usmerjenost lista seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu. SV prejema podpore iz sredstev za pospeševanje narodnih manjšin.

tel. 0463/514300-0 • faks -71 e-mail: sonja.wakounig@slo.at

UREDNIKA
Sonja Wakounig ..... (-50)
Tajništvo ..... Urška Brumnik (-14)
Naročniška služba ..... Milka Kokot (-40)
Prireditve ..... Andrea Metschna (-22)

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK
Zveza slovenskih organizacij na Koroškem
TISK
Založniška in tiskarska družba z o. j. DRAVA
tel. 0463/50566

VSI
Tarviser StraBe 16, A-9020 Klagenfurt/Celovec

DOBER DAN, KOROŠKA

NE 22. 12. ■ 13.30 ORF 2 • DOBER DAN KOROŠKA • »Tiho lučka gori« – Na četrto adventno nedeljo bo oddaja Dober dan, Koroška v znamenju Marijinih, adventnih in božičnih pesmi • Zbori in skupine iz Roža, Podjune in Zile vam bodo pričarali v vaše domove božično ozračje • V oddaji pod geslom »Tiho lučka gori« sodelujejo kvartet bratov Smrtnik, Mešani zbor Podjuna – Pliberk, družina Blažej, Moški cerkveni zbor Bilčovs, kvartet Rož, družina Novak, ženski kvartet Borovlje, družina Zwitter, Mešani pevski zbor Sele in Slovenski oktet (Urednika oddaje: Jurij Perč in Danica Thaler-Urschitz)

PO 23. 12. ■ 3.20 ORF2 15.55 TV SLO1

TO 24. 12. ■ 8.30 TV SLO2 (Pon.) Internet: <http://volksgruppen.orf.at>

RADIO DVA – 105,5

DNEVNI SPORED OD PONEDELJKA DO PETKA:

6.00 Dobro jutro 9.00 Sol in poper 12.07 Žurnal, nato glasba 3 krat 3 13.00 Klub Radio dva 15.00 Lepa ura 17.17 Žurnal 17.30 Naša pesem

SO ■ 6.00 Glasba (zborovska, narodnozabavna) 7.00 Domača budilka 8.30 Otroški vrtljak 9.00 Sobotno dopoldne 12.00 Glasbena 3 krat 3 13.00 Evropa v enem tednu 13.23 Glasba 14.00 Slovenske popevke 15.00 Farant

NE ■ 6.00 Glasba (zborovska, narodnozabavna) 7.00 Domača budilka 8.30 Zajtrk s profilom 10.00 Zimzelene melodije 10.30 Svetopisemske zgodbe 11.00 Iz zlate dvorane 12.00 Glasbena 3 krat 3 13.00 Radio dva v zrcalu 15.30 Narodnozabavna in zborovska glasba 16.00 Vikend

RADIO AGORA 105,5

Tel. 0463/418 666 Faks: 418 666 99 e-mail: agora@magnet.at

PE 20. 12. ■ 19.00 Zrcalo kulture Herta Maurer-Lausegger o božičnih šegah in navadah (pon. 21. 12., 01.00) 23.00 Rdeči Boogie glasbeni magazin s koncertnimi termini in glasbenimi poročili 24.00 Soundtrack Ghost Ship

SO 21. 12. ■ 19.00 Special: Projekt Zim – Radio Orange (pon. 22. 12., 01.00) 20.06 Yugo-Rock oddaja z glasbo s področja bivše Jugoslavije 23.00 Siesta Oddaja nonsensa in kabareta

NE 22. 12. ■ 18.00 SchülerInnenradio Akcijski dan glavne šole Weitensfeld 19.00 Music for the Masses nove zgoščenke, glasbene novice, predstavitev skupin, recenzije filmov 22.00 For those about to Rock

PO 23. 12. ■ 18.00 Zdrava ura oddajo vodi dr. Franz Wutti 21.00 Take the Jazz-Train Prenašamo v živo iz CIKA 24.00 Forum Elisabeth List: Furor identičnega

TO 24. 12. ■ 19.00 Special Karsten Rühl bere božične zgodbe Charlesa Dickensa (pon. 25. 12., 1.00) 20.06 Kakkoj Oddaja o japonskih risankah in stripih 23.00 Vešča Oddaja z glasbo vseh stilističnih in zemljepisnih smeri.

SR 25. 12. ■ 19.00 Literarna kavarna Max Müller bere božične zgodbe pisateljice Astrid Lindgren (pon. 26. 12., 01.00) 20.06 Voz latina Oddaja s špansko in portugalsko glasbo 22.30 Mad Force Da Hip Hop radio Show

ČE 26. 12. ■ 18.00 Zvečer ni mir Božič v Sloveniji in po svetu 20.06 Yesterday & Today glasba 60ih, 70ih, 80ih in 90ih let 22.00 Izven zakona glasbeni magazin z novo ameriško glasbo.

PE 27. 12. ■ 19.00 Zrcalo kulture Delphine Blumenfeld: branje (pon. 28. 12., 01.00) 20.06 Proud to be loud skozi glasbeno oddajo vodi Christoph 23.00 Rdeči Boogie glasbeni magazin s koncertnimi termini in glasbenimi poročili

SO 28. 12. ■ 18.00 Svet je vas Pravičnost in ekologija (pon. 29. 12., 01.00) 20.06 Yugo-Rock oddaja z glasbo s področja bivše Jugoslavije 23.00 Siesta Oddaja nonsensa in kabareta

NE 29. 12. ■ 19.00 Music for the Masses nove zgoščenke, glasbene novice, predstavitev skupin, recenzije filmov 22.00 For those about to Rock

Slovenska športna zveza vabi na smučanje v Bad Hofgastein od 9. do 15. februarja 2003

Cena za odrasle je 530 evrov, za otroke do 15 let 350 evrov, za otroke do 10 let, ki so v sobi pri starših 280 evrov, za otroke do 5 let 30 evrov. V ceni je 6 polpenzionov (zajtrk z bifejem, večerja), savna, kopanje v hotelskem bazenu s termalno vodo, pokušnja vina, 5-dnevna vozovnica za vzpenjače po smučiščih Amade, vožnja z vlakom iz Celovca in nazaj, šola v smučanju, carvingu in deskanje na snegu, izleti pod strokovnim vodstvom.

Informacije Danilo Prušnik, tel. 04220/2109 ali Ivan Lukan, tel. 0463/318510 ali 0676/5173045, e-mail: ssz@magnet.at

REVIJA INŠTITUTA ZA NARODNOSTNA VPRAŠANJA V LJUBLJANI

Razprave in gradivo št. 40

Razprave in gradivo 40, revija, ki jo izdaja Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani, v svoji najnovejši številki za leto 2002 prinaša v vrsto znanstvenih prispevkov s področja preučevanja narodnostnih vprašanj.

Izr. prof. dr. Mitja Žagar, direktor Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani v svojem prispevku Iskanje novih evropskih identitet: Uganka globalnih identitet. Vpliv širitve Evropske unije (EU) na institucionalni razvoj in oblikovanje identitet v posameznih državah in v Evropi ugotavlja, da širitev EU odpira vrsto vprašanj v EU in njenih sedanjih članicah, kot tudi v državah kandidatkah in tistih državah, ki si – kdaj v bližnji ali daljni prihodnosti – želijo postati članice te integracije. Institucionalne reforme same EU in tovrstne reforme v posameznih državah članicah in kandidatkah so prav gotovo pomembno vprašanje v tem okviru. Zato se bo z njim ukvarjala tudi ustavna konvencija EU, ki bo morala najti za vsa ključna vprašanja kompromise, sprejemljive za vse. Kot vedno do zdaj v Evropskih skupnostih (ES) in EU lahko pričakujemo, da bosta tudi tokrat vprašanje in medsebojni konflikt skupnih interesov in supranacionalne integracije (vključno s federalno opcijo) na eni strani ter nacionalne neodvisnosti, suverenosti in nacionalnih interesov posameznih držav članic na drugi strani pomembni in »vroči« temi. Pri tem se bo zagotovo – vsaj kot obrobno – pojavilo tudi vprašanje odnosa in sobivanja evropske oz. evropskih identitet ter nacionalnih, regionalnih in lokalnih identitet.

Felicita Medved z Univerze v Stockholmu objavlja prispevek

Volilna pravica tujcev s stalnim prebivališčem kot prispevek integraciji in lokalni samoupravi. Slovenija je v letu lokalnih volitev 2002 uvedla volilno pravico tujcev s stalnim prebivališčem. Volilno pravico državljanov Evropske unije je predlagatelj zakona argumentiral z zavezami, ki jih mora Slovenija izpolniti za vstop v Evropsko unijo, medtem ko je dodelitev volilne pravice drugim tujcem enakega bivalnega statusa po mnenju vlade »stvar civilizacijskih, kulturnih in političnih standardov oziroma politične presoje«. Avtorica si v prispevku prizadeva na kratko komentirati motivacije, ambicije in cilje te dopolnitve zakona o lokalnih volitvah v okviru konfrontacije dveh relativno mladih političnih načel: demokratične ideje reprezentativne vlade in načela suverenosti (nacionalne) države po katerem demokracija v modernem sistemu držav kot splošno pravilo predpostavlja, da imajo volilno pravico le državljanji. Zato avtorica najprej na kratko skicira tipologijo pravic glede na državljanstvo in teritorialni bivalni status, nato opiše razvoj političnih pravic in še posebno volilne pravice tujcev v nekaterih evropskih državah in v okviru Evropske unije. Avtorica podaja nekaj zaključnih misli o tem, kaj lokalna volilna reforma utegne pomeniti v smislu družbene integracije, lokalne samouprave in razvoja »nominalnega« in »rezidenčnega« državljanstva.

Mag. Romana Bešter z Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani v svojem prispevku Primerjava ustavne zaščite manjšin v državah članicah Sveta Evrope analizira in primerja ustavno zaščito narodnih/etničnih manjšin v državah članicah Sveta Evrope. Po-

drobno predstavi posamezne ustavne pravice, ki jih države zagotavljajo manjšinam na svojem ozemlju. Pri tem se osredotoči na pet področij – področje izobraževanja, jezika, religije, kulture in politične participacije. Na podlagi analize pride do zaključka, da je ustavna zaščita manjšin dobro ali solidno urejena le v manjšem delu proučevanih držav. Med državami, ki manjšinam zagotavljajo posebne ustavne pravice, pa močno prevladujejo države vzhodne in srednje Evrope.

Dr. Jernej Zupančič, profesor na Univerzi v Ljubljani in znanstveni sodelavec Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, v svojem prispevku Številčni razvoj koroških Slovencev v luči rezultatov ljudskega štetja leta 2001 obravnava številčni razvoj slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem, predvsem v luči začasnih rezultatov zadnjega ljudskega štetja leta 2001. Tedaj so na južnem Koroškem našli 12.586 slovensko govorečih oziroma 1.376 (9,9 %) manj kot pred desetletjem. Več kot 50 % slovensko govorečih izkazuje sedaj samo še občina Sele. 12 občin oziroma 197 krajev pa več kot 10 %. Uvodna analiza je posvečena pregledu teorije in prakse ljudskih štetij obeh avstrijskih republik. Na razmeroma opazni padec števila slovensko govorečih je tudi tokrat vplivala vrsta dejavnikov, od same tehnike izvedbe popisa, razmeroma močnih vplivov okolja in družbene klime, do selitvenih in demografskih procesov ter ne nazadnje tudi principov jezikovne in narodne identifikacije ter samoidentifikacije prebivalstva slovenskega porekla. Podobno kot pri prejšnjih popisih so v različnih okoljih prevladovali različni dejavniki: v gorskih podeželskih občinah gre večina padca na račun negativnih demografskih trendov in odseljevanja, v urbanih in urbaniziranih okoljih pa je spreminjanje števila v večji meri rezultat odločanja posameznika v pogojih prostorske razpršenosti in v mešanih družinah.

Prof. dr. Matjaž Klemenčič, redni profesor na Univerzi v Mariboru in znanstveni sodelavec Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, v svojem prispevku Delovanje sloven-

skih izseljencev v Kanadi za neodvisno Slovenijo. Obravnava aktivnost slovenskih izseljencev v Kanado za neodvisno Slovenijo. Slovenski izseljenci so se po vsem svetu razen v ZDA organizirali v Svetovnem slovenskem kongresu leta 1991. Ena od najpomembnejših aktivnosti Svetovnega slovenskega kongresa je bila kampanja za priznanje Slovenije kot neodvisne in samostojne države. Konferenca Slovenskega kongresa za Kanado je izšla iz Odbora za pomoč žrtvam poplav v Sloveniji. Večina kanadsko slovenskih organizacij je bila pri tem soudeležena. Slovenci so v okviru konference Slovenskega kongresa za Kanado sami ali pa skupaj s Hrvati organizirali vrsto zborovanj v podporo slovenske neodvisnosti. Stane Kranyc, predsednik kanadske konference Svetovnega slovenskega kongresa in drugi kanadski Slovenci so pisali veliko pism kanadski ministrici za zunanje zadeve, Barbari McDougall, in kanadskemu ministrskemu predsedniku Brianu Mulroneyu, v katerih so ju seznanjali s situacijo v Sloveniji in zahtevali kanadsko priznanje slovenske neodvisnosti. Deloma tudi kot rezultat prizadevanj Slovencev v Kanadi je Kanada Slovenijo priznala kot neodvisno in samostojno državo skupaj

z državami Evropske unije že 15. januarja 1992.

Mag. Vera Klopčič in Nada Vilhar z Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani objavljata Poročilo o mednarodni konferenci »Evropa, Slovenija in Romi«, ki je potekala v Ljubljani, 15. februarja 2002. Organizator konference je bila Zveza Romov Slovenije v sodelovanju z Avstrijskim inštitutom za Vzhodno in Jugovzhodno Evropo – izpostava v Ljubljani in Inštitutom za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Temeljni namen konference je bil predstaviti mnenje Zveze Romov Slovenije in predstavnikov Romov v Sloveniji o sedanjem položaju in pričakovanih ob vključitvi v Evropsko unijo. Konferenca je odprla prostor za dialog med predstavniki Romske skupnosti, predstavniki pristojnih ministrstev in vladnih služb, predstavniki organov lokalnih oblasti, uslužbenci v javnih službah in strokovnjaki. Dolgoročno pomeni konferenca primer dobre prakse in utrjevanja zaupanja, kot tudi možnost za ustvarjanje dokumentacijske in znanstvene baze za nadaljnje sodelovanje s sosednjimi državami, kjer se z izmenjavo primerov dobre prakse gradijo modeli varstva manjšinskih skupnosti.

Nada Vilhar

SLOVENSKI VESTNIK

čestita

PRAZNUJEJO: Štefan Lobnik z Rut pri Medgorjah – 78. rojstni dan in god; Mici Ogris s Šajde – rojstni dan; Urši Oraže z Borovnice – rojstni dan; Jožef Starc iz Sel pri Žitari vasi – rojstni dan; Daniaela Scheriau iz Vetrinja – rojstni dan; Kristi Schellander z Bistrice v Rožu – jubilejni rojstni dan; Lucija Metschina z Gore pri Sveti Luciji – jubilejni rojstni dan; Kristina Ladinig iz Kršne vasi – rojstni dan; Marica Sommeregger iz Šentprimoža – 50. rojstni dan; Marija Vogl iz Štebna – rojstni dan; Zofka Kordež iz Podjune – rojstni dan; Rozina Zankl iz Male vasi – rojstni dan; Štefka Ambroš iz Štebna – rojstni dan; Manfred Močnik iz Šmihela – rojstni dan; Erika Rudolf iz Nonče vasi – rojstni dan; mag. Štefan Lesjak iz Vrbe – rojstni dan; Valentin Kargl iz Bač – roj-

stni dan; dr. Mirko Messner iz Celovca – rojstni dan; Nataša Iskra iz Čahorč – rojstni dan; Štefan Boschitz iz Male vasi – rojstni dan; Kristina Inzko iz Celovca – rojstni dan; Franc Mečina z Reke – rojstni dan; Tomi Oschina iz Gorič – rojstni dan; Rezka Pörtlisch iz Holbič – rojstni dan; dr. Kristijan Schellander iz Graza – rojstni dan; Tomo Weiss iz Šentjanža – rojstni dan; Hanzi Ogris st. iz Bilčovsa – rojstni dan; dipl. trg. Franc Brežjak iz Celovca – rojstni dan; Franc Rozman iz Celovca – rojstni dan; Sonja Wutte iz Celovca – rojstni dan; dr. Avgustin Malle iz Celovca – rojstni dan.

Za posredovanje imen slavljencev in slavljencev se zahvaljujemo predvsem slovenskemu oddelku ORF v Celovcu!

Čestitka

Pred nedavnim je na univerzi v Gradcu z diplomom zaključila študij slovenščine in francoščine Podjunčanka

Tatjana Schauer-Trampusch.

Za uspeh ji iskreno čestitajo vsi domači, čestitki pa se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika!

www.kwfilm.com

Vsem prijateljem in znancem doma in po svetu želiva vesele božične praznike in srečno novo leto

dr. Herta Maurer-Lausegger & Franz Josef Kurpicz
www.economic-team.de

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

Kmečko izobraževalna skupnost
A – 9072 Bilčovs, Bilnjovs 2, tel. 0 42 28/22 64

Mnogo svetonočnega miru

In blagoslova v novem letu 2003

Želijo vsem dobrotnikom in prijateljem,

Absolventkam in absolventom ter staršem

Konvent šolskih sester

Višja šola za gospodarske poklice
Enoletna strokovna gospodarska šola

ODBOJKA

Teklo je kot namazano – 3 : 0!

Podajč Peter Jonak iz Slovaške uspešno blokira

Bojeviti Miha Kosl

Foto: Štukelj

Odbojkarji SK Aich/Dob se od tekme do tekme stopnjujejo. Po zmagi v derbiju proti Hypo iz Celovca, so preteklo soboto v polni dvorani KD senzacionalno gladko premagali še tretjevrščno ekipo Salzburg s 3:0 in to v 70 minutah.

V prvem nizu so sicer gostje šli v vodstvo, toda kaj kmalu so domačini ob glasni podpori zvezstih navijačev našli do linije in prevzeli komando na parketu. Složni in dobro razpoloženi Dobljani so niz dobili tesno s 26:24. Tudi drugi niz je bil izredno napet, borben in z lepimi kombinacijami na obeh straneh. Kom-

paktna igra in volja do zmage se je obrestovala in Dobljani so povedli z 2:0 (25:19). Gostje so bili v tej fazi igre demoralizirani, ker enostavno niso našli recepta proti hitri in napadalni igri domačinov. Tudi v tretjem in odločilnem nizu so domačini igrali zelo suvereno. Postal pa je še enkrat napeto in tesno, ko so gostje izenačili 21:21. V finišu so moč in boljše živce imeli domačini, katere je taktično odlično pripravil in vodil trener Vladimir Pridal, ki so slavili drugo zmago proti Salzburgu v 20 letni zgodovini kluba (25:21). Odlično partijo pa je odigral 23. letni slovenski legionar Miha Kosl, ki je točkoval 17 krat. Pohvala pa velja celotni ekipi.

Dobljani igrajo prihodnjo soboto (ob 17.15, Fünfhaus) ključno tekmo na Dunaju proti

Sokolu, dan pozneje, v nedeljo 22. 12. pa proti celovškemu Hypo (četrtfinale avstrijskega pokala) v športni dvorani KD v Pliberku. Pričetek je ob 18. uri.

V ponedeljek 6. januarja, pa gostijo vrhunsko ekipo hot volleys iz Dunaja (ob 19. uri). Vabljeni! M. Š.

EP V NOGOMETU 2008

Tudi Celovec bo prizorišče

Z velikim veseljem in odobravanjem so predstavniki avstrijskega nogometa, gospodarstva in politike sprejeli odločitev Evropske nogometne zveze, ki je dodelila pretekli četrtek Švici in Avstriji organizacijo tega mega eventa.

Otvoritvena tekma bo v Švici, veliki finale pa na Dunaju. Poleg avstrijske prestolnice bodo tekme še v Salzburgu, Innsbrucku, v načrtu pa je tudi Celovec s tremi tekmami.

Športni referent mesta Celovec Dieter Jandl je bil zelo navdušen in je prepričan, da bo prišlo do izvedbe tega projekta. Kjub finančnim težavam, ki tarejo mesto Celovec, vidi v skupnem prizadevanju vseh odgovornih nove turistične in gospodarske možnosti za celo deželo.

Izgradnja novega stadiona za 30.000 gledalcev bi stala približno 45 milijonov evrov, stroški bi pa prispevali tretjinsko mesto, dežela in zveza. Mesto pa bi moralo odšteti 11 milijonov evrov za nakup 80.000 kvadratnih metrov velikega zemljišča. V primeru, da Celovec izvedbo projekta finančno ne bi zmož, pride v poštev verjetno mesto Gradec, ki že ima sodoben stadion. M. Š.

Športni novice iz Slovenije

Mankoč evropski prvak

Minuli teden je v nemški Riesi potekalo evropsko plavalno prvenstvo v kratkih bazenih, na katerem sta Peter Mankoč in Alenka Kejžar Sloveniji priplavala pet kolajn. Mankoč je zmagal na 100 m mešano (že tretjič zapored na EP) in bil tretji na 200 m mešano, Kejžarjeva pa druga na 200 m mešano ter tretja na 100 in 400 m mešano.

Košarkarji »razbijajo« evropske velikane

Ekipa Uniona Olimpije je v 8. krogu košarkarske evrolige doma s 83:82 premagala špansko Unicajo iz Malage in tako dosegla v skupini B že šesto zmago, čeprav so pred začetkom sezone veljali za izrazite »outsiderje«. Pred 4.200 gledalci je bil pri Olimpiji najbolj učinkovit Ilievski z 21 točkami (odločilen koš je dosegel v zadnji sekundi!). Ljubljancani so igrali pretekli četrtek v gosteh proti Tau Ceramicu prav tako iz Španije, ki je doslej tudi šestkrat zmagala. D. T.

KOŠ

Tesen poraz

V vrhunskem srečanju v boju za prvo mesto je KOŠ na domačih tleh proti favoritu Passut Itesno podlegel s 57:67. Gostje so taktično igrali zelo spretno in se izkazali kot bolj rutinirano moštvo. Trener Bojan Grzetič: »Moji igralci so dobro igrali in dali vse od sebe.« M. Š.

SAK

Zadovoljiv medicinski test in nov vratar

SAK ima novega vratarja in sicer 28 letnega Alexandra Sattleggerja iz Spittala. Prva akcija, ki jo je izvedel novi

trener Thomas Wuntschek, pa je bila, da je vse igralce članske ekipe poslal na medicinsko preiskavo h Karlu Schnablu. Izidi pa so zelo razveseljivi in dajo upati za vigradni del prvenstva. Kot kaže, bo zavel nov veter, vsi igralci pa so novega trenerja pozitivno sprejeli v svoji sredi. Klub pa je zapustil vratar Alois Jagodič ml. M. Š.

SKAKANJE

Zahomčani so že pripravljani

Čeprav je že napočila zima vsaj po koledarju, v dolinah še nikjer ni videti naravnega snega. ŠD Zahomc je že pred leti nabavilo snežni top, s katerim, če odgovarjajo zunanje temperature, umetno zasnežijo skakalni center. Prihodnjo soboto bo potekalo v nordijskem

centru v Zahomcu s pričetkom ob 13. uri prvo skakanje za deželni pokal za otroke in šolarje z mednarodno udeležbo. Marljivi organizatorji pričakujejo nad 100 udeležencev in udeleženk iz Slovenije, Salzburga, Štajerske in pa Koroške. M. Š.

Kdo bo na prvi tekmi poletel najdalje?

Foto: Štukelj

MLADINSKI DOM

2. božični nogometni turnir

Prihodnjo nedeljo s pričetkom ob 14. uri bo potekal v športni dvorani Mladinskega doma nogometni turnir na katerem so vabljeni vsi ljubitelji malega nogometa s Celovca in njegove okolice. Lanskega turnirja se je udeležilo šest moštev, letos pa organizatorji pričakujejo nad 10 ekip. Moštvo mora imeti najmanj 4 igralce (priporočljivo pa je 6 igralcev),

ekipe pa se bodo pomerile na male gole brez golmana.

Prijave s prispevkom v višini 30 evrov sprejemajo: Miloš Blažs (0 664/54 414 40), Dominik Mesner (0 664/15 509 52) in tajništvo Mladinskega doma (0 463/35 651 10).

5. januarja pa je na sporedu nogometni turnir v športni dvorani KD v Pliberku. Vabljeni!

M. Š.

ŠAHOVSKI OREH št. 228

Silvo Kovač

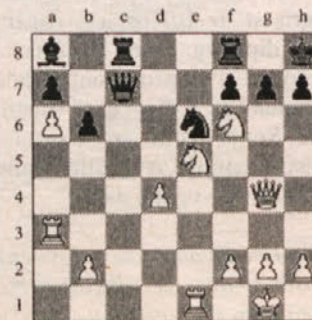
Planinc-Raisman (Puerto Rico 1966)

Bela skakača ob pomoči belih baterij nevarno ogrožata črnega v kotu šahovnice. Velemojster Planinc, ki je na potezi, išče najhitrejšo pot do matnega napada, kako mu to uspeva, ugotovite v nadaljevanju, ki skriva vse lepote igre in odkriva domišljivo šahistov pri izračunavanju variant. Pri

teh elementih je bil naš šahist velik umetnik.

Rešitev štev. 227

Da bi preprečil potezo črnega v obrambi Th7 velemojster Leko odigra 1.Sh5! Z žrtvijo skakača odpira trdnjavi g linijo in napada šiblega črnega kmeta na polju f6. Po jemanju skakača 1...gh5 2.Tg3+ Lg4 3.Dh5: črni vrača material, vendar ostaja črni kralj na prepihu. Na pomoč prihaja skakač 3...Se4:, toda beli je po 4.Dg4:+ Sg5 5.Se3 e4 6.Df4 z grožnjami Sf5 in napadi na polja d6 in f6 v odločilni prednosti. V veliki časovni stiski Beljavski ni našel zadovoljive obrambe in je upravičeno predal partijo.

Januar

1 SR **Novo leto** 1
 2 ČE Makarij ●
 3 PE Genovefa
 4 SO Angela
 5 NE **Simeon**
 6 PO **Sv. 3 kralji**
 7 TO Zdravko
 8 SR Severin 2
 9 ČE Julijana
 10 PE Gregor ☽
 11 SO Pavlin
 12 NE **Tatjana**
 13 PO Veronika
 14 TO Srečko
 15 SR Pavel 3
 16 ČE Marcel
 17 PE Anton
 18 SO Marjetka ☽
 19 NE **Marij**
 20 PO Boštjan
 21 TO Neža
 22 SR Vincenc
 23 ČE Rajko
 24 PE Felicijan 4
 25 SO Darko ☾
 26 NE **Pavla**
 27 PO Janez
 28 TO Peter
 29 SR Valerij
 30 ČE Martina
 31 PE Janez 5

Februar

1 SO Ignac ●
 2 NE **Svečnica**
 3 PO Blaž
 4 TO Andrej
 5 SR Agata 6
 6 ČE Rotija
 7 PE Egidij
 8 SO Janez
 9 NE **Polona** ☽
 10 PO Viljem
 11 TO Marija
 12 SR Damjan 7
 13 ČE Gregorij
 14 PE Zdravko
 15 SO Jurka
 16 NE **Julijana**
 17 PO Silvin ☽
 18 TO Simeon
 19 SR Konrad 8
 20 ČE Leon
 21 PE Irena
 22 SO Marjeta
 23 NE **Marta** ☾
 24 PO Matija
 25 TO Sergij
 26 SR Aleksander 9
 27 ČE Gabrijel
 28 PE Leander

Marec

1 SO Albin
 2 NE **Janja**
 3 PO Marin ●
 4 TO Pustni torek
 5 SR Pepelnica 10
 6 ČE Nika
 7 PE Tomaž
 8 SO Dan žena
 9 NE **Franciška**
 10 PO Viktor
 11 TO Krištof ☽
 12 SR Gregor 11
 13 ČE Kristina
 14 PE Matilda
 15 SO Klemen
 16 NE **Hilarij**
 17 PO Jerica
 18 TO Ciril ☽
 19 SR Jožef 12
 20 ČE Srečko
 21 PE Benedikt
 22 SO Vasilij
 23 NE **Oton**
 24 PO Katarina
 25 TO Minka ☾
 26 SR Emanuel 13
 27 ČE Rupert
 28 PE Janez
 29 SO Ciril
 30 NE **Bogo**
 31 PO Benjamin

April

1 TO Hugo ●
 2 SR Francišek 14
 3 ČE Ljuba
 4 PE Izidor
 5 SO Vinko
 6 NE **Viljem**
 7 PO Darko
 8 TO Albert
 9 SR Tomaž 15
 10 ČE Janez
 11 PE Stanko ☽
 12 SO Julij
 13 NE **Cvetna nedelja**
 14 PO Justin
 15 TO Helena
 16 SR Bernarda 16
 17 ČE Rudi
 18 PE Veliki petek ☽
 19 SO Velika sobota
 20 NE **Velika noč**
 21 PO **Velikon. pon.**
 22 TO Leonida
 23 SR Vojko 17
 24 ČE Jurij
 25 PE Marko ☾
 26 SO Marcel
 27 NE **Jaroslav**
 28 PO Pavel
 29 TO Peter
 30 SR Katarina 18

Maj

1 ČE **Praznik dela** ●
 2 PE Boris 18
 3 SO Filip in Jakob
 4 NE **Florijan**
 5 PO Angel
 6 TO Janez
 7 SR Stanko 19
 8 ČE Miha
 9 PE Vinko ☽
 10 SO Izidor
 11 NE **Materinski dan**
 12 PO Pankracij
 13 TO Servacij
 14 SR Bonifacij 20
 15 ČE Zofka
 16 PE Janez ☽
 17 SO Jošt
 18 NE **Erik**
 19 PO Ivo
 20 TO Bernard
 21 SR Feliks 21
 22 ČE Milan
 23 PE Željko ☾
 24 SO Suzana
 25 NE **Urban**
 26 PO Zdenko
 27 TO Avguštin
 28 SR Viljem 22
 29 ČE **Vnebohod**
 30 PE Ivana
 31 SO Angela ●

Junij

1 NE **Fortunat**
 2 PO Erazem
 3 TO Pavla
 4 SR Franc 23
 5 ČE Valerija
 6 PE Norbert
 7 SO Robert ☽
 8 NE **Binkošti**
 9 PO **Binkoštni pon.**
 10 TO Marjeta
 11 SR Srečko 24
 12 ČE Janez
 13 PE Anton
 14 SO Vasilij ☽
 15 NE **Vid**
 16 PO Beno
 17 TO Dolfe
 18 SR Marko 25
 19 ČE **Rešnje telo**
 20 PE Silverij
 21 SO Alojz ☾
 22 NE **Ahac**
 23 PO Zeno
 24 TO Janez
 25 SR Hinko 26
 26 ČE Stojan
 27 PE Ema
 28 SO Hotimir
 29 NE **Peter in Pavel** ●
 30 PO Emilja

SLOVENSKI VESTNIK 2003

Julij

1 TO Bogoslav
 2 SR Marija 27
 3 ČE Tomaž
 4 PE Urh
 5 SO Ciril in Metod
 6 NE **Bogomil**
 7 PO Vilibald ☽
 8 TO Evgen
 9 SR Veronika 28
 10 ČE Ljuba
 11 PE Olga
 12 SO Mohor
 13 NE **Henrik** ☽
 14 PO Kamil
 15 TO Vladimir
 16 SR Marija 29
 17 ČE Aleš
 18 PE Miroslav
 19 SO Vincenc
 20 NE **Marjeta**
 21 PO Danilo ☾
 22 TO Majda
 23 SR Branislav 30
 24 ČE Kristina
 25 PE Jakob
 26 SO Ana
 27 NE **Sergij**
 28 PO Zmago
 29 TO Marta ●
 30 SR Julita 31
 31 ČE Ignac

Avgust

1 PE Peter
 2 SO Štefan
 3 NE **Lidija**
 4 PO Dominik
 5 TO Ožbalt ☽
 6 SR Ljubo 32
 7 ČE Kajetan
 8 PE Miran
 9 SO Jaroslav
 10 NE **Lovrenc**
 11 PO Suzana
 12 TO Klara ☽
 13 SR Lilijana 33
 14 ČE Demetrij
 15 PE **Marijino vneb.**
 16 SO Rok
 17 NE **Pavel**
 18 PO Helena
 19 TO Ludvik 34
 20 SR Bernard ☾
 21 ČE Ivana
 22 PE Timotej
 23 SO Filip
 24 NE **Jernej**
 25 PO Ludvik
 26 TO Viktor 35
 27 SR Monika ●
 28 ČE Avguštin
 29 PE Janez
 30 SO Roza
 31 NE **Rajko**

September

1 PO Tilen
 2 TO Štefan 36
 3 SR Dora ☽
 4 ČE Rozalija
 5 PE Lovrenc
 6 SO Zaharija
 7 NE **Regina**
 8 PO Marija
 9 TO Peter 37
 10 SR Nikolaj ☽
 11 ČE Erna
 12 PE Gvido
 13 SO Filip
 14 NE **Rastko**
 15 PO Nikodem
 16 TO Ljudmila
 17 SR Lambert 38
 18 ČE Irena ☾
 19 PE Suzana
 20 SO Svetlana
 21 NE **Matevž**
 22 PO Mavricij
 23 TO Helena
 24 SR Nada 39
 25 ČE Zlata
 26 PE Koz. i. Dam. ●
 27 SO Vincenc
 28 NE **Vencleslav**
 29 PO Mihael
 30 TO Sonja

Oktober

1 SR Julija 40
 2 ČE Bogumil ☽
 3 PE Terezija
 4 SO Francišek
 5 NE **Marcel**
 6 PO Vera
 7 TO Marko
 8 SR Brigita 41
 9 ČE Abraham
 10 PE Daniel ☽
 11 SO Milan
 12 NE **Maks**
 13 PO Edvard
 14 TO Veselko
 15 SR Terezija 42
 16 ČE Jadviga
 17 PE Marjeta
 18 SO Luka ☾
 19 NE **Etbin**
 20 PO Irena
 21 TO Urška
 22 SR Kordula 43
 23 ČE Severin
 24 PE Rafael
 25 SO Darja
 26 NE **Nacionalni praznik**
 27 PO Sabina
 28 TO Simeon
 29 SR Narcis 44
 30 ČE Alfonz
 31 PE Volbenk

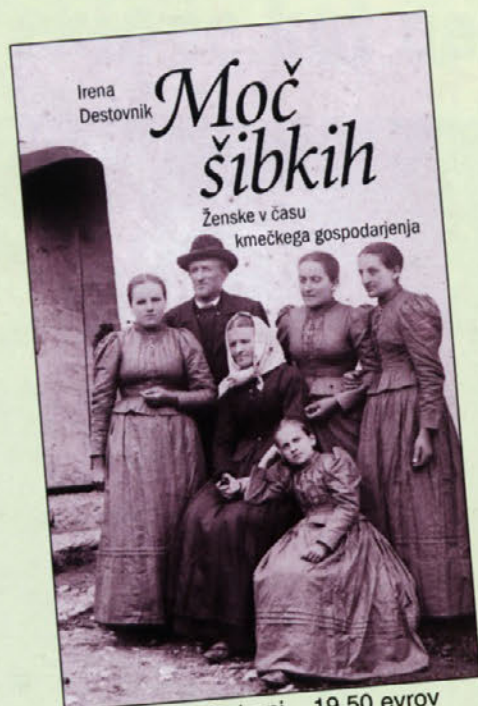
November

1 SO **Vsi sveti** ☽
 2 NE **Verne duše**
 3 PO Silva
 4 TO Karel
 5 SR Elizabeta 45
 6 ČE Lenart
 7 PE Engelbert
 8 SO Bogomir
 9 NE **Teodor** ☽
 10 PO Andrej
 11 TO Martin
 12 SR Emil 46
 13 ČE Stanislav
 14 PE Nikolaj
 15 SO Leopold
 16 NE **Jerica**
 17 PO Gregor ☾
 18 TO Odon
 19 SR Elizabeta 47
 20 ČE Srečko
 21 PE Marija
 22 SO Cecilija
 23 NE **Klemen**
 24 PO Janez ●
 25 TO Katarina
 26 SR Konrad 48
 27 ČE Virgil
 28 PE Jakob
 29 SO Radivoj
 30 NE **Andrej** ☽

December

1 PO Marijan
 2 TO Bibijana
 3 SR Franc 49
 4 ČE Barbara
 5 PE Sava
 6 SO Miklavž
 7 NE **Ambrož**
 8 PO **Brez. spoč.** ☽
 9 TO Valerija
 10 SR Smiljan 50
 11 ČE Danijel
 12 PE Aljoša
 13 SO Lucija
 14 NE **Dušan**
 15 PO Kristina
 16 TO Albina ☾
 17 SR Lazar 51
 18 ČE Teo
 19 PE Urban
 20 SO Evgen
 21 NE **Tomaž**
 22 PO Mitja
 23 TO Viktorija ●
 24 SR Adam in Eva 52
 25 ČE **Božič**
 26 PE **Štefan**
 27 SO Janez
 28 NE **Nedolžni otroci**
 29 PO Tomaž
 30 TO David ☽
 31 SR Silvester

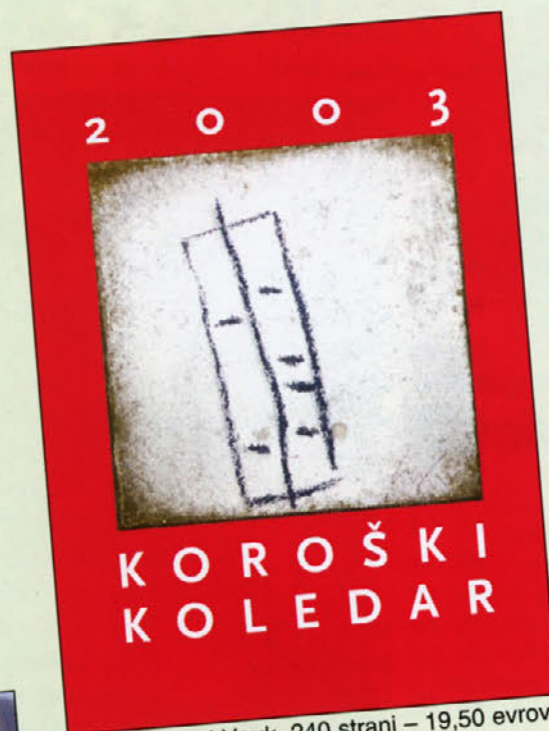
Knjižni dar Slovenske prosvetne zveze 2003

Broš., 240 strani – 19,50 evrov

15 evrov

Broš., il. Karl Vouk, 240 strani – 19,50 evrov

Broš., 224 strani – 19,50 evrov

Paket vseh knjig in zgoščenke stane 35 evrov.
Nakup posameznih knjig in CD izven
knjižnega daru stane 67 evrov.

Kärnten. Literarisch

Liebeserklärungen · Kopfnüsse · Denktzettel
Herausgegeben von Klaus Amann

Trda vezava, 432 strani – 29,50 evrov

Najnovejša izdaja Založbe Drava –
odlično darilo tudi za tiste znance,
prijatelje, sorodnike, ki slovenščine
ne obvladajo!

**POSOJILNICA
ZVEZA BANK**

Drava – Naša knjiga

KLAGENFURT/CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7